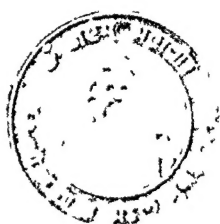

श्रीमद् वृत्तिनागरसूरिजी प्रथमाब्ज ग्रंथांक १०६.

भजन पद संग्रह.

भाग १ लो २ जो. तथा

श्री अध्यात्म भजन संग्रह.

रचित

श्रीमद् वृत्तिनागरसूरिजी

श्रीमद् वृत्तिनागरसूरिजी.

प्रकाशक

श्री लक्ष्मण शान्तिनारायण संस्कृत.

११, रजिस्ट्रार रोड, नया दिल्ली-११००५५.

વંદન હો એ દિવ્ય વિભૂતીને !

અદ્ભુત કઠીન યોગમાર્ગના સતત આરાધન, આધ્યાત્મજ્ઞાનની મસ્તીમા પૂર્ણ લીનતા, જ્ઞાની-ભક્તો શિષ્યોને યોગ અધ્યાત્મ અને સફળોદય અમૃત પાન કરાવવા, જેન સાધુ તરીકેના વિકટ ક્રિયાપાલન, ગચ્છાધિપતિ આચાર્ય તરીકે શાસનશકટના વહન કરવા, વ્યાખ્યાન વાચવાં, બહાર વ્યાખ્યાનો આપવા, સ્થળે સ્થળે વિહાર (વિચરણ) કરવા, નિષ્કલ ક જેન સાધુજીવનનાં કડક પ્રતિપાલન કરવા; આ સૌ કરનારને અથ આલેખન અર્થે કેટલો સમય મળી શકે ?

માત્ર ૨૪ વર્ષના જ સાધુજીવનના અદ્ય કાળમા જે સરસ્વતીનદન યોગ અધ્યાત્મ સફળોદય કાવ્ય ઉપનિષદ્ કર્મયોગ ધર્મ અને ભજન જેવા ગહન વિષયો પર ૧૦૮ મહાગ્રંથો સર્જી શકે છે

શ્રીમદ્ ગચ્છોવિજયજી મહારાજ પછી ભારતવર્ષના કોઈ પણ સપ્રધાયના સાધુ વા આચાર્યે આટલા અદ્ય સાધુ જીવનમા આટલા અદ્ય અવકાશ અને અદ્ય સાધનો-વડે આટલું નિગટ-વિશાળ ગ્રંથ સાહિત્ય સર્જન સમર્થ, જોયું નવરુપ વા સાબાજ્ય નથી.

જેના વચનામૃત ઝીલવા ગત ગણ તલમતા-જેની ભવ્ય મૂર્તિના દર્શનાર્થે જેન જેનેતરો અધિરા થતા-પશુ પાંચી જાતિ સ્વભાવ બૂલતા-દિનદુ-મુસ્લીમ-અંત્યજ-આદિ તમામ કોમ જેને ગુરુ : માની પૂજતી—

જોતા—

વિશ્વોપશાન્ત ! પ્રણર કર્તવ્યપ્રતિપાલક ! સાચા સાધુ !
મહાન યોગીન્દ્ર ! કઠીન કર્મયોગીન !
ગંગુડ દેવ ! આચાર્ય ભગવાન !

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ !

અપ્પાન પુનિત અન્નેભા—કોટિ કોટિ વદન યા !

સાધ્ય ભજનમાં સ્વાભાવિકતા આવતી નથી અને તેવું ભજન હમેશાં ઉતરતી કોટિનું હોય છે.

ભજનના વિષયો મર્યાદિત હોય છે પ્રભુભક્તિ, આત્માનુભવ, મરત-દશા, આત્માનું સ્વરૂપ, યોગ, અધ્યાત્મ, જીવને શિખામણ, દુનિયાનું સ્વરૂપ, આત્માનું અવિનાશીપણું, જગત્ની માયામળ, ત્યાગ વગેરે અર્થાત્ ઈશ્વર અને આત્મા, એ જ ભજનના મુખ્ય વિષયો છે.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીએ સખ્યાખંધ ભજનો લખેલા છે માધુ, ત્યાગી અને યોગદશાના પરમ ઉપાસક તરીકે પ્રભુમય જીવનમાથી ટપ-કેલા તેમના કાવ્યોનો મોટો ભાગ ભજનોનો છે તેમના ભજનોમાં આપણા પ્રાચીન ભક્ત-મહાત્માઓનો સીધો વારસો ઉતરેલો નજરે પડે છે ટેલકા ભજનો એટલા સગસ છે કે તે પ્રાચીન છે કે અર્વાચીન તે કશું મુશ્કેલ પડે છે તેમના ભજનોમાં ભક્તહૃદયની ખુમારી, મરતી, તાલાવેલી નજરે પડે છે થોડા નમૂના જોઈએ.

“અક્ષય દેશમે” વાસ હમારા, માયાસે હમ હૈ ન્યારા;
નિર્મલ જયોતિ નિરાકાર હમ, હરદમ હમ ધ્રુવકા તારા (ભ અ.૧૨)

x

x

x

“નાધુભાઈ અક્ષય નિરજન મોડહં,
પચ્છતી ન્યારા વર્તે, પૂછે અતર કોડહં. (ભજન અંક ૨૦)

x

x

x

જગત્ત્રય જયોતિ જગી રે, ગગન ગઢ ઠેરાણી;
અક્ષયજ્ઞાને પગથી રે, જયોતિમાં જયોતિસમાણી (ભજન અંક ૨૯)

x

x

x

નામ નામ ન્દના તારી છે, જાનથી,
પિંડે પન્નટ વનિયો, આનમગમજો. (ભજન અંક ૩૦૧)

અર્થ ન જગત્ત્રયમાં શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીનું ગ્યન થયું
અર્થ પડતું છે. તેમના જગત્ત્રયમાં પ્રભુભજનના ઉછાગા, નિમ્મત્ત-

આ પુસ્તકની કીંમત નાઇલાને મંડળને પડતર આવે તે રાખવી પડી છે, તો વાંચકો દરશુજર કરશે એમ વિનંતી છે

આ પછી શ્રી-ગુરુદેવનું વિસ્તૃત જીવનચરિત્ર સચિત્ર પાકા પુઠાનું પ્રકટ થશે તુર્તજ યોગદીપક છપાઇ રહેશે અને તે ગાદ કર્મયોગ અને ગુરુજનો લખેલો છેલ્લો પણ અદ્ભુત ગ્રંથ શ્રી કાલ્પનીક અધ્યાત્મ મહાવીર બહાર આવશે અને મદદ મળતી રહેશે તેમ તેમ બીજા ગ્રંથો છપાતા જશે આ યોગ અધ્યાત્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન પ્રકાશનના સ્વપરઉપકારક કાર્યમા જૈન સમાજ ઉદાગતાથી સ્હાયક થાય એ ઇચ્છવા યોગ્ય છે

આ ભજનો ન સમજાય ત્યા યોગ્ય પુરૂષ પાસે તે સમજવા પ્રયત્ન કરવા બલામણુ છે પણ મનકલિપત રીતે અર્થો ઘટાવી આત્માને દ્વિપિત ન કરવો, કારણ કર્તાપુરૂષ મહાન્ સમર્થ યોગી હતા, તેમના આશયો ઉન્નત હતા ને કવચીત્ ન પણ સમજાય એવા ગૂઢ ભજનો કોઈ સુવિહિત આચાર્યદેવ પાસે સમજવા બલામણુ છે મૃત્યલ વિસ્તરેણુ—

સફશુર ચરણોપાસક,

મણિલાલ મોહનલાલ પાદરાકર.

મત્રી

બાજનન પ્રદ્ ભા. પાંડુસાની હઠી ગાવૃત્તોનું.
વક્તવ્ય.

[illegible]

1. Die allgemeine Lage der Dinge ist in der That eine sehr günstige. Die allgemeine Lage der Dinge ist in der That eine sehr günstige. Die allgemeine Lage der Dinge ist in der That eine sehr günstige.

ભજનસંગ્રહ નામે પ્રકટ કરી તેની બે હજાર પ્રતો કાઢેલી તે પણ ખપી ગઈ છે અને અત્યારે જ્ઞાનભક્તિના ઉપાસકોમાં તેની માગણી અતિશય હોવાથી આ છઠ્ઠી આવૃત્તિ પ્રકટ કરવાનો સુયોગ પ્રાપ્ત થાય છે એ જ તેની ઉપયોગિતા બતાવે છે.

કેટલાક સારા સરકારી જૈનેતરો, અને ગ્રામ્ય ભક્તજનોને જ્યારે આ ભજનો એકતારા તથા મંજરા સાથે ગાતા સાંભળીએ છીએ અને ડોલતા જોઈએ છીએ ત્યારે લેખક સૂરિજી પ્રતિ આપણા ભક્તિભાવરસ વહેણે ઉછળી ઊઠે છે. આ ભક્તિ અને જ્ઞાનરસથી ભરેલા પુષ્પોને વિચારસૂત્રમાં શુંથી ભજન-માલિકા બનાવ્યા છતાં તેમાં ઉચ્ચ કોટિની કાવ્યશક્તિ તથા સાહિત્યદૃષ્ટિએ રસની જમાવટની આખી થતા સૂરિજીને ભક્તકવિ કહેવાય છે અને શુર્ગર જૈનરસસાહિત્યમાં અભિવૃદ્ધિ કરનાર આ કાવ્યગ્રંથમાના ભજનોનો જ્ઞાનરસાસ્વાદ આપણી શુર્ગર અને જૈન આલમ સારી રીતે લે એજ મહદીચ્છા.

પાંચમી આવૃત્તિ સ ૧૯૮૧ ના ચૈત્રવદીમાં પ્રકટ કરી હતી તે ખપી જવાથી આ છઠ્ઠી આવૃત્તિ પ્રકટ કરતા મંડળના વ્યવસ્થાપકોને આનંદ થાય છે.

આ છઠ્ઠી આવૃત્તિમાં દરેક ભજનના મધ્યાળા તે ભજનના વસ્તુદર્શક આપવામાં આવ્યા છે તેમજ ભજનોનો ક્રમ પણ ફેરવ્યો છે તેમજ તે ભજનો જૈનો ઉપરાંત સર્વ ધર્મપ્રેમી-આંતે ગાવા સમજવામાં સરળ અને આદરવાળા સમજી શકાય તેવા ગોઠવ્યા છે. સાદી બાપમાં સફળોધ સાથે ઊંડા અધ્યાત્મ અને યોગ જેવા ડહીન વિષયો શુદ્ધ છે ને તે પૂર્વના વિખ્યાત તત્ત્વ કવિઓની યાદી કરાવે છે. આ ભજનામૃતનો આસ્વાદ મોં નાનજનનિપામુએ કરે એ વિજ્ઞાપન !

ન. ૨૦૦૬
પૂર્વના
પુસ્તક

શ્રી અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્ર મંડળ
હ. મણિલાલ મોહનલાલ પાટરાકર.
મંત્રી

ભજન સંગ્રહ ભાગ ૧.

પ્રસ્તાવના.

(સ્વામી જાણસિની)

તેજ પ્રતિબંધન દ્વારા ૭ આપણે કાઢવું પડે તોજી આવીએ છીએ
 ત્યાં તો આવીએ છીએ છીએ એમ સમજાય છે તોજીમાંથી સમ
 આવી તેજ તે તોજીને કમલ છે, તોજીમાં પણ આવી પ્રકારના ૧૫
 છે, તોજી સામાન્ય જાતીનો પાંચપાંચ વિવિધતા છે, તેને જ-પાંચ જાત
 જાતના જાત જાતના જાતની ગુરુ પાસે સમજી સમજાવતા આવે, તે
 જાત જાતના પાંચપાંચ જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના
 જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના
 જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના જાતના

વચનામૃત.

નવતમો સમય માઠાથી પાઠકથી પાઠાવતાં જન
 પટે છે. સમયની વિગત નથી. સમયની ભૂલના
 મનમાં વિના જીવ જેના જાણી નથી. પોતે મનમાં
 જાણી જાણી પ્રાપ્ત થઈ નથી. ધર્મકાંક્ષી જ રતિભક્ત
 ભાવના રૂપે પુરુષો જાણે છે. પોતે જાણી જાણી
 જાણી પ્રાપ્ત થઈ જાણી જાણી જાણી જાણી
 જાણી જાણી જાણી જાણી જાણી જાણી જાણી
 જાણી જાણી જાણી જાણી જાણી જાણી જાણી

ઉત્પન્ન થતો નથી. યોગ્યતા વિણ સદ્ગુણની પ્રાપ્તિ થતી નથી. વિચાર, ઉચ્ચાર અને આચાર એ ત્રણ વસ્તુ એક સ્થાને હોય તો પૂર્ણ ભાગ્યનું ચિહ્ન જાણવું. નીતિધર્મનું સ્વરૂપ વીતરાગ પ્રભુએ યથાર્થ કહ્યું છે. વિનય ભક્તિ વિના આત્મશક્તિ સ્વીકૃતી નથી. હે ગૌતમ ! સમય માત્ર પણ પ્રમાદ ન કર, આ વાક્યની ઉત્તમતા પુનઃ પુનઃ વિચારવા યોગ્ય છે.

ધર્મોન્નતિમાં પ્રભાવના ઉત્તમ અંગ છે. આધ્યાત્મિક જ્ઞાનવાળું જીવન સત્યસુખ આપે છે. કવિ અને ધ્યાની ચિત્તની એકાગ્રતાથી કાર્યસિદ્ધિ કરે છે. શ્રી વીરપ્રભુએ આત્મશક્તિનું અદ્ભૂત સ્વરૂપ ઉપદેશ્યું છે, પણ સમજ્યા વિના અન્તરમાં અન્ધારું છે. આત્મસ્વરૂપ-રમણતામાં ચિત્તવૃત્તિ વિશ્રાંત થતાં સહજાનંદની સુમારી પ્રગટે છે. ઉપાદેય બુદ્ધિ અને ઉપાદેયનું આચરણ મહાદુર્લભ છે. હેય, જ્ઞેય અને ઉપાદેયનું યથાર્થ સ્વરૂપ મમજવાથી મત્યવિવેક પ્રગટે છે. શબ્દ, જ્ઞાન અને વસ્તુ એ ત્રણ પ્રકારના પદાર્થ છે, જ્ઞાનરૂપ અગ્નિ મર્ચ કર્મ ચાલીને ભસ્મ કરે છે. સ્વચ્છ સત્સુખ અન્તરમાં છે.

બુદ્ધિસાગરસૂરી.

ॐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

॥ भजनपદ संग્રह द्वितीय भाग. ॥

प्रथम आधुत्तिनी प्रस्तावना ।

॥ उद्देश मूर्तिपता ॥

काव्यमा बहुभूत शक्ति रङ्गली छे, शान्तेदनुं खान
काव्य छे, मरि काव्यतां जेछु काव्य आत्मज्ञाननु छे.
जगमज्ञानवी आत्मानी उजाति साय छे. ज्ञान, ध्यान,
प्रेमव्य, नीति विमोरे तद्गुणोवी जगत्तो उजाति भूत-
पाठमा परे छे, पतमानमां साय छे जन मतिपता बसे.

દષ્ટિથી જે મલ્ય જીવ વાંચશે, મામઝશે તેનું મારું થશે.
 પેટલાક મંત્રીજા આત્મજાનના તથા યોગના પદોમાં સમજણ
 ન પડે ત્યાં અપેક્ષા ન સમજાય તો જ્ઞાની મદ્દુરુને પૂછી
 નિર્ણય કરવો, જિનાજી વિરુદ્ધ લખાવું હોય તે સંબંધી
 મિલ્યા દુષ્કૃત દઉં છું, મદ્દુરુણ દષ્ટિથી મલ્ય જીવો આત્મા-
 નંદ મેઢવો.

આ પુસ્તક વચવાવી જે વીમલ ઉપજશે તે તપઝી સ્વર્ગ
 જાનવાતાના વીજા પુસ્તકો છાપરામા વપરાશે.

—બુદ્ધિમાગરદરી

છપાઈ તૈયાર થવા આવ્યો છે
અપૂર્વ ગ્રંથ.

ચોગનિષ્ઠ આચાર્ય
શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસુરીશ્વરજી
વિસ્તૃત જીવન.

કાઉન આઠ પેજ આશરે પૃષ્ઠ ૫૦૦
અનેક ચિત્રો સહિત
લેખકો : શ્રી જયભિજી-શ્રી પાદરાકર.
અપૂર્વશ્રમ અને ખર્ચથી તૈયાર થયેલો
એક સર્વસમૃદ્ધ જીવો.

અપૂર્વ ગ્રંથ
શિક્ષીક્રમા હશે ત્યાં સુધી જ મળશે
અગાઉથી આદક થવા લખો—

શ્રી અઠ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળ.
C/o શેઠ વાડીલાલ દોલતરાય.
પાયકુની ચુતર ખખર—મુંબાઈ.

૨૪ પ્રભુ સ્મરણ શિક્ષા	...	...	...	...	૧૫
૨૫ ગુરુ વિના જ્ઞાન નહિ	...	...	...	...	૧૫
૨૬ દીવાની દુનિયાનું સ્વરૂપ...	...	...	...	...	૧૬
૨૭ સ્વાનુભવ જાગૃતી	...	...	...	...	૧૭
૨૮ અજ્ઞાનના અધારા	...	...	...	...	૧૮
૨૯ જ્ઞાનના અજવાળા	...	...	...	...	૧૮
૩૦ કુગુરુ નાવ ફૂઆડે...	...	...	...	...	૧૯
૩૧ તું અલખ બ્રહ્મ છો.	...	...	...	...	૨૦
૩૨ પ્રભુદર્શનનું પરમ સુખ	...	...	...	...	૨૦
૩૩ દુનિયાદારી	...	...	...	...	૨૧
૩૪ ત્હારું સ્વરૂપ	...	...	...	...	૨૨
૩૫ જડ ચેતનના ભેદ	...	...	...	...	૨૩
૩૬ પરમ પદના સુખડાં	...	...	...	...	૨૩
૩૭ પ્રભુનો પ્રેમ	...	...	...	...	૨૩
૩૮ માયા ન ત્હારી	...	...	...	...	૨૪
૩૯ ચેતો ઊંચો નહિ	...	...	...	...	૨૪
૪૦ નગુરા નહિ તરે	...	...	...	...	૨૫
૪૧ ત્હારું કોણ !	...	...	...	...	૨૫
૪૨ અતરંગ પ્રભુ લુગો	...	...	...	...	૨૬
૪૩ ગુરુગમ	...	...	...	...	૨૬
૪૪ આત્મજ્યોત	...	...	...	...	૨૬
૪૫ ત્હારું સ્વરૂપ વિચાર	...	...	...	...	૨૬
૪૬ બ્રહ્મમત્ત, જગત્ મિથ્યા...	...	...	...	...	૩૦
૪૭ સમતાએ આત્માને આપેલો ઉપાસન	...	...	...	...	૩૧
૪૮ અનુભવ રંગ	...	...	...	...	૩૧
૪૯ અતરંગમાત્ર ..	...	...	...	...	૩૧
૫૦ અનુભવના નિર્જિદારી	...	...	...	...	૩૧

૭૭ દેવગતિની કુલંભતા	...	...	...	..
૭૮ અનુભવ રટના...	...	...	...	...
૭૯ માયાના નાચ	...	...	...	...
૮૦ સસારના સ્વરૂપ	...	...	...	...
૮૧ પ્રભુ અતરમા છે	...	...	...	..
૮૨ પ્રભુને કાલાવાલા	...	...	...	...
૮૩ સદ્ગુણસ્વરૂપી આતમા	...	...	...	...
૮૪ આત્માની ખોજ	...	...	...	...
૮૫ તરણી પાછળે જાનુ	...	...	...	...
૮૬ આત્મસ્વરૂપ જ્યોત	...	...	...	...
૮૭ કોણે જાણે છે ?	..	...	...	..
૮૮ ભજન કરો	...	...	...	...
૮૯ પ્રભુ ભજનનો ગાળ આવી ગયો છે	...	...	...	...
૯૦ ભજન અમર કરે છે	...	...	...	..
૯૧ કાળનો અપાટો...	...	...	...	..
૯૨ ચેતન ચિદ્ધન..	...	...	...	..
૯૩ ચેતન બ્રહ્માનુ જ્ઞાન	...	...	...	..
૯૪ ચેતનાનુ વિરહગાન	...	...	...	..
૯૫ ચેતનાનુ વિરહગાન (૨)	...	...	...	..
૯૬ અનુભવ અમૃત	...	..	..	..
૯૭ આત્માનું અદ્ભુત સ્વરૂપ	...	...	...	..
૯૮ જ્ઞાનની ગાથ...	...	...	...	..
૯૯ ચિદ્ધન ચેતન...	...	...	..	..
૧૦૦ ચેતનની ચિન્મયદશા	...	...	...	..
૧૦૧ આત્માનુમાનુ સતત	..	...	...	..
૧૦૨ આત્માનુમાનુ પરિણામ	...	...	...	..
૧૦૩ હૃદય કોણે	...	...	...	..

૧૩૧ નિજ ધર પધારવા ચેતન...	...	...
નાતો આત્માને ઉપદેશ.	...	...
૧૩૨ જીવને ઉપાલભ	...	...
૧૩૩ ચેતનને ચીમકી	...	...
૧૩૪ મનને ઉપાલભ	...	...
૧૩૫ ચેતનને શીખ	...	...
૧૩૬ માયાના મહાપાશ	...	...
૧૩૭ અવળ વાણી	...	...
૧૩૮ દ્રવ્યાનુભોગદર્શન	...	...
૧૩૯ જગ જગ ચેતન	...	...
૧૪૦ આત્માભિમુખ દશા	...	...
૧૪૧ અજ્ઞાનના અધારા	...	...
૧૪૨ સાચો અંતરસ્વામી આત્મ	...	...
૧૪૩ જીવને તરણોપાય	...	...
૧૪૪ આત્મ સંપદદર્શન	...	...
૧૪૫ મસારતી અસારતા	...	...
૧૪૬ ધર્મરતનનું દાટ	...	...
૧૪૭ તીવ્ર ભક્તિદર્શન	...	...
૧૪૮ તીવ્ર પ્રભુને વિનતી	..	...
૧૪૯ ઝડપવિ	...	...
૧૫૦ સદ્ગુણદર્શન	...	...
૧૫૧ અતરાત્મ દર્શન	..	...
૧૫૨ સદ્ ચક્તિનો નામી આત્મા	...	...
૧૫૩ આત્માને ઉદ્દ્યોગન	...	...
૧૫૪ માત્રે ચેતન	..	...
૧૫૫ જ્ઞાન વિનાનો આત્મા શુભે	...	...
૧૫૬ રૂપ રૂપ પ્રભુ ભજન કરે	...	...

૧૮૪ ઘટાંભિતર અનત આત્મરિદ્ધિ	...	...
૧૮૫ નિગ્મત્માને	...	...
૧૮૬ ગુરૂ બીન જ્ઞાન નહિ.	...	...
૧૮૭ શુદ્ધ જ્ઞાનની અદ્વિતતા	...	...
૧૮૮ ઘટમા ગુરૂ દેખો	...	...
૧૮૯ અનાદિ આત્મતત્ત્વ	...	...
૧૯૦ શ્રી મહાવીર દ્રવ્ય ભાવ	...	...
૧૯૧ અવળી વાણી	...	...
૧૯૨ અવળ વાણી	...	...
૧૯૩ યોગાનુભવમસ્તી	...	...
૧૯૪ અતરાત્મા દર્શન	...	...
૧૯૫ નિગ્મત્મદર્શા...	...	...
૧૯૬ શ્રી સિદ્ધાચળ દર્શનાનંદ...	...	...
૧૯૭ શ્રી સાતિજિન ભાવદર્શન	..	..
૧૯૮ નિગ્મત્મ સ્વભાવ	..	...
૧૯૯ આત્માની અમરજ્યોત	...	..
૨૦૦ આત્મ ખેતી	...	..
૨૦૧ અવળ દહેર	...	...
૨૦૨ 'વલ્લયોગદર્શન	...	...
૨૦૩ મોહમૂતી જ્યતિત જ્યોત...	..	...
૨૦૪ દ્વામગ્રાણુ જ્ઞેન દર્શન...	..	...
૨૦૫ પ્રભુતીરની અચળ વ્રક્ષા...	...	...
૨૦૬ તિરેસુ દટ્ટિ નિર્મળતા.	..	...
૨૦૭ જ્ઞાનમય નીલ જ્ઞાનીની દ્રશ્ય	...	..
૨૦૮ જિન ગણા નહીં	...	...
૨૦૯ પતિનના નહીં	...	...
૨૧૦ મુક્તિ નિર્મલ નહીં	..	...

योगनिष्ठ-जनाचार्य-श्रीमद्भुविद्यागर्जीयसीधरकृत-

भजन पद संग्रह.

भाग १ लो,

, प्रमुखावली गुमाही स्वप्न.

(१०० पद)

१. भक्त-मनसो विनयेन, भक्त-मनसो विनयेन,

भक्त-मनसो विनयेन, भक्त-मनसो विनयेन,

કર પ્રીતિ પરમાત્મ સાથે, ફેગટ ક્યાં આથડે ?
બુદ્ધિસાગર આતમધ્યાને, તુજને નહિ કો નડે. પલક ૪

૭. મનની ભ્રમણા.

રાગ ઉપરનો

મૂરખ મન માફ માફ શીદ કરે, ફેગટ ભવભ્રમણા કરતો ફરે,
તાફ ધાર્યુ થાતું હોય તો, ઇચ્છા વિણ કેમ મરે ?
પાપની પોઠો ભરીને પાપી, મરી નરક અવતરે ફેગટ ૧
મરણ કાળ જળ આવે પાસ તળ, હાય હાય ઉચ્ચરે,
હાય ઘસતા જાયે પરભવ, કામ કદી નહિ કરે ફેગટ ૨
માદ્યની ઋદ્ધિ તારી જાણી, ભ્રમણા ભાષે પરિકરે,
બુદ્ધિસાગર આતમધ્યાને, વંછિત કારજ સરે ફેગટ ૩

૮. જગ આત્મા.

(મનસામાલિનીએ જીવો ગોરખ-એ રાગ)

નિર્ભય દેશનારે વાસી આત્મ, પડે શુ માયાજાળમા,
અસખ્યપ્રદેશી દેશ તારો, નિરાકાર ગુણવાનજી;
જરા મરણ નહીં દેશમા તે, નિશ્ચલસુખાનું કાણુ. નિર્ભય ૧
રોગ રોગ વિયોગ નહીં જ્યા, મમતા ને અભિમાનજી,
પ્રતિપ્રદેશે સુખ અનનુ, સમતા અમૃત પાન નિર્ભય ૨
જ્ઞાનગુરુથી દેશમા નિજ, જાસે સર્વપદાર્થજી;
નિત્ય અનિત્ય દેશ તારો, શુદ્ધ એ પરમાર્થ. નિર્ભય ૩
જ્યોતિર્માદી જ્યોત પ્રગટી, ડરતા દેશનું ધ્યાનજી,
અનુભવવાસી જોગજ્યો તો, આવ્યું નિજપદ જાન. નિર્ભય ૪

ધુન્ના ન બે દાબુ દાબુ નકેના, ધુનિયાદારી દુઃખ દુઃખી;
 સાદજનપદા ધ્યાન દગાના, મોદા મ'વડી નિઃનખાળી અઠ ૨
 પદના મા,ના નખાડી ઝટ્ટા, જમ નડી આગમ પીછાના,
 યજ્ઞ વિના કયા જનન નનાસા, તા, વિન મોજનકા યાના અઠ ૩
 આગમજાન વિના જન જનપૂર, જમસા સમજી અધિયાત્મ,
 રૂઝ ધુનિયા આગમજાન મુજબિનકાળે ધુનિયા અઠ ૪
 સમજન જમાના નખ દુઃખસાર, સામા સમજે જાન,
 ગુજરાતના પત્ર પત્ર જમને આપ મહે પત્ર, સામા અઠ ૫
 ૧૨૨. ધુનિયાનુજીવનકાળે સામા

સડેલ પાનના સંગથી રે, શુભપાન વિણુશાય,
કાગ સંગથી હંસલો રે, મૃત્યુ અવસ્થા પાય. નગુરા૦ ૨
સગત જેવી પ્રાણીને રે, તેવો તે થઈ જાય;
વેશ્યાની સંગતથકી રે, વિષયે મન લલચાય. નગુરા૦ ૩
સત્ય તત્ત્વ સમજે નહીં રે, સત્યમાર્ગ અજ્ઞાન,
આપમતિએ ચાલતા રે, બુદ્ધિહીન નાદાન. નગુરા૦ ૪
સંગત તેની વારીએ રે, કરીએ સફગુરૂ સંગ;
શાસ્ત્રોથી પણ સંગનો રે, ચોલ મજાઠ સમ રંગ. નગુરા૦ ૫
પ્રેમે સંગતિ પારખી રે, કરીએ મનવિશ્વાસ;
બુદ્ધિસાગર ટેકથી રે, રહીએ સફગુરૂ પાસ. નગુરા૦ ૬

૧૫. સુગુરાનું સ્વરૂપ.

(નિશાની કહા બતાવુ રે-એ રાગ)

સુગુરાની સંગત કીજે રે, સંગતથી ગુણ થાય—
પાર્શ્વમણિના સંગથી રે, લોહ તે સોનું થાય, સુગુરા૦ ૧
મયજી બમરી સંગથી રે, બમરીનું પદ પાય
મુસંગતથી ગુણ વધે રે, દોષો દૂરે જાય;
પ્રાન્તિ પ્રમણા સહુ ટળે રે, સત્યરૂપ પ્રગટાય. સુગુરા૦ ૨
પ્રમણામા હુનિયા કરે રે, માને હુઃખમા સુખ,
સ્વપ્ન સુખલકી બક્ષતા રે, કયાથી બાગે ભૂખ. સુગુરા૦ ૩
યયામતિ રૂચિયકી રે, જેવી સગત થાય;
તન્નયવૃત્તિ ફેરથી રે, શુદ્ધ જ્ઞાન ન પ્રદાય. સુગુરા૦ ૪
હૃદય દેવ આરાધના રે, હૃદય સફગુરૂ સેવ,
સફગુરૂ મેવન બક્ષિયથી રે, પામો અમૃતમેવ સુગુરા૦ ૫

અનુભવીએ અનુભવ આપ્યો, અંતર નયણે દેખ,
બુદ્ધિસાગર અગમ પન્થમાં, સરખા આતમ લેખ;
સફળરૂપના સંગેરે, મુક્તિસુખ સહેજે વરો. અનુભવી૦ ૬

૨૮. અજ્ઞાનનાં અંધારાં.

(રાગ-ધીરાના પદનો)

અજ્ઞાની અથડાણારે, સત્ય નવી સમજી શકે,
પોતાની હઠ પકડીરે, મન માને તેણું બકે. અજ્ઞાની૦ ૧
સત્ય ન શોધ્યું અંતર નયણે, જડમા માને ધર્મ,
ધર્મ મર્મનો ખ્યાલ કરે નહિ, બાંધે ઉલટાં કર્મ;
અંધારું અજવાળે રે, કહો કેમ ટકી શકે, અજ્ઞાની૦ ૨
જાનડીયા જેમ વર વિના તેમ જ્ઞાની વિના શ્રંથ,
નાક વિના જેમ મુખ ન શોણે અનુભવી વિણ તેમ પથ;
છીપ રૂપા જેવીરે, આઘેથી જોતાં ચગચગે. અજ્ઞાની૦ ૩
આપમતિ ત્યાં મુક્તિ ખેચી, મતની તાણાતાણ,
કરતા કર્મ વધારે લોકો સાત નયોના અજાણ;
જ્ઞાનીનો આગળ આવીરે, કહો કેમ ટકી શકે. અજ્ઞાની૦ ૪
મૂંઢ્યો કહેતાં જૂઝ ન ભાગે, પ્રગટે જો ઘટજ્ઞાન,
ત્યારે જામણા જાનિત ભાગે, આવે આતમસાન;
બુદ્ધિસાગર બોધેરે, અંતર સૂર ઝગમગે. અજ્ઞાની૦ ૫
૨૯. જ્ઞાનનાં અજવાળાં.

(રાગ-ઢિપરનો.)

જ્ઞાનીની સંગ સારીરે, સિમજો મન નરનારી,
જંગમ ડહપરદિતરે, જ્ઞાનીની સંગ નિર્ધારી. જ્ઞાની૦ ૧

પત્થર પત્થર રત્ન ન હોવે, યુગે યુગે નહિ દેવ,
 ઠામ ઠામ નહિ કદપવૃક્ષ જ્યું, ત્યું જ્ઞાની ગુરૂ મેવ;
 પાપ પલકમાં ઠાપેરે, દેખાડે શિવપુર જારી. જ્ઞાની૦ ૨

ઘટમાં પરમાત્મ દેખાડે, શાશ્વત સુખ બંડાર,
 અનુભવજ્ઞાને સ્થિરતા આપે, ભય અચલતા વાર,
 વાસના વિષ વારીરે, આપે પદ અણાહારી. જ્ઞાની૦ ૩

પાર્શ્વમણિથી જાહુ ચઢીયાતા, જ્ઞાની સદ્ગુરૂ સન્ત,
 અર્થે આતમરૂપ જરોજાર, કરી મિથ્યાત્વનો અંત;
 મિથ્યા ટેવ વારી રે, શુદ્ધ પદે ચિત્ત ઠારી. જ્ઞાની૦ ૪

મહાતીર્થ મહાદેવ મહેશ્વર, કરો જ્ઞાનીનો સગ,
 આપોઆપ સ્વરૂપે વર્તો, પામી અનુભવ રંગ;
 બુદ્ધિસાગર જોધે રે, અંતર ઘટ ઉજીયારી જ્ઞાની૦ ૫

૩૦. કુગુરૂ નાવ ડૂબાડે.

(રાગ-ઉપરનો.)

પત્થરના નાવે જોસી રે, તરનાર કેણીપેરે તરે ?
 તેલ આશા રેતી રે, પીલે કહો કેમ સરે ? પત્થર૦ ૧

જલ વલોવો માખણ અર્થે, તે તો નિષ્ફલ જાય;
 અજ્ઞાની કુગુરૂની સંગે, તત્ત્વ કશું ન જણાય;
 અધાને દોર્યો અધે રે, ઠામ કેણીપેરે ઠરે ? પત્થર૦ ૨

બાવળીયાને બાથ ભરો પણ, સરે ન કાર્ય લગાર;
 ઢૂંઢાની કદી પાંત ન જનશે, ખર લીંડે પાપડ સાર;
 જોઇને તમે જોજો રે, કુગુરૂઓ ઘરો ઘરે. પત્થર૦ ૩

ખારા જળથી તૃષા ન ભાગે, કુચકા બાંધે મૂખ;
જુઓ વિચારી મનમાં સમજી, ઉલટું થાવે હુંખ;
સડેલ શઠની સંગે રે, કહો કોઈ કેમ સુધરે ? પત્ર૨૦ ૪

આતમ કર્મ સ્વરૂપ ન જાણે, કારણ કાર્ય સ્વરૂપ;
શુભ પર્યાય દ્રવ્ય નહિ જાણે, તે શું ટાળે ધૂપ,
તાડવૃક્ષ છાયા રે, તાપ કેળી રીતે હરે ? પત્ર૨૦ ૫

મિશ્રુક ઘરમાં હસ્તી જાંધ્યો, ખાવે શું જોરાક ?
બુદ્ધિસાગર એળીપેરે જોલે, કુશુર છે નાપાક;
સુશુરને સેવે રે, પચમી ગતિ પ્રાણી વરે પત્ર૨૦ ૬

૩૧. તું અલખ બ્રહ્મ છો !

(ગગ-સંવાદ.)

તત્ત્વ સ્વરૂપી અલખબ્રહ્મ તું, પરમાતમ પરગટ પોતે,
પટમા વસિયો માયા વશથી, જડમા નિજને શું જોતે ? તત્ત્વ ૧
અજરામર અવિનાશી અરૂપી, આખ મીચકર અવધારો,
રટના અવિહ્વડ પદની લાગે, તો હોવે ઘટ ઉજ્યારો. તત્ત્વ ૨
અવિચલ અમખ્ય પ્રદેશી આતમ, ચિદ્રધન ચેતન તું ખ્યારો,
નિત્યાનિત્ય સ્વરૂપી જ્ઞાતા, અનેકાન્તમત નિરધારો. તત્ત્વ ૩
પરમેષ્ઠીમય પરગટ પોતે, સમજ સમજ આતમ દેવા;
બુદ્ધિસાગર પ્રેમ ભાવથી, કરવી તેની દિલ સેવા તત્ત્વ ૪
૩૨. પ્રભુ દર્શનતું પરમ સુખ.

(ગગમ જો જો નદી આવે-એ રાગ)

પ્રભુજી તુમ દર્શન મુખકારી, તુમ દર્શનથી આનંદ પ્રગટે,
જગજન મંગલકારી. પ્રભુજી ૧

તપ જપ કિરિયા સંયમ સર્વે, તુમ દર્શનને માટે;
દાન ક્રિયા પણ તુજ અર્થે છે, મળતો નિજ ઘર વાટે. પ્રભુજી ૨
અનુભવ વિષુ કંઈની સહુ પ્રીતી, દર્શન અનુભવ યોગે;
ક્ષાયિક ભાવે શુદ્ધ સ્વભાવે, વર્તે નિજ ગુણ ભોગે. પ્રભુજી ૩
દેશ વિદેશે ઘરમા વનમાં, દર્શન નહીં પામીજે;
દર્શન દીઠે દૂર ન મુક્તિ, નિશ્ચયથી સમજીજે. પ્રભુજી ૪
ચેતન દર્શન સ્પર્શન યોગે, આનંદ અમૃત મેવા;
બુદ્ધિસાગર સાચો સાહિબ, કીજે ભાવે સેવા પ્રભુજી ૫

૩૩. દુનિયાંદારી.

(અજપામળે સુરતા ચાલી-જો ગગ)

સ્વપ્ના જેવી દુનિયાદારી, કદી ન તારી યતારી;
હૃદિ ખોલકર દેખો હુ સા, મિથ્યા સળ જગકી ચારી. સ્વપ્ના. ૧
દર્પણમાં પ્રતિબિમ્બ નિહાળી, શ્વાન બ્રાન્તિથી બહુ ભસ્યો;
જૂઠી માયા જૂઠી કાયા, ચેતન તેમાં બહુ ઘસ્યો. સ્વપ્ના. ૨
નિજ છાયા કૂપ જલમા દેખી, કૂત્રી કૂપે સિંહ પડ્યો;
પર પોતાનું માની ચેતન, ચાર ગતિમાં રડવડ્યો. સ્વપ્ના ૩
છીપોમા રૂપાની બુદ્ધિ, માની મૂરખ પસ્તાયે;
જડમાં સુખની બુદ્ધિ ધારી, જ્યા ત્યાં ચેતન બહુ ધાયો. સ્વપ્ના. ૪
કુટુંબ કળીલો મારો માની, કીધા કમો બહુ ભારી;
અતે તારું ઘશે ન કોઇ, સમજ સમજ મન સંસારી. સ્વપ્ના. ૫
જન્મ્યા તે તો જરૂર જાશે, અહીંથી અંતે પરવારી;
સમજ સમજ ચેતન મન મેરા, બુદ્ધિસાગર નિર્ધારી. સ્વપ્ના ૬

૩૪. તહારું સ્વરૂપ.

(રાગ ઉપરનો.)

અલખ અગોચર નિર્ભય દેશી, સિદ્ધ સમોવડ તું બારી,
અનુભવ અમૃત ભોગી હંસા, અકલગતિ વર્તે તારી. અલખ૦ ૧
અસંખ્યપ્રદેશે દ્રષ્ટિ દે કર, શ્વાસોશ્વાસે ઘટ જાગો;
સ્થિરતા સમતા લીનતા પામી, ફરે પરપરિણતિ ત્યાગો. અલખ૦ ૨
લેદજ્ઞાનથી બાવો બવિકા, આતમ રતનત્રયી સ્વામી.
અલેદ દ્રષ્ટિ અંતર લક્ષી, થાવો શિવપદ સુખરામી. અલખ૦ ૩
બાગ્યદશા પૂરણ જસ હોવે, આતમધ્યાને મન લાગે;
બુદ્ધિસાગર ધન્ય નરા જગ, પ્રણમો સન્તો દિલરાગે. અલખ૦ ૪
૩૫. જડ ચેતનના ભેદ.

(રાગ-પ્રભાતિ ચાલ)

એસા સ્વરૂપ વિચારો હંસા, શુરુગમ શૈલી ધારીરે,
પુફગલ રૂપાદિકથી ન્યારો, નિર્મલ સ્ફટિક સમાનોરે
નિજ સત્તા ત્રિહુ કાલે અખણિડત, કળહુ રહે નહિ છાનોરે એસા૦ ૧
લેદજ્ઞાન સૂર ઉદયે જાગી, આતમ ધંધે લાગોરે;
સ્થિરદ્રષ્ટિ સત્તાનિજ ધ્યાયી, પર પરિણમતા ત્યાગોરે એસા૦ ૨
કર્મજ ધ રાગાદિક વારી, શકિત શુદ્ધ સમારીરે.
ક્રીડો સમતા ગગાજલમે, પાગી ખુવડી તારીરે એસા૦ ૩
નિજગુરુ રમંતો રામ બયો જગ, આતમરામ કહાયોરે,
બુદ્ધિસાગર સોધો વડમા, નિજમા નિજ પરણાયોરે. એસા૦ ૪

૩૬. પરમપદનાં સુખડાં.

(જીવલક્ષ્મી ધાટ નવા શીદ ધડે-એ રાગ.)

પરમપદ પરજો તો સુખ મળે, અનાદિ દુઃખની બ્રાન્તિ ટળે ॥

શુદ્ધ સ્વરૂપે લળે ચેતના, નિજ ધન નિજમાં મળે,
સાધ્યલક્ષી આતમા થઈ, અકલપણે નિજ કળે. પરમ૦ ૧

ત્યાગી થઈને ત્યાગી લે તું, અવસર આઠ્યો ફળે;
બુદ્ધિસાગર જાગતા ઘટ, કર્મનું કશું નહીં વળે. પરમ૦ ૨

૩૭. પ્રભુનો પ્રેમ.

(બેની ખ્યારી રે મારી-એ રાગ)

વીર પ્રભુ ંહાલારે મારા, લાગે મનમા અતિશય ખ્યારા વીર;
ત્રિશલાનદન રે નાણી, પાત્રીસ ગુણુથી શોભે વાણી. વીર૦ ૧

દુનિયાદારીરે ત્યાગી, આતમગુણુથી પ્રીતિ લાગી, વીર;
ત્રીશે વર્ષેરે દીક્ષા, લીધી જગજન કરવા શિક્ષા વીર૦ ૨

કેવળ કમળારે પામ્યા, જન્મ જરાદિક દુઃખડા વામ્યા, વીર;
બુદ્ધિસાગર રે સેવા, ભાવે કરતાં શિવસુખ મેવા વીર૦ ૩

૩૮. માયા ન તહારી.

(પરખી લેજો નાણુરે-એ રાગ)

માયા ન મૂરખ તારી રે, શું માને મારી મારી,

મારી મારી કરતાં તારી, ઉમ્મર સહુ પરવારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૧

રાવણ સરખા રાજા ચાલ્યા, ચાલ્યા રંક હીખારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦

જેની હાંકે ધરણી ધૂજે, તે પણ ચાલ્યા હારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૨

હાપણના દરિયામાં હુલી, શિર પર ધૂલી હારીરે,

માયા ન તારી, માયા૦

કપટ કળામાં કાળો થઇને, મારી પેટ કટારીરે

માયા ન તારી, માયા૦ ૩

નિર્દય નફ્ટ નાગો થઇને, કીધી ચોરી જતરીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

દગા પ્રપચો પાળાંડ માડી, દોડ્યો નરકની બારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૪

અજિમાનના તોરે ફૂલી, વાત કરી તકરારી રે,

માયા ન તારી, માયા૦

વાતવાતમાં લડી પડ્યો તું, ધર્મ ન હૃદયે ધારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૫

નિંદામા નિશદિન શૂરો થઇ, દોષ કર્યા તે બારીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

સતગી સંગત કદિ ન કીધી, પાપીથી પ્રોતિ ખ્યારીરે

માયા ન તારી, માયા૦ ૬

લાલચુ લંપટ લુચ્ચો બની તેં, કરો કુસંગી બારીરે,

માયા ન તારી, માયા૦

નમન પ્રમુખ મૂની તેં તો, ધર્મિસંગ નિવારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૭

: ૨૫ :

જ્ઞાનની વાત ન મનમાં ગમતી, પ્યારાં ઘેબર ધારીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

ફેગટ મમતામાં ફૂલીને, ઉમર આખી હારી રે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૮

ચેતો ચેતો ચિત્તમા ચટપટ, સમજો નર ને નારીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

આંખ મીંચાએ કશું ન હાથે, જાણું સૌ વિસારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૯

કરશે પરમાતમથી પ્રીતિ, શુરૂ સેવો ઉપગારીરે;

માયા ન તારી, માયા૦

બુદ્ધિસાગર ધર્મી જનની, હું જાઉં જલિહારીરે.

માયા ન તારી, માયા૦ ૧૦

૩૯. ચેતો, ઉંધો નહિ.

પરખીને લેજો નાણું રે, આબુ ઉત્તમ ટાણું,

ટેં ટેં કરતા તુરત વારમાં, આવે જમતું આણું રે. પરખીને૦ ૧

હેં હે કરીને હસતા આબુ, પરજવતુ પસ્તાનું રે, પરખીને૦

ફૂલણ કાકાં મારે શુ તું, પડતું રહેશે બાણું રે પરખીને૦ ૨

શુ મસ્તાનો ઘઘને મહાલે, ચાલ્યા લાખ નવાણું રે પરખીને૦

મોહમાયાના વશમાં ધાતાં, પડ્યું ઝાઝમા કાણું રે, પરખીને૦ ૩

માથે કાલ ઝપાટો વાગે, ઉઘણુ શુ ? ઊઘાણું રે. પરખીને૦

ધાતાં એદી આજસનો તું, નર્કનું પામે લહાણું રે, પરખીને૦ ૪

પ્રભુને પ્રેમે કદિ ન લજતા, દુઃખ વાદળ પથરાણું રે. પરખીને૦

જન્મ જરાનાં દુઃખડા ટાળે, તો તને જોગી જાણું રે પરખીને૦ ૫

હાહા કરતાં વધે ગાળે, આત્મિક ધન ભૂલાણું રે. પરખીને
બુદ્ધિસાગર ચેતો ચેતન, અંતર ગાવો ગાણું રે. પરખીને ૧

૪૦. નગુરા નહિં તરે !

(રાગ-મરાઠી સાખી.)

જાગો જોગી અલખ સ્વરૂપી પૂર્ણાનન્દ વિલાસી;
નિજપદમાહિ વાસ તુમારા, જ્ઞાતા જ્ઞેય પ્રકાશી,
જેલો આતમ રે, અવસર આળ્યો સારો,
જુગો જુગ તુંહિ મન ખ્યારો. જેલો ૧

ચિદ્ધન શુદ્ધ સ્વરૂપે સોહે, સુનિજનનાં મન મોહે;
દિનમણિ ત્રણ ભુવનમાં તું છે, પોતે પોતાને બોહે. જેલો ૨

અન્તર ધન પરખી લે ! તારું, સારામાં જે સારું;
તન્મય વિશ્વાસી થા તેનો, ખ્યારામાં જે ખ્યારું. જેલો ૩

ભૂલી દુનિયાના ડહાપણને, વળજે આતમ વાટે;
ઊઘીશ નહિ તું અગમ પન્થમાં, માલ છે માયા સાટે જેલો ૪

હાથે નહીં તે સાથે કરવું, અદ્ભૂત એક તમાસા;
પામ્યા અનન્તા પામે તેને, તે પદનો તું ખ્યાસા. જેલો ૫

ચિન્તામણિ નિર્ધનના હાથે, તે તો કળહુ ન ચડશે;
માનો મનમા જે તે આળ્યું, પરમવ માત્રમ પડશે. જેલો ૬

ચંડામા મીસરી વેરાણી, કીડી કળાયી ખાવે;
કુજર તેને પ્રકી શકે નહિ, યોગ્યતાએ સદુ પાવે જેલો ૭

જેના માથે સફરુર નહીં તે, નગુરા બટકે બારે,
બુદ્ધિસાગર આતમકેસર, સફરુર તરે ને તારે. જેલો ૮

૪૧. તહારું કોણ ?

(ચેતાવું ચેતી લેજેરે-એ રાગ)

અરે છવ પામર પ્રાણી રે, તારું કળુ ન કોઈ ધાશે;
સ્વારથનું સગપણ જગમાં સૌ, જ્ઞાની એમ પ્રકાશે અરે૦ ૧
સાંજ સમે જેમ પંખી ટોળું, લેણું બેઠું લાવે;
ઠ્ઠાણું વાતા નિજનિજ પથે, એકલડાં સહુ જાવે. અરે૦ ૨
સંધ્યાની વાદળીયો જેવું, જૂઠું માયાળળુ;
તેમાં રખડી મરતા નાહક, સાર કશો નહીં બાળું. અરે૦ ૩
ખોટું મોટું કરીને માન્યું, રહે ન અતે છાનું;
અલખ ખલકમા સાચો સમજી, ઝાલો તેહનું જાનું અરે૦ ૪
નરબવ દુર્લભ પામી પ્રેમે, કર પરમાત્મ પ્રીતિ;
સાચો સાહિબ સત્ય સુઝાડે, ટાળે ભવભયભીતિ. અરે૦ ૫
ઝટપટ લટપટ ઝટપટ ત્યાગી, પરમાત્મને ધ્યાવો;
બુદ્ધિસાગર શાશ્વત સુખડાં, સહેજે સંતો પાવો અરે૦ ૬

૪૨. અંતરમાં પ્રભુ જીવો !

(સૌરઠ.)

પરમ પ્રભુ ઘટ અંતરમા બાવો, ગાવો ધ્યાવો વધાવો. પરમ૦
પિંડે પરમાત્મ વસિયા તસ, પૂજા શુદ્ધ રચાવો;
સમતા જલથી પ્રક્ષાલો વિભુ, તન્મય ત્યા થઈ જાવો. પરમ૦ ૧
ભાવદયા અદનથી અર્ચો, સદ્ગુણ પુષ્પ ચઢાવો;
ક્ષાયિક સમક્તિ ધૂપ કરો વળી, જ્ઞાનદીપક પ્રગટાવો. પરમ૦ ૨

દ્વાયિક ચરણનો સ્વસ્તિક કરીએ, અનુભવ નેવેલ ધરીએ;
આવિર્ભાવે આત્મિક શુભદ્રુણ, ધરતા મંગળ વરીએ. પરમ ૩
સામગ્રી પૂજનની પામી, પૂજે અંતરયામી;
પૂજક પૂજ્યપાણું પ્રગટાવી, થાવો ચિદ્રધન સ્વામી. પરમ ૪
શુભસ્થાનક ચોથું પામીને, દ્યો પૂજનનો લહાવો,
બુદ્ધિસાગર પૂજન અર્થે, મળે ન અવસર આવો પરમ ૫
૪૩. ગુરુગમ.

(સર્વેયા.)

ગુરુગમથી ભાઈ જ્ઞાન ગ્રહો તુમ, ગુરુ દેવતા ગુરુ દીવો,
ગુરુ આળો ને ગુરુ છે પાળો, ગુરુ ગીતારથ જગ દીવો ગુરુ ૧
ગુરુપાથી જ્ઞાનજ પ્રગટે, વિઘટે મિથ્યામલ ભારી;
ચિરંજીવજો ગુરુ ગીતારથ, બુડતાં બેડત્રી તારી. ગુરુ ૨
દેવ ગુરુ દો ખડે દેખકર, વન્દો કિસકું પહેલા ભાઈ,
ઉપકારી ગુરુ વંદન પહેલા, સંતજનોએ દિયું જતાઈ. ગુરુ ૩
ગુરુને દેખી વદન કરવું, નમ્ર વચનને ઉચ્ચરવું;
હાવ જોડકર મુઝો દેશના, ગુરુ વિનયે મનકુ ધરવું. ગુરુ ૪
સનજિતદાયક સફગુરુ દર્શન, નિધિયે કરજો નરનારી,
પ્રાણને પણ ગુરુની આણા, લોપો નહિ હિમ્મત ધારી ગુરુ ૫
જેના માવે સફગુરુ નહીં તે, નગુરુ દુઃખ લહેજો ભારી;
સેવો ગુરુને જ્ઞાનજ અર્થે, સમજ સમજ મન સંસારી. ગુરુ ૬
ગુરુની નજીક કરજો પ્રેમે, શ્રદ્ધા મન લાવી સારી;
બુદ્ધિસાગર વદો સફગુરુ, હું જાણું તમ જાણીદારી. ગુરુ ૭

૪૪. આત્મજ્યોત.

(રાગ કલ્યાણ.)

તારો આત્મરાય, મહાશય તારો આત્મરાય,
કાદવમા મણિ ખરડાયો છે, સ્વચ્છ કરો ચિત્ત લાય. મહાં ૧
આત્મહીરો ઝળકે જ્યોતે, જોજ્યો ઘટનીમાંય મહાં ૧
સત્ય સનાતન સુખનો દાતા, આપો આપ સુકાય; મહાં
જેની શક્તિ પાર વિનાની, સાધનથી તે સધાય. મહાં ૨
જગદીશ્વર જગનાથ જ્યો જગ, જ્ઞાનથકી પરખાય, મહાં
જેની સેવા અમૃતમેવા, જન્મ જરા દૂર જાય. મહાં ૩
શુભ પર્યાયનો ધારક બાજન, સમયે સમયે ધાય, મહાં
પરમાત્મ તે નિશ્ચિનયથી, ધ્યાવે તો સુખ પાય મહાં ૪
વ્યવહારે શુદ્ધ વર્તે તદ્યે, ક્ષણક્ષણમાંહી સદાય, મહાં
કારણે કાર્ય મહોદય સિદ્ધિ, બુદ્ધિસાગર શુભ ગાય. મહાં ૫

૪૫. તહાઈ સ્વરૂપ વિચાર !

(રાગ મરાઠી સાખી.)

મૂરખ છવડા કાંઈ ન સમજ્યો, પાપ કીધાં કંઈ ભારી,
તપ જપ દાન ક્રિયાદિક છોડી, કીધા તેં ચોરી જારી;
અજ્યેતો રે ચિત્તમા ચતુર વિચારી, છોડી આ દુનિયાદારી. અખં ૧
કોઈ કોઈની સાથ ન આવે, તન ધન જૂઠું કહાવે;
નાહક મમતા તેમા રાખી, નરક નિગોદે જાવે. અખં ૨
કીધાં વાર અનંતી સગપણ, લાખ ચોરાશી ભટકી;
તાઈ તેમાં વળ્યું શું ? ચેતન, લાલચમાહિ ભટકી અખં ૩

માયાનાં વિષવૃક્ષો વાવે, આવે ફળ તો નહારાં;
 ખ્યાર કરંતાં જગમાં પરગટ, થયા જનો દુઃખીયારાં. અખ૦ ૪
 આતમ તે પરમાતમ દેહે, છે પ્રીતિ તસ સાચી;
 આત્મ સમોવડ કોઈ નથી જગ, રહેજો તેહથું રાચી. અખ૦ ૫
 અલખ પન્થમાં અજળ તમાશા, કોઈ ન કોઈકા દાસા;
 બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, ધર આતમ વિશ્વાસા. અખ૦ ૬
 ૪૬. બ્રહ્મસત્ય, જગત્ મિથ્યા.

(રાગ મરાઠી સાખી.)

જોઈ જોઈને જોઈ મેં લીધું, મનડું નિશ્ચય કીધું,
 દુનિયામા સ્વારથનું સગપણ, કારજ કાઈ ન સિદ્ધયું;
 મોરા આતમરે સત્યતુંહિ એકલા, તુંહિ ગુરૂતુંહિ ચેલા. મોરા૦ ૧
 આ સસારે જડમા રાચી, વિષયારસમા માચી;
 ભૂંચો ભટક્યો અટક્યો લટક્યો, ગણી માયાને સાચી. મોરા૦ ૨
 શોધી શોધીને સારજ કાઢ્યો, સૂત્ર સિદ્ધાત વિચારી;
 સત્ય સ્વરૂપી તત્વમસિ તું, નિરાકાર સુખકારી. મોરા૦ ૩
 મન વાણી કાયાસેં ન્યારા, ગુણ અનન્તાધારા;
 પરમેશ્વર પરગટ પોતે તું, ટળતા કર્મ વિકારા. મોરા૦ ૪
 અદ્ભૂત યોગી નિગ્ગુણ બોગી, કેવલજ્ઞાન પ્રકાશી;
 અન્તરધનનો રાગ તું છે, તુજમા મઝા કાશી. મોરા૦ ૫
 સામનો સદુ પામ્યો હસા, જાવે અણથું ? ભૂલી;
 બાણગરની બાણ સમ જગ, અન્તે ધૂલકી ધૂલી. મોરા૦ ૬
 જરૂરીયે તેં વડાચું હંગાચું, શિવપુર જાવા ધાચું;
 જૂંચો તો જટકીય મવમાં તુ, નહો નરીગ પરવાચું. મોરા૦ ૭

આવ્યો અવસર ચૂક ન ચેતન, આપોઆપ તરેંગા;
બુદ્ધિસાગર આત્મ ઉન્નગર, ધ્યાને કાર્ય સરેંગા. મોરાં ૮

૪૭. સમતાએ આત્માને આપેલો ઉપાલમ્ભ.

સુશુષ્ક સનેહા સ્વામી મહેલે પધારો,
વિનતકી અવધારો, કૃપાળુ સ્વામી મહેલે પધારો;
શેરીએ શેરીએ સ્વામી કુલડાં ધીછાવું,
તોરણ નવીન રચાવું. કૃપાળુ ૧

મન નિયમ કરી શરીર શોષાવું,
લૂખાં અલૂણાં ધાન્ય ખાવું; કૃપાળુ
તારા માટે હું તો તીરથ કરતી,
ફાવે તે ડુંગર ફરતી. કૃપાળુ ૨

દીવાની થઈને મેં તો હુનિયામાં જોખ્યા,
માયાના દરિયા ડોખ્યા; કૃપાળુ
પીપળાને પાણી મેં તો ગ્રેમથી રેડ્યાં,
રૂપિયોને ગ્રેમથી તેડ્યા. કૃપાળુ ૩

માળાના મણકા હું તો નિશદિન ગણતી,
ગ્રન્થોને ગ્રેમથી હું લણતી; કૃપાળુ
ત્યાગી થઈનેરે મેં તો ચીવર ત્યાગ્યાં,
ભીક્ષાનાં લોજન ભાગ્યાં. કૃપાળુ ૪

વનવાસી થઈને મેં વાઘામ્બર પહેર્યું,
ચિન્તાએ મન મારું ઘેર્યું; કૃપાળુ
જ્યાં જ્યાં જાવું હું ત્યાં તો શૂન્યજ ભાસે,
હઃખ હું કહું કોની પાસે? કૃપાળુ ૫

લાખ ચોરાશી જીવયોનિ હું જામતી, જન્મ જરા દુઃખ જામતી;	કૃપાળુ૦
ચાર ગતિમાં મારી લાજ લુટાણી, દુષ્ટોએ જ્યાં ત્યાં તાણી	કૃપાળુ૦ ૬
મારી ંહારે કોણ ચઢશે પ્રીતમજી ? ખોદ્યામાં હવે શરમ શી ?	કૃપાળુ૦
મોટાના ઘરની મારી લાજ લુટાતી, તેમાં ફજેતી તારી થાતી	કૃપાળુ૦ ૭
ઘરણી વિના તમે વેશ્યાના સંગી, એંડું ખાઈને થયા ભંગી;	કૃપાળુ૦
વિવના ખ્યાલા અમી માનીને પીધા, વેશ્યાએ બેહાલ કીધા.	કૃપાળુ૦ ૮
સમજો તો સમજજી છેલામાં છેલી, ગર્ભ વેળા ન આવે વહેલી;	કૃપાળુ૦
નાનો બાહુડો નથી પારજી સૂતો, જેથી સમજતો નથી હું તો.	કૃપાળુ૦ ૯
વાડ ગુન્ડો ચો મારો રે આવ્યો, વેરી વેશ્યાએ જામાવ્યો,	કૃપાળુ૦
સુખ અનનુતું ઘરમાં ન લીડું, નિંદાએ મૂંડ મન મીડું	કૃપાળુ૦ ૧
વેશ્યા નારી ઠઠી વાગે ન તારી, વેળી દુખ દેશે મારી,	કૃપાળુ૦

- મુખે મીઠી ને મન રાખે છે કાતી,
ફેલી ખાધી તારી છાતી. કૃપાળુ ૧૧
- ઘણું કહેતાં રે મને આસુડાં આવે,
શરમ તને શીદ નાવે ? કૃપાળુ
- કહો તો સ્વામીજી હું વૈરાગણ હોવું,
કહો તો નિશ્ચિન રાવું. કૃપાળુ ૧૨
- નિર્દય થઈ તમે સામું ન જુવો,
પોતાની પત તેમાં ખુવો, કૃપાળુ
- આવી કુલવટ તમે કયાથી રે રાખી,
કયા ભગતે તે બાખી. કૃપાળુ ૧૩
- દુષ્ટ ચોરોએ તમને પકડીને લૂંટ્યા,
કષ્ટ આપીને ખૂગ ફૂટ્યા, કૃપાળુ
- જાગીને જુવો જરા આંખ ઉઘાડી,
દષ્ટિનો દોષ દૂર કાઢી. કૃપાળુ ૧૪
- પાયે પડીને એમ વિનતિ કરું છું,
ધ્યાન સદા હું ધરું છું, કૃપાળુ
- જોલો જોલો ને હવે ઉત્તર આપો,
ચરણકમલમા ધાપો. કૃપાળુ ૧૫
- ભાન લાવીને હવે સ્વામીજી જોલો,
પ્રેમથી અન્તર જોલો—
- સુશુણ્ની મહારી તે મહારી
કાળ અનંતો મેં ફેગટ ગાજ્યો,
ભાવી ટળે નહિ ટાજ્યો. સુશુણ્ની ૧૬

આડે મારગે પ્રાણપતિ પધારે,
 બહાલી સ્ત્રી તેને વારે, સુગુણી૦
 આજે તે તારી સેવા બળવી,
 ફરજ સતીની બળવી. સુગુણી૦ ૧૭
 વેશ્યાનો સંગ હવે કરું ન શાણી,
 સંગત ખૂરી મે નાણી, સુગુણી૦
 સમતાના સગે એમ સ્વામીજી આવ્યા,
 તત્ત્વરમણતામાં ફાળ્યા. સુગુણી૦ ૧૮
 ગુણઠાણે ચોથે સ્વામીજી ચડીયા,
 વેશ્યાના હાથ હોઠે પડિયા—

અન્તરમા બુઝ્યો વિચારી.

ભેદ દૃષ્ટિ થઈ ભિન્નતા બોધી,
 લીધું સત્ય જ ઘટ શોધી અન્તરમા૦ ૧૯
 ક્ષાયિકભાવે નિજ ઘરને તપાસી,
 જ્ઞાનથી કીધું પ્રકાશી, અન્તરમા૦
 ક્ષપકત્રેણિએ મહેલે ચડતા,
 ક્ષાયિકલઙ્ગિધ વરતા. અન્તરમા૦ ૨૦
 શક્તિ વ્યક્તિ ઘટ અન્તર જાગી,
 મુખ વિવ્રસે મહાજાગી, અન્તરમા૦
 પુરુષ સંગ નિવારી સ્વકામે,
 તન્મય રૂપ શુદ્ધ પામે અન્તરમા૦ ૨૧
 આત્મ નરનારી સમતા સયોગ,
 દોગવે સાધન દોગ, અન્તરમા;

મળીયો સમય લેજો એમ જ આવે,
બુદ્ધિસાગર શિવદાવે

અન્તરમાં ૨૨

૪૮. અનુભવરંગ.

ચેતન અનુભવ રંગ રમીને, આગમદોહન અનુભવ અમૃત,
યોગી અનુભવ રીને, ચેતન ૦

અનુભવ અમૃતવદ્ધિ સરળો, અનુભવ કેવલ ભાઈ,
અનુભવ શાશ્વત સુખ સહોદર, ધ્યાન તનુજ સુખદાઈ ચેતન ૦ ૧

અનુપમ અનુભવ વર્ણન કરવા, કો ન સમર્થ કહાવે;
વચન અગોચર સહજ સ્વરૂપી, અનુભવ કોઈક પાવે ચેતન ૦ ૨

અનુભવ હેતુ તપ જપ કીરીયા, અનુભવ નાત ન ન્તિ;
નયનિદેપાથી જે ન્યારો, કર્મ હથે ધનઘાતિ, ચેતન ૦ ૩

વિરલા અનુભવ રસ આસ્વાદે, આતમધ્યાને યોગી;
આતમ અનુભવ વિષુ જે લોકો, શિવ સાધે તે ઢોંગી ચેતન ૦ ૪

અનુભવ યોગે આતમ દર્શન, પામી લહત ખુમારી;
બુદ્ધિસાગર સાચી બહાલી, અનુભવ મિત્તમું ચારી ચેતન ૦ ૫

૪૯. આતમસ્વભાવ.

ચેતન આપ સ્વભાવવિચારો, આપ સ્વભાવે ક્ષાયિકતૃપ્તિ;
આવે ભવોદ્ધિ આરો-ચેતન ૦ ૧

જ્ઞાનામૃતનું પાન કરીને, પરપરિણતિકુ નિવારી;
શુદ્ધચરણ ભોજનથી તૃપ્તિ, યાશે શિવ સુખકારી ચેતન ૦ ૨

આતમશુણ્ણથી તૃપ્તિ સાચી, જ્ઞાની જન એમ ભાળે;
આતમધ્યાન કરે જે કોઈ, તે ઘટ અન્તર ચાળે. ચેતન ૦ ૩

પુદ્ગલથી પુદ્ગલને તૃપ્તિ, આતમ આપ સ્વભાવે;
 અનુભવયોગે સ્થિરતાસંગે, તૃપ્તિ જન કોઈ પાવે. ચેતન૦ ૪
 સ્વપ્ન સરિણી મિથ્યા તૃપ્તિ, સસારે જન જાણે,
 બ્રાન્તિ નિવારક જ્ઞાની ઘટમાં, તૃપ્તિ વાત પીછાનો. ચેતન૦ ૫
 મધુ સાકર ધૃતથી જે તૃપ્તિ, જ્ઞાની મન તે જોટી,
 આતમ શુદ્ધસ્વભાવે રમતા, તૃપ્તિ છે જગ મોટી ચેતન૦ ૬
 ઇન્દ્રાદિક પશુ વિષયવિકારે, તૃપ્તિ કદીય ન પાવે,
 આપ સ્વભાવે ધ્યાનદશામા, તૃપ્તિ સહેજે થાવે ચેતન૦ ૭
 આતમધ્યાની નિરુપદ્યોગી, મમતાસંગ નિવારી,
 મિશ્રુક સુણિયા જગમાં સાચા, તસ જાઉં બલિહારી. ચેતન૦ ૮
 નિર્ભય નિજ દેશે છે તૃપ્તિ, યું વદતિ જિનવાણી;
 બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, તૃપ્તિ લહો શુભુખાણી. ચેતન૦ ૯

૫૦. અનુભવ જ્ઞાન બલિહારી.

જ્ઞાની વિરલા કોઈ જગતમા, જ્ઞાની વિરલા કોઈ,
 વડું વિચારી જોઈ—જગતમાં—જ્ઞાની૦
 કોઈ ભાષાજ્ઞાનથી રે, ધરતા મન અહંકાર;
 ભાષા કારણ જ્ઞાનનું રે, નાવે ભાષા પાર જગતમાં૦ ૧
 વાદવિવાદે માનતા રે, કોઈક સાચું જ્ઞાન;
 પરપરિવૃત્તિ પોષ્યાયત્રી રે, વાધે ઉત્તરું માન. જગતમાં૦ ૨
 રાગદ્રેષનો ક્ષય કરી રે, અર્પે આતમજ્ઞાન,
 પૂરજી શાન્તિ જેહથી રે, જાણે સત્ય તે જ્ઞાન. જગતમાં૦ ૩
 આતમ અનુભવ જ્ઞાનથી રે, નાસે ભવમય રૂદ્ધ;
 બુદ્ધિજ્ઞાનર પામતા રે, જ્ઞાની પૂર્ણાનન્દ જગતમાં૦ ૪

૫૧. સાચી શાન્તિ.

શાન્તિ સદા સુખદાયી, જગત્મા શાન્તિ સદા સુખદાયી;
સેવો ચિત્તમાં ધ્યાયી—જગત્મા—શાન્તિ૦

ભવજંજાળે ભટકતા રે, શાન્તિ હોય ન લેશ;
મનચંચળતા ત્યાં હુવે રે, ઉલટો વાઘે કવેશ. જગત્માં ૧
સત્તા ધનવૃદ્ધિ થકી રે, હોય ઉપાધિ જોર;
ચિત્ત સ્થિરતા નહિ ભરે રે, પ્રગટે દિલમા તોર. જગત્માં ૨
હુનિયાની ખટપટથકી રે, ખટપટિયું મન ધાય;
મનહું ભટકે બાહ્યમા રે, બહિરાતમપદ પાય. જગત્માં ૩
લેશ વિકલ્પ ન ઉપજે રે, અન્તર વર્તે ધ્યાન;
ઉપાધિ અજગી હુવે રે, હોવે શાન્તિ ભાન જગત્માં ૪
ખારા જલના પાનથી રે, કદી ન તૃપ્તિ થાય;
ધૂમાડા બાયક ભરે રે, હાથ કશું નહિ આય. જગત્માં ૫
માયા મમતા યોગથી રે, કદિ ન શાન્તિ હોય,
શાન્તિ વર્તે આત્મમાં રે, નિશ્ચયથી અવલોય. જગત્માં ૬
આતમધ્યાને આતમા રે, શાન્તિથી ભરપૂર;
બુદ્ધિસાગર શાન્તિમાં રે, રહેવું સદા મગરૂર. જગત્માં ૭

૫૨. પ્રીતિનું સ્વરૂપ.

કોઈ ન કરશે પ્રીત, ચતુર નર કોઈ ન કરશે પ્રીત;
પ્રીત વસે ત્યાં ભીત, ચતુર નર કોઈ ન કરશે પ્રીત
પ્રીતિ ભવદુઃખ મૂળ છે રે, પ્રીતિનું ફળ શોક;
પ્રીતિ કરતા પ્રાણીને રે, વાઘે રોગ વિયોગ. ચતુર ૧

સ્વાસ્થ્યનાં અન્ધા ણની રે, પ્રીત કરે નરનાર;	
પરચુદ્ધગલની લાલચે રે, વૃદ્ધિ કરે સંસાર	ચતુર ૧
સ્વાસ્થ્યની જે પ્રીતડી રે, તેનો અન્તે નાશ;	
અનુભવીએ દાખવ્યું રે, ધર તેનો વિશ્વાસ	ચતુર ૩
મૂરખ સાથે પ્રીતડી રે, કરતા નિશદિન દુઃખ,	
પંડિત સાથે પ્રીતડી રે, કરતા નિશદિન સુખ.	ચતુર ૪
આતમ તે પરમાતમા રે, પ્રીતિ છે તસ સાચ;	
મહિસમ આતમપ્રીતડી રે, પરપ્રીતિ જ્યુ કાચ	ચતુર ૫
ધર્મસ્નેહને સાચવી રે, કરીએ સઙ્ગજનસંગ;	
યોગ્ય જનો લહી યોગ્યતા રે, પામે અનુભવરમ	ચતુર ૬
અનુભવ રમ મજાક જ્યુ રે, આતમમાહિ સુકાય,	
બુદ્ધિસાગર હસ જ્યુ રે, ચંચુ વિરલા પાય.	ચતુર ૭

પર. આનંદ ક્યાં મળે ?

આનંદ ક્યાં વેચાય, ચતુર નર આનંદ	
આનંદની નદિ ફાટડી રે, આનંદ પાટ ન ઘાટ;	
આનંદ અથડાતો નદિં રે, આનંદ પાટ ન ખાટ. ચતુર નર	૧
દાણિક વિધવાનંદમા રે, રાખ્યા મૂરખ લોક,	
જડમાં આનંદ કંઠપીને રે, જન્મ ગમાવે દોક. ચતુર	૨
બાતપણે અજ્ઞાનથી રે, રમવામાં આનંદ,	
સચિત્ર આનંદ છે સડી રે, ગમે ત્યાં મતિમદ. ચતુર	૩
અજ્ઞાને જે બજિનારે, માંચો મન આનંદ,	
આનંદ માંચો તે નહીં રે, મૂર્ખ મનિનો દંદ. ચતુર	૪

સૈદ્ધાન્ત હિંદુ જગે રે, જાણે આતમરૂપ;
 આતમમા આનંદ છે રે, ટાળે ભવભય ધૂપ. ચતુરં ૫
 જ્ઞાની જ્ઞાનધકી લહે રે, શાશ્વત સત્યાનંદ;
 યોગી આત્મ સમાધિમા રે, પાવે આનંદકંઠ. ચતુરં ૬
 આનંદ અનુભવ યોગથી રે, પ્રગટે ઘટમાં બાઈ;
 સદ્ગુરુ સગત આપશે રે, જ્ઞાનાનંદ વધાઈ. ચતુરં ૭
 સદ્ગુરુ હાટે પામશે રે, આનંદ અમૃત મેવ;
 બુદ્ધિસાગર કીજીએ રે, પ્રેમે સાચી સેવ. ચતુરં ૮

૫૪. અમરપદનાં એંધાણ.

અમરપદ પરખી લેજેરે, પરખ્યાથી સુખ ધાય. અમરં
 કોઈક રાધ્યા માનમારે, કોઈક રાધ્યા દામ;
 પરભવ જાતા પ્રાણિનેરે, કોઈ ન આપે કામ અમરં ૧
 ગાડી વાડી લાડીમારે, છવેા ભૂધ્યા બાન;
 વિધાના કીડા પરેરે, વરવસ્તુ શુભતાન. અમરં ૨
 હુ.ળ સંતતિ દાવાનલેરે, કઢી ન શાન્તિ ધાય;
 નિજપદ જાણે જે નરારે, સાચી શાન્તિ તે પાય. અમરં ૩
 મન વચ કાયા યોગનીરે, નિવૃત્તિ જગ ધાય;
 અધ્યાતમ સુખ સંપન્નેરે, જન્મ મરણુ દુઃખ જાય. અમરં ૪
 સમતા સ્થિરતા સંપન્નેરે, અનુભવ જાગે જ્યોત;
 વર્તે નિજ પર ભિન્નતારે, ધાય ભુવન ઉદ્યોત. અમરં ૫
 વિષયવાસના પરિહરીરે, કરતાં આતમધ્યાન;
 અનર અમરપદ ભોગવેરે, ચેતન શુભની ખાણ અમરં ૬

૫૮. પ્રભુ સ્તવન.

કૃષ્ણ.

વીર જિનેશ્વર વંદીએ, ત્રિશક્તાનંદન ધીર;	૧
ભયભજન ભગવતજી, સર્વ વીરમાં વીર.	
ગણમું પદકજ પ્રેમથી, જય જય શ્રી જગદીશ;	૨
અદ્ભુત ચારિત્ર આપનું, જાણું વિશ્વાવીશ.	
સ્મરતાં ચારિત્ર તાહરું, ગુણ આવે નિજ અંગ;	૩
રોમ રોમ વ્યાપે અહો, વૈરાગ્યાદિ અભાગ	
કયાં સરસવ ને સુરગિરિ, તુજ મુજ અન્તર ઐમ;	૪
વારંવાર હું વિનવું, ભાજે પ્રભુજી કેમ.	
નથી યોગ્યતા ધર્મની, નથી યોગ્ય ચારિત્ર;	૫
નથી શક્તિ તુજ ભક્તિમા, મન પણ નહીં પવિત્ર	
અંતર ત્યાગ ન વસ્તુનો, જાણી વસ્તુમા રાગ;	૬
પરનિંદા નિહોતી ગ્રહે, મનમા કાળો કાગ	
અદેખાઈ ભડાર હું, ઉપશમ નહીં લગાર;	૭
સદા કોવવી ધનધમું, પાપીનો શિરદાર.	
ક્ષમા નહીં તલમાત્રને, પગલું સંત સઢાય;	૮
પર લવરીમા રક્ત હું, નિષ્ફળ આયુ જાય.	
સાધુ સંત ન પારખું, કરું ન સેવા લેશ,	૯
વાદવિવાદે રક્ત થઇ, પામ્યો મિથ્યા કલેશ	
અહંતાવમા વ્યર્થ હું, ગાળું નિશદિન કાળ,	૧૦
સ્મરનું કરું નહીં તાહરું, મુઝી માયા જાળ.	

- દૈષ ન દેખું આત્મના, પરદેયોમા રક્ષા;
કરું ન લક્ષિત સતની, થયો કુસંગી લક્ષત. ૧૧
- પરોપદેશે દક્ષતા, વાણી વહું રસાળ;
બાણો છો જિન એ સહુ, દીનોહાર દયાળ. ૧૨
- હારય કુતૂહલ મેં કર્યા, કીધા લક્ષ અલક્ષ;
જિનવરભાષિત ધર્મમા, કદી ન રાખ્યું લક્ષ. ૧૩
- ઘડી ન કીધું ધ્યાન મેં, ઇચ્છયા પૂનમાન;
કદી ન ગાયા જ્ઞાનીને, ગાયા કૂડાં ગાન. ૧૪
- નમ્યો ન સદ્ગુરુ દેવને, ધરી ન આણી શીશ;
શિક્ષા દેતા સત પર, કીધી મનમા રીસ. ૧૫
- જનમનરજન હેતુથી, કીધા ધાર્મિક કર્મ;
આત્મિક શુદ્ધ સ્વભાવનો, બૂઝ્યો સત્ય જ ધર્મ. ૧૬
- કયા પ્રભુની નિઃસંગતા, કયાં પ્રભુનો દૃઢ રંગ ?
ત્રિશક્તિનંદન જગધણી, સત્ય જ તારો સંગ ૧૭
- રાગ અરિ જયથી થયો, રતનવ્રથી ગુણ ધામ;
રાગ અરિ વશમા પડ્યો, સર્વ દોષતું ઠામ. ૧૮
- તુજ ઘટમાં રુદિ સહુ, પ્રગટી આવિર્ભાવ;
તિરોલાવ મુજમા સહી, પામ્યો હૃદય ન દાવ. ૧૯
- નિઃપદ ભોગી તું સહી, કરું હું પુણ્યલ ભોગ;
રોગી શોગી હું સહી, ઘટે ન તુજમા ભોગ. ૨૦
- અજરામર નિર્મલ તુંહિ, શાશ્વતસુખભંડાર,
અદ્ભુત શક્તિ તાહરી, કોઈ ન પામે પાર. ૨૧

પાપ પુણ્ય પરણાવતા, છવાજીવ સ્વરૂપ,	
સદુપદેશે સદ્ગુરુ, ટાળે ભવભય ધૂપ.	૮
મિથ્યાતમઃ નિવારવા, સદ્ગુરુ સૂર્ય સમાન;	
રાગ રોગને ટાળવા, ધન્વતરિ સમ જાણુ.	૯
ગુરુ ગુરુ જગ સહુ કહે, ગુરુ કેને કહેવાય;	
જ્યા ત્યા ગુરુની બુદ્ધિથી, પામર જન ભટકાય.	૧૦
સદ્ગુરુ સંગત યોગથી, શુદ્ધ તત્ત્વ પરખાય;	
લેદ જ્ઞાન સૂર્યોદયે, નિર્મલ જ્યોત જગાય.	૧૧
સદ્ગુરુ ભક્તિ સેવના, કરજો ભવિ નિશ્ચિન,	
સમજે નહીં કદાચહી, સદ્ગુરુ સંગતહીન.	૧૨
ધામધૂમ ને ઢોગમા, મુંઝયા મોહી લોક;	
સત્યધર્મને ઓળવે, જગમા થોકે થોક	૧૩
સદ્ગુરુ શિષ્યો પામશે, મંગલ શાંતિ સ્થાન;	
અનન્ય ભક્તિયોગથી, ચિદાનંદ શુભવાન.	૧૪
અપી સત્ય સ્વરૂપને, ટાળે મિથ્યા ટેવ;	
નિશ્ચય શ્રદ્ધા ગુરુતણી, આપે અમૃત મેવ	૧૫
ગુરુ પરીક્ષા દોહિલી, દુર્લભ ગુરુ વિશ્વાસ;	
વિરલા ગુરુ પ્રેમીજનો, વિરલા ગુરુના દાસ.	૧૬
વિરલા જ્ઞાની જૂતળે, આત્માથી જન કોઈ,	
અધુના પચમકાળમાં, વડું વિચારી જોઈ.	૧૭
બાહ્યક્રિયા વ્યવહારમાં, નિરપેક્ષાએ ધર્મ;	
માની મોહ્યા માનવો, ટાળે નહિ તે કર્મ.	૧૮

સદ્ગુરુ શિક્ષાયોગી, સમજે સમજી જીવ;	૧૯
ગુરુ આણીને ધારતો, થાવે જીવતો શિવ	
અનુભવ જ્ઞાની આત્મના, ગુરુજી મહાકૃપાલ;	૨૦
ભાવદાન દાતા સદા, જિન આણી પ્રતિપાલ.	
કર્તા ભાવોદ્યોતના, હર્તા કર્મ કલંક;	૨૧
સત્યધર્મદાતા ગુરુ, આણી મન નિઃશંક	
ભવગ્રાહી શ્રી સદ્ગુરુ, ભાવદીપ જયકાર;	૨૨
ભાવરતન ચિન્તામણી, કલ્પવલ્લિ સુખકાર	
પરોપકારી ગુરુતણી, પ્રત્યુપકાર ન થાય,	૨૩
અદ્ભૂત મહિમા ગુરુતણી, વીરલાને સમજાય.	
શ્રદ્ધા ભક્તિ યોગ્યતા, દુર્લભ આ સંસાર;	૨૪
ધર્મ તત્ત્વ આરાધતો, ભવી મુક્તિ વરનાર.	
સદ્ગુરુ પચ્ચીશી કહી, ગુરુથી સહુ તરનાર;	૨૫
બુદ્ધિસાગર વન્દના, હોજો વારવાર.	

૬૯. આત્મપ્રદેશ દર્શન.

(ગઝલ)

હમારો દેશ છે ન્યારો, પ્રભુ પ્રેમે જણાવાનો,	૧
હમારા દેશમા શાન્તિ, અલખ નામે ગણાવાનો.	
હમારો તે તમારો છે, તમારો તે હમારો છે,	૨
સમજત. સદુ સુખી થાવે, જર્મ દેશે ફરી નાવે.	
હમારા દેશમા યોગી, અલખની ધૂન સગાવે છે,	૩
હમારા દેશમા મતો, અલખના ગાન ગાવે છે.	

નહિં જ્યાં શોક નહિં જ્યાં રોગ, નહિં જ્યાં જન્મ ને મતિ;	
નહિં જ્યાં દુઃખ દીવગીરી, નહિં જ્યાં વર્ણુ ને રાતિ.	૪
સદા જ્યાં યોગીઓ જાગે, નહિં કોઈ વેળરી ખાલે.	
નહિં જ્યાં કર્મનું નામ, અતુલ ધન શુદ્ધ કો તોલે.	૫
અળાંડ સુખની વહે ધારા, સદા શુદ્ધ બુદ્ધ નિર્ધારા;	
લહે તે દેશ મહારાણા, અવર સહુ જાણુ નાદાના.	૬
નહિં પંચભૂતકા વાસા, હમારા દેશ ગહુ ખાસા,	
હમારો દેશ જે જાણે, અનતા સુખ તે માણે.	૭
અલખ દેશી અવિનાશી, પરમપદ એ જ વિશ્વાસી,	
ચલો હસા અલખ દેશે, અરૂપી આત્મના વેશે.	૮
સદા તસ ધ્યાનમા રહેજે, અળાંડાનંદ ઘટ લેજે;	
શુદ્ધચન્દ્ર આત્મનો સંગી, હમારો દેશ શુભુરંગી	૯

૬૨. ચેતન ચેતો.

ચેતાવું ચેતી લેજેરે એ છે બાહ્યપણનો બેલી—એ રાગ.

ચેતાવું ચેતી લેજેરે, એક દિન જરૂર ભડી જાવું,
 ધૂળનો માયા ધૂળમાં મળશે, ફેગટ મન પસ્તાવું. ચેતાવું ૦ ૧
 સ્વપનાની સુખલડી દેખી, ફેગટ મન લલચાવું,
 તન ધન જોખન પામી સંતો, શું મનમાં હરખાવું ? ચેતાવું ૦ ૨
 આશા બેડીએ બંધાણો, પરચન ખાંતે ખાવું,
 નીચાં કર્મ કરીને અતે, નાહક નરકે જાવું. ચેતાવું ૦ ૩
 ભૂલી આતમજ્ઞાનડી બાણ, માયામા લપટાવું,
 બ્રમણમા ભૂલીને ભાઈ, બ્રહ્મસ્વરૂપ કેમ પાવું ? ચેતાવું ૦ ૪

તારૂ તારી પાસે જાણી, સમતામા દિલ લાવુ,
અલખ નિરજન આતમજ્યોતિ, બુદ્ધિસાગર ધ્યાવુ ચેતાવુ ૦ ૫

૬૨. માયાના માર.

ચેતે તો ચેતાવુ તને રે, પામર પ્રાણી—એ રાગ

કુદ્યો શું કરે છે કુલીરે, મૂરખ પ્રાણી.
કાયામાયા જૂઠી કેવી, ઝાંઝવાના નીર જેવી,
તેને તુચ્છ કરી દેવીરે. મૂરખ-કુદ્યો ૦ ૧

આકિષ્ણું જાવે છે ખૂટી, કરે શું તું માયાકૂટી,
ખૂટી તેની નહીં ખૂટીરે. મૂરખ-કુદ્યો ૦ ૨

પાણીતણા પરપોટો, ખેલ સહુ એમ ખોટો,
માન નહી મન મોટોરે. મૂરખ-કુદ્યો ૦ ૩

કુટુંબ કળીલો સારો, માન નહી મન મારો,
એક દિન થશે ન્યારોરે. મૂરખ-કુદ્યો ૦ ૪

આખે જે જે દેખે સારું, તે તે ભાઈ નહિ તારું;
માને કેમ મારૂં મારૂંરે મૂરખ-કુદ્યો ૦ ૫

ચેતી લેને જાય આલી, કરી માયાકૂટ ખાલી;
માયામાં શું રહ્યો મહાલીરે મૂરખ-કુદ્યો ૦ ૬

ગયા માયાથીરે ન્યારો, અરૂપી અલખ ધારો,
બુદ્ધિસાગર મન પ્યારોરે. મૂરખ-કુદ્યો ૦ ૭

૬૩. અધ્યાત્મરસ અપાત્રને ન મળે.

કોઈક વિરજા પાવે હો જગમે, અધ્યાત્મ રસ પાવે,
કોઈક ગાવે કોઈક ધ્યાવે, વિરજા કોઈ પચાવે હો જગમે ૦ ૧

સિદ્ધલુકેડે દુગ્ધ પાત્ર, સોનામાં તે ઠરશે,
 ખાય ખીલાડી ખીરનું લોજન, વમન તે વારે કરશે હો જગમેં ૦ ૨
 વિષાકેડે લોજન રાસલ, પેટ ભરીને ચરશે,
 સાકર સ્વાદે તે શું સમજે, પ્રાણ પલકમા હરશે હો જગમેં ૦ ૩
 મોતીકેડે ચારો દેખી, કાગ ચાચ નવિ ધરશે,
 ચક્રવર્તિની ખીરજ ખાતા, નિર્ધન ઠામ ન ઠરશે હો જગમેં ૦ ૪
 પાત્રતામાં અધ્યાતમરસ, ઠામ ધરીને ઠરશે,
 બુદ્ધિસાગર આતમધ્યાને, વહિત સઘળાં સરશે હો. જગમેં ૦ ૫

૬૪. સંસારની અસારતા

જગની માયા દુઃખની છાયા, કર નહિ ત્યાં વિશ્રામ;
ફળ કિમ્પાકના સરખું સુખ ત્યાં, કેવલ દુઃખનું ધામ,
જોઈને તમે જોજો રે, લોળા જન બરમાય છે. અંતર૦ ૧

વધ્યાને સ્વપ્નાની અદર, સારો પુત્ર જણાય,
પરણાવ્યો ચોરીની અદર, મનમાં સુખ બહુ પાય;
મરી ગયો તે રોતી રે, મૂર્છા બહુ પાય છે. અંતર૦ ૪

રૂવે પીટે માથુ પછાડે, આખો બિઘડી જાય;
પુત્રકલ્પના સુખ દુઃખ જોડું, બુદ્ધિસાગર ગાય;
દુનિયા બાધી ચાલે રે, શું ત્યાં કો ઉપાય છે? અંતર૦ ૫

૬૮. નેવાનું પાણી મોભે.

નેવાનું પાણી મોભે રે, બહાલા આદ્યું જાય છે,
દુનિયા મન અવળું રે, સવળું સન્તો ગાય છે;
જાણુ ત્યાં તો કોઈ ન જાણે, કરવું તે ન કરાય;
જાણવું તે તો રહીયું જાકી, રાત ને દીન ગણાય,
મોહદાર પીધે રે, જાન તો જૂઝાય છે નેવાનું ૦ ૧

રાગને તો રક ગળીને, કરી નહીં સારવાર,
રકને રાગ માની જોડો, ધિક્ક પડ્યો અવતાર,
અંતર ધન જોયું રે, મોટો એ અન્યાય છે. નેવાનું ૦ ૨

લોહચંચાનું બસવું કરવું, જેવું એવું મુશ્કેલ,
તેવું આત્મસ્વરૂપે ચાવું, નથી જાણકનો જોલ,
કોઈક છવ સમજે રે, બુદ્ધિસાગર ગાય છે. નેવાનું ૦ ૩

૬૮. જાગો આતમા.

આપ સ્વભાવમા રે, અગધૂ સદા મગનમેં રહેના-એ રાગ.

આતમધ્યાનથી રે, સન્તો સદા સ્વરૂપે રહેલું;
કર્માધીન છે સૌ સંસારી, કોઇને કાઇ ન કહેલું આતમ ૧
કોઇ જન નાચે કોઇ જન રૂવે, કોઇ જન સુદ્ધ કરંતા;
કોઇ જન જન્મે કોઇ જન ખેલે, દેશાટન કેઇ ફરંતા. આતમ ૨
વેળુ પીલી તેલની આશા, મૂરખ જન મન રાખે;
ખાવળીયો વાવીને આખા, -કેરી રસ શું આખે ? આતમ ૩
વૈરી ઉપર વૈર ન ફીજે, રાગીધી નહીં રાગ;
સમભાવે સૌ જનને નિરખે, તો શિવસુખનો લાગ. આતમ ૪
જૂઠી જગની પુદ્ગલ બાણ, ત્યા શું નહીએ રાણ,
તન ધન યોવન સાથ ન આવે, આવે ન માતપિતાણ. આતમ ૫
લક્ષ્મી સત્તાથી શું ધાવે, મનમાં જોશે વિચારી;
એક દિન ભીડી જાવું અન્તે, દુનિયા સૌ વિસારી. આતમ ૬
લલા લલા પણ ભીડી ચાડ્યા, જોને કેઇક ચાલે,
ખીલાડીની દોટે ચડીયો, ઉદરડો શું મહાલે ? આતમ ૭
કાળ અપાટો સોને વાગે, ચોગીજન જગ જાગે;
જુદ્ધિસાગર આતમ અધીં, રહેજો સૌ વૈરાગ્યે. આતમ ૮
૭૦. નિન્દા ત્યજો !

દડી રમતમા પડી રે સન્તો, દડી રમતમાં પડી-એ રાગ.

પાપકર્મ બહુ ભારીરે નિન્દા, પાપકર્મ બહુ ભારી,
મનમા જોજો વિચારી રે, નિન્દા-એ ટેક.

નિન્દકની દૃષ્ટિ છે અવળી, ગુણ અવગુણ દેખાય;
 પાપીમા પાપી છે નિન્દક, મરી નરકમા જાય રે. નિન્દા ૦
 કાગડો દેખે આદાને જોમ, નિન્દક દેખે દોષ;
 ધતુર ભક્ષકની પેઠે એ, શું કરવો ત્યાં રોષ રે. નિન્દા ૦
 ચાડી ચુગલી નિન્દક કરતો, કલક ચઢાવે શીર;
 ચઢાલથી પણ નિન્દક પાપી, ધોતો પરના ચીર રે. નિન્દા ૦
 કિયાકાણડ નિન્દકના સતો, લેખે નહીં ગણાય;
 નામ દેઈને નિન્દા કરતો, સુક્તિપુરી નહિ પાય રે. નિન્દા ૦
 સાધુ સન્ત વૈરાગી ત્યાગી, જોગી લોગી ફકીર;
 નિન્દા પરતણી પરહરશો, પામો ભવજલ તીર રે નિન્દા ૦
 નિન્દામાહિ સહુ લપટાયા, ગણિયા કોઈક સન્ત,
 નિન્દક માથે નથી શિંગડા, વાળીથી ઓળખત રે. નિન્દા ૦
 અદેખાઈની પુત્રી નિન્દા, સુજિતમાર્ગ પ્રતિકૂળ,
 લાખ ચોરાશીમા ભટકાવે, નાખી માથે ધૂળ રે નિન્દા ૦
 સમકિતી નિન્દા નવિ કરશે, કરશે ગુણનું ગાન,
 આનંદતને કૃષ્ણ વળાણે, ગુણનું કરે બહુમાન રે નિન્દા ૦
 સર્વ શુભો અશુભો જિનવરમા, બાકી દોષી હોય;
 નિજમા અવગુણ પોડ મરી છે, બુવે ન તેને કોય રે. નિન્દા ૦
 ઝમ્કરો મો દોષે મરીયા, તરો ન નિન્દા ભાઈ;
 જુડિમાનર ગુનને ગાતા, જગમા હોવે વડાન રે નિન્દા ૦

૭૦. હોરું કોણ ?

શામળિયાની પાધડી-એ રામ.

જીવડા કુલી ફરે શું ફોક, તારું જગડો નહીં, તારી કાયા સુકોમળ કેળ કે, તે પણ અહીં રહી;	
ધર હાટા ને ચોપડા રે, કુટુંબ ને પરિવાર, આળ મીચાએ સાથમાં રે, કોઈ ન આવે લગાર.	તારું ૧
હસતો ખાતો પહેરતો રે, ફરતો મારે હોર; કાળ કોળીઆ આગળે રે, લાગે શી ત્યા દેર ?	તારું ૨
પુણ્ય પાપને નવિ ગણે રે, અભિમાનનો તોર; એક દિન એહવો આવશે રે, ઘાલે નહિ કંઈ જોર,	તારું ૩
ફૂડ કપટને કેળવે રે, કળ્યા ને કંકાસ; માહોમાહે લડાવતો રે, મરી નરકમાં વાસ.	તારું ૪
રાત્ર રંકને ગાદશાહ રે, હકીમ હોદ્દાર; કાળે સહુ બક્ષણ કર્યા રે, તારો ત્યાં શો ભાર ?	તારું ૫
મરી મરી સહુ ચાલીયા રે, પરગટ ચાલે પેખ; પૃથ્વી ધર્મ નહીં કોઈની રે, ચેતન નજરે દેખ	તારું ૬
આજ કાલ ઠરતા ધકાં રે, દહાડા વીતી જાય; કરવું હોય તે કીજીએ રે, પસ્તાવો પછી ધાય.	તારું ૭
મરડી મૂછો જહાલતા રે, જગ વર્તાવે આણ; ધાગાવિણ નાગા ગયા રે, જોને નજરે મશાણ.	તારું ૮
વંશ કોઈનો નવિ રહ્યો રે, નામ જાતને જાત; આયુષ્ય ખૂટે ચાલવું રે, પરમવ લેવી વાટ.	તારું ૯

: ૫૬ :

વૈરાગ્યે મન વાળજો રે, તો લહેશે ભવપાર;
બુદ્ધિસાગર ચેતજો રે, પામે શિવસુખકાર તારું ૧૦

૭૧. જાગો !

ગગ ઉપરનો.

ચેતન ! ચેતો ચતુરસુખણુ, વળત વહી જાય છે,
જાણ લેને પ્રભુનું નામ-વળત ૧
અજનગિરિ ધોળા થયા રે, ચેત ચેત ઝટ ચેત;
ભમે તેતરપર જાજ જ્યુ રે, કાળ ઝપાટા દેત વળત ૧
મનમા આશા અતિ ઘણી રે, નવનવ વધતી જાય,
આશા ગાગર ફૂટતા રે, આધિ ઉપાધિ સમાય વળત ૨
લલયાયા કોઈ લોભમા રે, કપટે કોઈ કુટાય,
ગિત્રાર્થમા મ્હાલતા રે, ભવમાહી ભટકાય વળત ૩
સ્વાચીયા સસારમા રે, સ્વચ્છતા જેવું સુખ,
સાચું સુખ નહિ પ્રાણીયા રે, અતે દુઃખનું દુઃખ. વળત ૪
ગાત્રી તડીયા ગેસતા રે, કરતા લોભ સલામ;
હસી હસી દેતા તાગીયો રે, ઉડી આડ્યા તેના રામ. વળત ૫
સારૂ નરસું નવી ગજ્યુ રે, કીધા જાહુજા પાપ,
જીવજડીના જૂડડે રે, પાગ્યો અતિ સંતાપ વળત ૬
જ્ઞાન ધ્યાન વિવેકમા રે, ઝાડયા નહિ કંઈ કાળ,
દુઃખદાવાનજ સારિણી રે, રાખ્યો ખટપટ જાળ. વળત ૭
મોહમાયા મૂઢી પરા રે, મફગુરનો કર સંગ;
બુદ્ધિસાગર પામીએ રે, આતમ અનુભવ રંગ વળત ૮

૭૨. આત્માનું અલખ સ્વરૂપ.

(રાગ-ઉપરતો)

તાઈ નામ ન રૂપ લખાય, અલખ પરમાત્મા,
 તારી શક્તિ અનંત કહાય અલખ૦ ૧

જ્ઞાનાદિક તુજ સંપદા દે, કર્મચિંતાદિત થાય,
 પરભાવ રંગી ચેતના દે, કર્મગ્રહણનો ઉપાય. અલખ૦ ૨

ધૂમાડા બાચક ભરે દે, હાથ કશુ નહિ આય;
 પર પોતાનું માનતા દે, જન્મ મરણ દુઃખ પાય અલખ૦ ૩

દેખે તે તારું નહિ દે, તાહરું તાહરી પાસ;
 પોતાને રક માનીને દે, કયા કરે તું પર આશ અલખ૦ ૪

કાલ અનતો ઉઘીયો દે, મિથ્યારચણી મઝાર,
 સદ્ગુણે ઉઠાડીયો દે, સદ્ગુણ થયો અવતાર. અલખ૦ ૫

વિનય ભક્તિ કરૂણા ગ્રહી દે, ભાવ અપૂર્વ ગ્રહાય;
 ચિદ્વ્રતનસંગે ખેલતા દે, કર્મકલંક કટાય. અલખ૦ ૬

શુદ્ધસ્વરૂપી ચેતના દે, દો લેદે વર્તાય;
 દેહાતીત થઈ આત્મારે, જ્યોતિમા જ્યોત મિલાય અલખ૦ ૭

શુદ્ધ સ્વરૂપે આત્મા દે, સત્તાએ સહુ હોય;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાવતા દે, આપ સ્વરૂપે જોશ. અલખ૦ ૮

૭૩. કાચી કાયાનું સ્વરૂપ.

ચેતાવુ ચેતી લેજે રે-એ ગગ.

બુઓ આ કાચી કાયા દે, જેવા પાણીના પરપોટા;
 જે જે ભાવો નિરખે નયણે, બાણુ જરૂર મન ખોટા. બુઓ૦ ૧

૭૫. તૃષ્ણાનાં અગાધ જળ !

રાગ ઉપરનો.

અરે આ જગમા મોટી રે, જ્યા ત્યાં તૃષ્ણા નદીયો વહેતી;
જ્ઞાન ધ્યાનની તોડી તેડો, જાય તડાકા દેતી.   અરે૦ ૧

તૃષ્ણા નદીમાં આશા પાણી, મોહ મેઘ ત્યાં વરસ્યો;
ચેતન ચાતક ટળવળતો ત્યા, રહીયો તે તો તરસ્યો.   અરે૦ ૨

દેહદેશના ઘટઘટમાહિ, દેખતાં દેખાતી;
પડિયા પ્રાણી ગોથા ખાતા, વહેતી બહુ મદમાતી   અરે૦ ૩

ભળતી તે તો નરકનિગોદે, જ્યાં નહિ દુઃખને આરો,
ચેતનહારા જલદી ચેતો, જાલો જ્ઞાની તારો   અરે૦ ૪

રંક બાલ ને પડિત જોશી, બુઢ્ઢા લોખા પડિયા;
રોગ શોકના ગોથા ખાતા, જન્મ મરણથી નડિયા   અરે૦ ૫

ક્રોધ મગરને નિન્દા ખાડો, અદેખાર્ધની ભમરી;
પડીયો પ્રાણી પાપે તેમાં, નીકળ ગયો ત્યા દમરી.   અરે૦ ૬

સદ્ગુરુ તારા હાથ ઝાલીને, બૂડતાને તારે;
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ સગે, ઉતરો પેલી પારે.   અરે૦ ૭

૭૬. ધ્યાતા ધ્યેય ધ્યાન એકતા.

(અલી સાહેલી જિન વાણી સાલળવા બોલી રહે ને-એ રાગ)

શ્રી વીર પ્રભુ ચરમ જિનેશ્વર, વદી વિનતિ કીણ્યો;
પ્રભુસમ ધાવા આત્મિક અનુભવ, રસના ખ્યાલા પીણ્યો.

તુજ મુજ વચ્ચે અન્તર મોહુ, પણ ધ્યાનયત્રી લાગ્યું છોટું;
આત્મિક અનુભવી મન તે ખોટું.   શ્રી વીર૦ ૧

ધર્મ ધર્મ પોકારે દુનિયારે, પામે નહિ શિવપથ,
બુદ્ધિસાગર પામર પ્રાણીનેરે, તારે શુરૂ નિર્ઘંથ જીવડાં ૫

૮૮. બજન કરો.

બજન કરી લે બજન કરી લે, બજન કરીલે બાઇરે;
દુનિયાદારી દુઃખની ક્યારી, જૂઠી જગની સગાઇરે. બજન૦ ૧
ઠાયા સુકોમળ કેળ જેવી, ણીગડતા નહિ વારરે;
બલાબલા પછુ ચાલીયા તો, પામરનો શો બારરે. બજન૦ ૨
કાઢવકેરા કીચમાહી, કીડા લાખ કરોડરે;
કીટક જેવો માનવી તુ જાણી પ્રભુ મન જોડરે. બજન૦ ૩
વાડી ગાડી લાડીમાંહી, ખરચે પૈસા લાખરે;
એવા મરી મસાણે ચાલીયા, તેના શરીર થઇ ગયાં રાખરે બ.૪
બાજીગરની બાજી જેવી, જૂઠી જગત જ જાળરે;
ઝાઝવાના નીર જેવું, જૂઠું જગતતુ ંહાલરે. બજન૦ ૫
કાળ પાછળ લાગીયો જેમ, તેતર ઉપર બાજરે,
ઝડપી લેશે જીવડાને, ક્યું કરી રહેશે લાજરે બજન૦ ૬
જરૂર જાવુ એકલું બાઈ, કોઈ ન આવે સાથરે,
બુદ્ધિસાગર કરુણાસાગર, -શુરૂનો ઝાલો હાથરે બજન૦ ૭

૮૯. પ્રભુ બજવાનો કાળ આવી ગયો છે.

બજન કરી લે બજન કરી લે-એ રાગ.

પ્રભુ બજી તું પ્રભુ બજી તુ, સફળ કર નરદેહરે,
મેના માગ્યા વરસીયા છે, માનવ વાવતા મેહરે. પ્રભુ૦ ૧

: ૬૬ :

આ દેહવ્યાપી આતમની, અળકે રૂડી જ્યોતરે;
 જ્ઞાન ગુણ તે હંસનો છે, કરે સ્વપર ઉદ્યોતરે. પ્રભુ ૨
 બાહિર ભટકે જીવડા શું ? કરી લે ઘટમાં ખોજરે;
 રત્ન અમુલ્ય ભાહિ ભરીયાં, દેખતાં સુખ મોજરે. પ્રભુ ૩
 આતમ તે પરમાતમા છે, પ્રભુ વિભુ જગદીશ રે;
 ભિન્નપણું ત્યાં કર્મથી છે, કહુ છું વિશ્વાવીશ રે. પ્રભુ ૪
 અનંત આતમ વ્યક્તિથી છે, સિદ્ધ સરખા ભાઈ રે;
 બુદ્ધિસાગર આતમધ્યાને, ભજન સ્ફુરણા આઈ રે પ્રભુ ૫

૯૦. ભજન અમર કરે છે.

(રાગ ઉપરનો)

ભજન કર મન ભજન કર મન, ભજન કર ભગવત રે;
 મૃત્યુ માથે ગાજતું તુજ, મનમા શુ હરખંત રે. ભજન ૧
 મૂછ મરડી મ્હાલતા ને, ગરવે દેતા ગાળ રે;
 રાવણ જેવા રાજવી પણ, કોળીયા થઈ ગયા કાળરે. ભજન ૨
 દેતા હસી હસી તાળીયો ને, માયામાં ગુલતાન રે;
 પરભવવાટે આલીયા તે, બૂલી ભમે નાદાન રે. ભજન ૩
 રજની થોડી વેશ ઝાઝા, આયુ એળે ન ગુમાવરે;
 ફરીફરીને નહિ મળે જીવ, ધર્મકરણનો દાવરે. ભજન ૪
 જરૂર જન્મી જાવું એક દિન, કોઈ ન જગ ઉગરતરે;
 બુદ્ધિસાગર શરણ કરો હ્યો, દેવ ધી અરિહંતરે. ભજન ૫

૯૫. ચેતનનું વિરહગાન—

રાગ સૌરઠ

પ્રિયા મમ છટકી અટકી, જેંથી તાણી ઘરમા ઘાલી,
તો પણ જાવે છટકી. પ્રિયા૦ ૧

આપમતીલી નાસે ભીડી, પરઘર ચોરે લૂંટી;
દેતાં શિખામણુ ભરીને ચુટી, રાવે માથું ફૂટી. પ્રિયા૦ ૨

જોગી જતિની પાસે જાકર, લાવુ એસી જૂટી;
પાણીમધ્યે ઘસકર પાવુ, વશ થૈ પડે ન વિછૂટી. પ્રિયા૦ ૩

જોગી જોગી પાસે જાતા, હરખી જૂટી દીધી;
બુદ્ધિસાગર પાતાં ઘસીને, વશ થૈ ચાલત સિદ્ધિ પ્રિયા૦ ૪

૯૬. અનુભવ અમૃત—

રાગ સૌરઠ

જલા મુજ અનુભવ અમૃત બાવે, બાકસ બુકસ બાકી ભોજન,
મુજ મન એક સોહાવે જલા૦ ૧

મતમતાતર પટ્ દર્શન સહુ, તાકી વાત જણાવે;
હસય ચુ વિવેક ધરે જળ, તળ સોડહ પદ પાવે. જલા૦ ૨

નિરાકાર નિઃસંગી નિર્માળ, નામ ન કોઇ ધરાવે;
મન વાણીથી ન્યારો વર્તે, નિજ નિજને પરખાવે જલા૦ ૩

અસ્તિનાસ્તિ સ્યાદ્રાદસ્વરૂપી, ઘટ બિતર વહી સાચો;
મુખ અનંતું દાણુમા વિજસે, શોધે બાહિર કાચો જલા૦ ૪

વરને ન્યારો જડથી ચેતન, આપ સ્વરૂપે અભેદી;
બુદ્ધિસાગર નિર્વેદીને, જાહે કયુંકર વેદી. જલા૦ ૫

૯૭. આત્માનું અદ્ભુત સ્વરૂપ—

રાગ સૌરઠ.

આતમ અપનો સ્વરૂપ નીહારો, બાહિર દષ્ટિ ભટકત ભવમાં;
અન્તરદષ્ટિ તું તારો આતમ ૧

શુદ્ધ નિરંજન ચિદ્ધનસ્વામી, સ્વરૂપરમણ અવિનાશી;
ક્ષાયિકલાવે નિજશુણ્યોગી, જ્ઞાનાનંદ વિલાસી. આતમ ૨

કાયા માયાથી છે ન્યારો, બ્રહ્મસ્વરૂપ નિરધારો;
ઉત્પત્તિ સ્થિતિ વ્યયનો વિલાસી, શુણ્યગણનો નહિ પારો. આતમ ૩

પૂરવ કોડી વર્ષનું સ્વપ્ન, બગંતા દૂર ધાવે;
શુદ્ધસ્વભાવે બગંતાં ઝટ, પરપરિણતિ દૂર બાવે. આતમ ૪

એ હું એનો એ છે માફ, દિવસે પણ અંધારૂ;
બુદ્ધિસાગર જોતાં જાગી, શું માફ ને તારૂ ? આતમ ૫

૯૮. જીવનની બાજી—

રાગ સૌરઠ

મનવા એસી રમે કયુ બાજી, હોત ન પ્રભુ તુમ રાજી. મનવા ૧

રાણી બાજીથી નારાજી, રમતા વારત કાજી,

રમત ભમત યોગતિમા પ્યારા, નિર્બળ હોકર પાજી મનવા ૨

કાળ અનંત ગમાયો રમતા, જ્ઞાનકળા નહીં છાજી;

શિખામણ અબ માનલે મેરી, દેર કરે કયું ઝાઝી મનવા ૩

છોડી બાજી મનવે ન્યારે, કુમતા કુલટા લાજી;

બુદ્ધિસાગર ચિદ્ધનસંગી, સમતા ગગને ગાજી મનવા ૪

આતમ તે પરમાતમ સાચો, નિર્મલ સિદ્ધ સમાન;
બુદ્ધિસાગર ઘટમા શોધો, ત્રણ બુવનનો બાણ. સદા મં ૬

૧૦૭. માયાથી મનુષ્યભવની અફળતા—

બહાલા વીરજિનેશ્વર—એ રાગ.

અરે આ જિંદગાની મનુભવની એળે જાય છે રે;
ઘડી ક્ષણ વીત્યો તે તો પાછો કદિય ન આય છે રે,
મન ચિંતાતું કદીય ન થાતું, પાપે ભરીયું જીવતર ખાતું,
માયામાં મસ્તાનો થઈ મલકાય છે રે. અરે૦ ૧

પ્રભુ ભજન પલવાર ન કીધું, સાધુ સંતને દાન ન દીધું,
વિષયારસ વિષ પીને મન હરણાય છે રે. અરે૦ ૨

જન્મ મરણની નદીઓ વહેતી, ખળખળ ચાલતા એમ કહેતી,
અસ્થિર ચંચલ સત્તા ધન વરતાય છે રે. અરે૦ ૩

સફલ કરી લે મનુ જન્મારો, આતમરામ બજીલે ખ્યારો;
બુદ્ધિસાગર ચેતે તો સુખ પાય છે રે. અરે૦ ૪

૧૦૮. અહમ્ ત્યજો !

માન માયાના કરનારાં, જગ જોને તપાસી તારી કાપા—એ રાગ

અરે ફૂલી ફોગટ ફરનારાં, અણધારે દિવસ મરનારા,
જોને ઠાડીમા કેઈ ઠરાણારે, ઘણા મરેલ ઘોરમા ઘણાણા,
વેઢને સેઢને રોગી ને શોગી, રંક બલે હોય મહારાણા,
પોડ પડી તેના નામની મોટી, તેના મડદાં જળે છે મચાણારે.
અણધારે૦ ૧

માટીની કાયા માટીમા મળશે, કરો ઉપાયો હજારા;
સુર દાનવ જન કોડી મલે પશુ, નહિ કોઈ ઉગરનારારે. અં ૨
લાખોની રાખો થઈ છે મથાણે, જે હતા નહીં ડરનારા;
માનમાયામા મ્હાલે શુ માનવ, જલ પરપોટા થનારારે અં ૩
અન્તર જોને તારૂં તપાસી, ત્યાગીને વિષયવિકારા,
સાણુંદ પદ્મપ્રભુ જિનમંડલ, બુદ્ધિસાગર સુખકારારે. અં ૪

૧૦૯. નેમપ્રભુને !

વિમલા નવ કરશે ઉચ્ચાટ—એ ગગ

પ્યારા નેમ પ્રભુ મુજ મન મદિરીએ પધારજોરે;
રાગ ને રોષ શત્રુને ધ્યાનથી દૂર નિવારજોરે. પ્યારાં ૧
જન્મ મરણના ફેરા ટાળી, પામ્યા મુક્તિ સ્ત્રી લટકાળી;
બહાલા દીન દયાળુ, સેવકને સહારજોરે પ્યારાં ૨
કર્મ ન લાગે પ્રભુજી તમને, સમય સમય લાગે પ્રભુ અમને;
પ્રભુજી દુઃખનાં વાદળ મુજથી દૂરે ટાળજોરે. પ્યારાં ૩
શી ગતિ ધાશે એ પ્રભુ ભારી, ચાર ગતિ બટકયો દુઃખ ભારી;
તુજ પદ શરણુ યદ્યાને કર્ણુ કરીને ઉગારજોરે. પ્યારાં ૪
શરણુગતવત્સલ બચબંજન, અકલ ગતિ તું દેવ નિરંજન;
બુદ્ધિસાગર ભવજલ સાગર પાર ઉતારજોરે. પ્યારાં ૫

૧૧૦. મહિજિન જીવન—

મહિજિન વંદીએ ભવિ ભાવેરે, સુરાસુર મુનિવર ગુણુ ગાવે. મહિં
પ્રભુ માત કૃપે જળ આચારે, ઇન્દ્રાદિક સુરગિરિ પર લાચારે;
આઠ જાતિ કળશે નવરાખ્યા. મહિં ૧

આત્મ ત્રીન પ્રકાર છે, બાહિર અન્તર તેમ;
પરમભેદ ત્રીજો ગ્રહ્યો, અક્ષય સુખ લહો જેમ. ૨

નિંદ્રાડી વેરણ હુધ રહી—એ રાગ.

બહિરાત્મ પહેલો કહ્યો, તેનું લક્ષણ હો કહ્યું શાસ્ત્ર મઝારકે,
પુદ્ગલ મમતા ચિત્ત ગ્રહી, માને તેને હો આત્મરૂપ સાર કે,
જિનવાણી ચિત્ત ધારીએ. ૧

સ્ત્રી ધન ભાઈ ભગિની ને, પુત્ર પુત્રી હો કુટુંબ પરિવારકે;
તેહના સંગે રાચીયો, મોહો ઘેર્યો હો લહે દુઃખ અપારકે. જિં ૨

દેહને આત્મ માનતો, બિન્ન સમજે હો નહિ તેહ અભાણકે,
બહિરાત્મ પહેલો કહ્યો, ભેદ આત્મનો છડો સુખાણકે. જિં ૩

અષ્ટકર્મની સંગતિ, પામી આત્મ હો નાના અવતારકે,
ચાર ગતિમા સંચરે, મહારોરવ હો દુઃખનો નહિ પારકે જિં ૪

આત્મ કર્મ સંબંધ છે, અનાદિથી હો રજ-કનક દટાતકે,
અનાદિ સાત ભવિ આશ્રયી, અભવ્યનો હો કહ્યું સુણો.

યઈ શાંતકે જિનં ૫

અનાદિ અનંત અભવ્યનો, નિત્યાનિત્ય હો વળી કર્મ સંબંધકે,
ભવી અભવી કર્મથી સુણી, કિમ બાધેહો બધ યઈ ભવી
અધકે જિનં ૬

રૂપી શરીરને આશ્રયી, રહ્યો આત્મ હો અરૂપી મહતકે,
અતર આત્મ ગણ્યો, ભેદ બીજો હો કરો કર્મનો અતકે. જિં ૭

કર્મ સંગ દૂરે કરી, પામ્યા કેવલ હો જ્ઞાન ગુણ મહંતકે;
ત્રીન બુદ્ધિના બાવને, ગણે સમયે હો ચિદાનંદ બદંતકે. જિં ૮

દ્રવ્ય ગુણ પર્યાયના, જ્ઞાતા જ્ઞાને હો પરમાત્મ જેહકે;
 લેદ ત્રીજે એહ આત્મનો, ધ્યાવો હૃદયે હો ધરો તેહશું નેહકે જિ૦૯
 ઇંચળ ભમરી સંગથી, બ્રમરીરૂપ હો પામે જેમ એહકે;
 પરમાત્મપદ ધ્યાવતા, બુદ્ધિસાગર હો લહે શિવસુખ ગેહકે જિ૦૧૦
 ૧૧૩. પૂર્ણ સ્યાદ્વાદી પ્રભુ શ્રી વીરને નમન—

ભુજંગી ૭૬.

નમો વીર વિશ્વે સદા સૌખ્યકારી,
 પિતા માત્ર બ્રાતા ચ દુઃખાપહારી;
 કદી દેશના ભવ્ય કલ્યાણ બાણી,
 નમુ વીર ગ્રેમે બહુ પ્યાર આણી.
 કદો મુક્તિમાર્ગ ક્રિયા જ્ઞાન લેદે,
 ત્રહી ભવ્ય છવો દુઃખ વૃન્દ છેદે;
 કદા દ્રવ્ય પદ્ધતિ સદા જે અનાદિ,
 નમુ ભાવથી સત્ય સ્યાદ્વાદવાદી

૧૧૪. ચેતનને બોધ—

વિમલા નવ કરન્ને ઉચ્ચાટ—એ રાગ

ચેતન ચતુરાઈથી શિવપુર મારગ ચાલજેરે;
 છોડી વિષય વિકારો, મનહું નિજ ઘર વાળજેરે.
 દુનિયાદારી દૂર વિસારી, ઉપયોગે આત્મગુણધારી;
 ક્ષયોપશમધ્યાને તું કર્મ વિદારજેરે ચેતન૦ ૧
 ઘનઘાતી ચક્રકર્મ ખપાવે, આત્મિક શુદ્ધસ્વભાવે ભાવે;
 પોતાને તું પરપરિણતિથી વારજેરે. ચેતન૦ ૨

દિલસાગરમાં અમર દીવો તુ,
મન મંદિરમાં દીપ જિશ્યોરી;
જ્યાં જ્યાં દેખુ ત્યાંહિ તુહિ તુંહિ,
પ્રાણપતિ બીન ગ્રેમ કિશ્યોરી.

સોડકં ૨

તુ તારામા સમાયો સહેજે,
પરને કહો કેમ જાય કહોરી,
સળ ઋદ્ધિ તુજ અંતર પ્રગટી,
જ્યોતિસેં જ્યોતિ જગાય રહોરી.

સોડકં ૩

જાવુ ન આવુ લેવુ ન દેવું,
અન્તરૂ પડદો ખૂલ ગયોરી;
સુખસાગરની લહેરો ઉછળે,
આતમ હસ ત્યા ઝીલ રહોરી.

સોડકં ૪

હરવું ફરવુ ખરવુ ન મરવું,
દુઃખ દાવાનલ શાત થયોરી;
બુદ્ધિસાગર તોડકું ધ્યાને,
પરમાતમપદ આપ બયોરી

સોડકં ૫

૧૧૮. સાચા શૂરા—

શૂરાની ગતિ શૂરા જાણે રે, ત્યા તો કાયર થરથર કપે,
કથા પુરાણી જાહુ કરેરે, રામ રામ ડીર જ પે,
પરમારવ પામે સો પૂરા, નહીં વળે કંઈ ગપ્પે શૂરાનીં
ઝાન આજ બિન મારો વાઢકમ, સુધુતો ને વળી નિરજે,
રૂપાનીન પગ મારો સ્વામી, રૂપારૂપીકું પરજે શૂરાનીં
આતનરૂચિ ગુરૂગમ કુચી, લટી ઉઘાડો તાણુ;
બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, નિજવરમા ધન લાણુ. શૂરાનીં

૧૨૦. ચતુરને શીખ—

બહુ લાગે ગુણિજન પ્યારું, ચતુરનર સમજે તો બહુ સારું રે હેજી.

ચેતન વચન માની લે મારું ચતુરં એ ટેક.

કરવું તે તો કાંઈ ન કીધું, મોહ માયામા મનકુ દીધું,

નિજ કારજ કંઈ ન સિદ્ધયુ ચતુરં ૧

ભણ્યું પ્યારું પણ તે બૂલ્યો, ફેગટ ફાંફાં મારી ફૂલ્યો;

તુ તો જગ જ જાળે ઝૂલ્યો. ચતુરં ૨

ક્ષણક્ષણ આયુષ્ય વીતી જાવે, અંતર સમજ્યામાં નહિ આવે;

પણ પાછળથી પસ્તાવે ચતુરં ૩

મોહ માયાને ઝટપટ ત્યાગી, આત્મસ્વરૂપે થા વૈરાગી;

થા તુ અંતર અનુભવ રાગી ચતુરં ૪

સ્વપ્નાસમી સાંસારિક માયા, તેમાં શું ફેગટ હરખાયા,

જાણે! જૂઠાં સ્ત્રી ધન જાયા ચતુરં ૫

જેમા રાચે તે નહિં તારું, પરપુદ્ગલ છે તુજથી ન્યારું,

નહિ સમજે તો અંધારું. ચતુરં ૬

ક્ષણિક સંયોગો નિરધારી, કર તુ શુદ્ધાત્મની યારી;

ઝટ બૂલી દુનિયાદારી ચતુરં ૭

એક દિન અણધાર્યું છે જાણું, નાહક માયામા હરખાણું;

શું પડિતને પરખાણું. ચતુરં ૮

અમૂલ્ય અવસર રૂઠો પામી, થા તું અંતર ગુણ વિશ્રામી;

તું છે ચિદ્ધન ચેતન રામી. ચતુરં ૯

ભગી લે તું અંતર જાવે, રમજે આત્મ શુદ્ધસ્વજાવે;

જેથી જન્મ મરણદુઃખ જાવે. ચતુરં ૧૦

૧૨૨. કક્ષાવલિ પદ—

કક્ષા કારણ જોગે કાજ, સામગ્રી પામી સહુ આજ;
કર્માણ્વકનો કીજે નાથ, ધારી આતમનો વિશ્વાસ;
માનવભવનું મળીયું આજ, કક્ષા કારણ જોગે કાજ ॥ ૧ ॥

ખખખા ખાતે પ્રભુને ભજો, સમતા સ્થિરતા દિલમા સજો,
ખરી વાતને હૃદયે ધાર, ક્રોધ કપટ મિથ્યા સહુ વાર;
પરનારી પરધનને તજો, ખખખા ખાતે પ્રભુને ભજો. ॥ ૨ ॥

ગગા ગાણું ગા જિનરાય, સાચો મોક્ષ તણો ઉપાય;
ગર્ભાવાસે લહો ન વાસ, અંતરૂમા જો જિન વિશ્વાસ,
જન્મ જરાના દુઃખડા નત્ય, ગગા ગાણું ગા જિનરાય ॥ ૩ ॥

ઘઘા ઘેર કર્મ શુ કરે, વાર ઘણી તું ભવમાં ફેરે;
ઘાચીની ઘાણીના ફેર, બળદ પરે વરતે અંધેર;
જરૂર જન્મ્યા તે તો ખરે, ઘઘા ઘેર કર્મ શુ કરે ॥ ૪ ॥

ડડાવશ કીજે સહુ અંગ, સત જનોની કીજે સંગ;
સુખથી કદી ન દીજે ગાળ, ફોગટ શું ધાવું વાચાળ;
જ્ઞાની સગે વાઘે રંગ, ડડાવશ કીજે સહુ અંગ ॥ ૫ ॥

ચન્ચા ચેતન ધર્મે ચાલ, કન્ને અંતરનો તું ખ્યાલ;
ચાર ગતિનો કરવો છેદ, જાણી છવ પુણ્યલનો લેદ;
ધર્મહીન વર્તે સહુ બાલ, ચન્ચા ચેતન ધર્મે ચાલ ॥ ૬ ॥

છછી છોકરવાદ તણ, રતનત્રયી સ્વામીને બણ,
છોડો વિરૂપા વિષય વિકાર, સુકિતના સુખ સમણ સાર;
અન્તર્યામી પ્રેમે બણ. ૭ ॥ ૭ ॥

ભક્ષા ભણતર ભાવે ભણે, પંચ ભાવને જ્ઞાને ગણે,
ભક્ષિતથી થાશે ભગવાન, અન્તરમાં જો પ્રગટે ભાન;
અન્તરના શત્રુને હણે. ભક્ષાં ॥ ૨૪ ॥

મમ્મા માનવ ભવ સુખકાર, દશ દષ્ટાન્તે દુર્લભ ધાર;
મૂઠી મોહ માયા ને માન, કરજે આતમનું તું ધ્યાન,
મળીયું ટાણું કળૂ ન હાર મમ્માં ॥ ૨૫ ॥

ચચ્યા હિ સાયરૂ નિવાર, હિંસામા નહિ ધર્મ લગાર;
ચાચી લે તુ શાશ્વત સુખ, દુનિયા સુખને માની દુઃખ,
પચ મહાવ્રત પ્રેમે ધાર ચચ્યાં ॥ ૨૬ ॥

રરા કર તું આતમ રાગ, સારો ફરીને મળે ન લાગ;
રમત ગમતથી રહેજો દૂર, સેવો ચેતન સુખ ભરપૂર;
કુમતિથી દૂરે ઝટ ભાગ. રરાં ॥ ૨૭ ॥

લલ્લા લોભે લક્ષણ જાય, લાલચથી કચું પાપ ન યાય;
જાણે લોભતણે નહીં થોભ, નિર્મલ મનમાં પ્રગટે ક્ષોભ;
ઊચ નીચને લાગે પાય લલ્લાં ॥ ૨૮ ॥

વવ્વા જૂઠ વિસારો સહુ, જાણતાને શુ જાહુ કહું ?
વિદ્યા વિનય વિવેક વિચાર, કરતા ઉતરીયે ભવપાર;
વેરે દુઃખડા વાધે જાહુ વવ્વાં ॥ ૨૯ ॥

શશશા શાન્તિ રાખો રહેમ, શૂરા થઇને પ્રહીએ નેમ,
શાન્ત મુદારસ પાનજ કરો, સ્વર્ગાદિકમા જઇ અવતરો;
શાન્તપર્યાથી પામો ક્ષેમ. શશશાં ॥ ૩૦ ॥

પપ્પા પદ્મવે લય લાય, સદ્ગુરુગમથી તે સમજાય;
આત્મદ્રવ્ય આકરવો એક, જ્ઞાનવાન્ સોડક એ ટેક,
રતનથી સાધન સદુપાય. પપ્પાં ॥ ૩૧ ॥

: ૯૩ :

સસ્સા સુમતિ સંગે રહો, શાશ્વત સુખડાં તેથી લહો;
ત્યજી દે કુલટા કુમતિ સંગ, દેખાડે દુર્ગતિના રગ;
નિંદા હીલના સર્વે સહો સસ્સાં ॥ ૩૨ ॥

હહહા હર્ષે શિવપુર નાઓ, કરી કમાણી ખાંતે ખાઓ;
આતમ તે પરમાતમ ધાય, જન્મ મરણનાં દુઃખડાં ભય;
સોડહ સોડહં ક્ષણ ક્ષણ ધ્યાઓ હહહાં ॥ ૩૩ ॥

અઆ અહં દિલમા ધરો, મહામંત્ર ધ્યાવો સુખવરો;
ઋદ્ધિ સિદ્ધિ સુખ દાતાર, શ્રદ્ધાથી ગણુજો નરનાર;
મૂલ મત્ર અહં છે ખરો અઆં ॥ ૩૪ ॥

ગુર્જર સાણુદ ગમે વાસ, કરીને રચના કીધી ખાસ,
ભણુતા ગણુતા મગળમાલ, મટશે મિથ્યા માયાભળ;
બુદ્ધિસાગર સુખની આશ ગુર્જરં ॥ ૩૫ ॥

સંવત ઓગણીસ ત્રેસઠ સાલ, શુકલપક્ષ વૈશાખ રસાલ,
અષ્ટમી શનિવારે શુભ ભેડ, કરતા વાંછિત ફળ્યાં કરોડ,
પણિડત મનમા પ્રગટે વહાલ સવતં ॥ ૩૬ ॥

૧૨૩. આતમ હંસની શોધ—

હંસા કોઈદે જણાવો ભેગીડોણ, આ દેહ દેવળમા રહેનાર દે;
હંસા માયાના મુલકનો મોણલોણ, એની શુદ્ધિ કોઈ કરનાર દે;
હંસાં ૧

હંસા પરજો હીરો કોઈ પારખુંજી, લહે તત્ત્વ ન મૂઠે ગમાર દે;
હંસા પિડનો ઘડનારો માહે પેશીયોજી, કરોલીયો રચીને જેમ જાળ
દે હંસાં ૨

વીરની બક્તિમાં સહુ શક્તિ, બક્તિ વિના સહુ મોથું;
વીરનામે લય સઘળા નાસે, મનડું હોવે ઘોથું. સળસેં ૦ ૩
પ્રેમે પ્રભુની બક્તિ કરું નિત્ય, બક્તિ સુખકર સાચી,
બુદ્ધિસાગર હું તો વીરના, નામે રહિયો રાચી. સળસેં ૦ ૪

૧૨૮. તું તહારુ સ્વરૂપ વિચાર !

કાનુડો ન જાણે મોરી પ્રીત-એ ગગ

જીવડા બૂલી સત્ય સ્વરૂપ, ફેગટ જન્મ ગુમાવે રે. જીવડા ૦
જાણી ન જિનની વાણી, ખટપટમા ખુંચ્યો પ્રાણી;
લક્ષ્મી લાલચમા લલચાઈ, દિલમાં કથુંએ ન જોયું રે. જીવડા ૦ ૧
નિરખ્યો ન આતમ ન્યારો, પુદ્ગલથી જ્ઞાને ખ્યારો;
જૂઠી જંજળે જકડાય, ડાહ્યો ડમરો યધને રે જીવડા ૦ ૨
પરની પચાતે ડાહ્યો, ગમ્પા મારીને ગાયો;
સમજી સાચો આ સંસાર, મૃગ કરતુરી પેઠે રે. જીવડા ૦ ૩
મનમા મોટાઈની માની, પાયે પડિયો નહિ જ્ઞાની;
ફરતો ચાર ગતિના ફેર, સમજી સમજી લેને રે જીવડા ૦ ૪
શિક્ષા સમજીને સારી, બહિરાતમવૃત્તિ વારી;
બુદ્ધિસાગર સમજો સત્ય, ગુરૂથી જ્ઞાન ગ્રહીને રે. જીવડા ૦ ૫

૧૨૯. સ્વાર્થી સંસાર—

કાનુડો ન જાણે મોરી પ્રીત-એ ગગ

ચેતન સ્વાર્થીયો સંસાર, સગપણ સર્વે ખોટારે ચેતન ૦
જૂઠી છે ત્રાયાવાદી, ન્યારી છે લાડી ગાડી,
ફેગટ જ્ઞાને મન દૂવાય, અતે સર્વે જાણે રે. ચેતન ૦ ૧

: ૯૭ :

હાકે ધરણી મુળવે, ભય તો દિલમાં નહીં લાવે;
આદ્યા રાવણુ સરખા રાય, પાડવ કોરવ ચોદારે. ચેતનં ૨

સ્વારથથી જૂઠાં જોલે, સ્વારથી જૂઠાં તોલે;
સ્વારથ માટે યુદ્ધો ધાય, લડતાં રક ને રાણારે. ચેતનં ૩

સ્વારથથી નીતિ ત્યાગે, સ્વારથથી પાયે લાગે;
સ્વારથ કપટકળાતું મૂળ, પાપ અનેક કરાવેરે. ચેતનં ૪

સ્વારથમાં સર્વે રૂદ્યા, ભણતર ભણીને બૂદ્યા;
સ્વારથ આગળ સત્ય હણાય, અન્ધા નર ને નારીરે ચેતનં ૫

સ્વારથથી મસ્તક કાપે, સ્વારથથી પદવી આપે;
સ્વારથ આગળ શાનો ન્યાય, બહેરા આગળ ગાણુંરે. ચેતનં ૬

સ્વારથથી વિરલા છૂટ્યા, સ્વારથમાં સર્વે ખૂટ્યા;
જગમાં સ્વાર્થતણે પરપંચ, ન્યાય ચુકાદા લેજોરે ચેતનં ૭

ધર્મી સ્વારથને ત્યાગે, દિલમાં આતમના રાગે;
રવિકિરણે સ્વારથ તમ નાશ, હાવે આતમજાનેરે ચેતનં ૮

પરમારથ પ્રીતિ ધારી, સેવો ચુરૂ ઉપકારી;
બુદ્ધિસાગર ધરજો ધર્મ, દુનિયા સર્વ વિસારીરે. ચેતનં ૯

૧૩૦. તત્ત્વસ્વરૂપનો જાપ—

કાતુડો ન જાણે મોરી પ્રાત-એ રાગ.
કર તું ૦

કર ! તું શ્વાસોશ્વાસે જાય, તત્ત્વસ્વરૂપનો હંસારે.
કર તું ૦ ૧

લક્ષ્યે વૃત્તિયો ઠારી, સ્થિરતા ઉપયોગે ધારી;
રમજો રંગે સુખ બરપૂર, સાચો આતમદેવારે

જે જે માગે તે આપે, દુઃખડાં ક્ષણમાંકિ કાપે;
શક્તિ અનંતીનો દાતાર, હરિહર બ્રહ્મા પોતેરે. કર તું :

શુભે શાતાનો ભોગી, અશુભે અશાતા ભોગી;
શુદ્ધ સ્વભાવે નિજગુણ ભોગ, કયાં તું પરમાં ગોતેરે. કર તું :

ભક્તિ પ્રીતિથી સેવે, પરમાત્મ પદને દેવે;
ધ્યાતા ધ્યેયસ્વરૂપે આપ, ધ્યાને હૃદયે ધારોરે. કર તું :

અન્તર આત્મ આરાધો, કારણથી કારજ સાધો,
બુદ્ધિસાગર શિવસુખ હોર, પ્રગટે દિલમાં બારીરે. કર તું

૧૩૧. નિજધર પધારવા ચેતનાનો આત્માને ઉપદેશ-

કાનુડો ન જાણે મોરી પ્રીત.-એ રાગ

આત્મ નિજધરમાં તું આવ !! સમજણ સત્ય વિચારીરે. આત્મ૦

પરધર રમતાં તું દુઃખી, કળહુ ન થઈયો સુખી;
વેઢ્યા દુઃખડા વારવાર, કુમતિસગે બારીરે. આત્મ૦ ૧

જહિરાતમયોગે બારી, અંતર ઋદ્ધિને હારી,
કર્મપિન્નરમા પડિયો પેળ, મુરતા સર્વ વિસારીરે. આત્મ૦ ૨

પરધર ભમતા લીખારી, ઉત્તમ કુલવટ હારી;
વર્ધ્યો આશાનો તુ દાસ, ગણીને તૃષ્ણા પ્યારીરે. આત્મ૦ ૩

નિજધરમા શાશ્વત મુખરાશિ, ચેતન તેનો વિશ્વાસી;
આત્મઅનુભવ અમૃતમેવ, સેવા કીજે સારીરે. આત્મ૦ ૪

નિજધરમા પ્રમુખા છે તારી, માની દિવશિક્ષા મારી,
અમ જ્વપ્રદેશે દટિ વાળ !!, અનંત મુરતા ધારીરે. આત્મ૦ ૫

સુમતિ વચનો વિચારી, દિલમાં સાચા અવધારી;
આતમ આંચો નિજધર દહેર, સુમતિ સગ વિહારીરે આં ૬
નિજધરમાં રગે ઝટ વસિયો, સમતાસંગે થઈ રસિયો;
બુદ્ધિસાગર સુખડા પાય, કર્મકલંક વિહારીરે. આતમ ૭

૧૩૨. જીવને ઉપાલંભ—

કાતુડો ન જાણે મોરી પ્રીત-એ રાગ
જીવડા હજી અવસર છે જોશ, જાણ લે પ્રભુને ભાવેર. જીવડાં ૦
કુમતા કુટિલતા સંગે, રમતો તું નિશ્ચિન રગે;
લોલે લક્ષણ સઘળા જોઈ, મોઢે મદિરા પ્રીતેર જીવડાં ૧
સમતાનો સંગ ન કીધો, મુકિત મારગ નવ લીધો;
યોગ્યાયોગ્ય ન જોયું કાઈ, મોઢે અન્ધ બનીનેર. જીવડાં ૨
સાધુની સગત નહિ કીધી, દુર્ગતિ વાટજ તેં લીધી,
મૂરખ મનમાં શુ મલકાય, પડતું રહેશે ભાણુંર. જીવડાં ૩
આડો અવળો અથડાયો, લક્ષ્મી માટે તું ધાયો;
તારું કદીય ન તેહ યતાર, સમજી સમજીનેર. જીવડાં ૪
જાને માટે તું રસિયો, ઘણે માયામાં રસિયો;
સુખ નહી પુદ્ગલમાં તલભાર, જડમાં જડતા ભાસેર જીવડાં ૫
અનુભવ અન્તરમાં ધારો, જડી આતમને તારો;
પાની પ્રેમે ગુરૂમહાન, ધ્યાને મનડું કારીર; જીવડાં ૬
કરને પરમાતમ પ્રીતિ, ધારી અન્તરમાં રીતિ;
બુદ્ધિસાગર શિવપદ પાય, ચિદ્ધન ચેતન રાગેર. જીવડાં ૭

૧૩૩. ચેતનને ચીમકી—

કાનુડો ન જાણે મોરી પ્રીત-એ રાગ.

જીવડા હજી જરા તો ચેત ! બાજી આ છે છેલ્લીરે. જીવડા ૦
 નિન્દા કરવામા શૂરો, પાપ પાળણ્ડે પૂરો;
 લોભી સ્વારથમાં તૈયાર, પરમાં માની માફરે. જીવડા ૦ ૧
 મોજ મજા મન લાગી મીઠી, પરનારી પ્રેમે દીઠી;
 મનમા તૃષ્ણાનો નહિ પાર, માની માફં માફરે જીવડા ૦ ૨
 વિકથાની વાતો પ્યારી, કીધી તેં ચોરી જારી;
 માયાપરિણતિમાં મશગૂલ, આખી ઉમ્મર હારીરે જીવડા ૦ ૩
 લક્ષ્મીની લાલચ લાગી, બહિરાતમપદનો રાગી;
 મૂરખ લજવી જનની કૂળ, ફેગટ ભારે મારીરે જીવડા ૦ ૪
 મળીયુ છે ઉત્તમ ટાણું, પરખી લે નયણે નાણું;
 નાવે સાથે કોઈ તલવાર, શાને મોહ ધરેછેરે જીવડા ૦ ૫
 અર્કતણાં આકુલા જેવા, તન ધન જોળન છે તેવા,
 બાજીગરની બાજી ફેક, અન્તે વિણરી જાશેરે. જીવડા ૦ ૬
 નરનારી મૂરખ જન ડાઘા, સાચી માનીને માયા,
 ભવમા બટકયા વારંવાર, જન્મ જરા દુઃખ પામીરે. જીવડા ૦ ૭
 સાચો શિખામણ માની, થા તું આતમનો ધ્યાની;
 બુદ્ધિસાગર સાચો સેવ, પ્રભુની અન્તર્ ધારીરે. જીવડા ૦ ૮

૧૩૪. મનને ઉપાસંભ—

કાનુડો યુ જાણે મોરી પ્રીત-એ રાગ

મનડા ! ! આતમમા ત્ય જાવ ! ! ફેગટ શાને ફરેછેરે. મનડા ૦

મનુષ્યભવની પહેલા, જ્યાં ત્યાં ભટકાતું ભારે;
હૃદય ન છોડે એહ સ્વભાવ, મોહમાં મસ્ત બનીને મનડાં ૧
મન તું છે મર્કટ જેવું, ઠામ ઠરી નહિ રહેતું;
જલદી ત્યાગ કરે પરભાવ, સારી શિક્ષા થઈને મનડાં ૨
તપ તપિયા મુનિવર મોટા, જગમાં નહિ જેતા ભોટા,
હાર્યા તુજથી રાંક ને રાવ, ક્ષણ ચંચલતા લઈને મનડાં ૩
સ્વામી સંન્યાસી ત્યાગી, ખાખી ખાવા વૈરાગી;
ધ્યાન પગથીએ પાડે પાવ, જમણા ભૂલ કરાવી મનડાં ૪
મહારથી નીર કધાયા, શરણે તારા તે આયા;
દુર્જય લડતા રણમાં દાવ, કરમા શસ્ત્ર ધરીને મનડાં ૫
સાતુકૂળ થઈને ંહાલા, સમતાના ખીને ખ્યાલા;
આનંદામૃતમા ગરકાવ, શુદ્ધ સ્વરૂપ વરીને મનડાં ૬
મનડું ઉપયોગે લાગે, જગમા જય ડકો વાગે;
બુદ્ધિસાગર આતમભાવ, -શાશ્વત મુખડા પાવે મનડાં ૭

૧૩૫. ચેતનને શિખ—

જય જય આરતી આદિ ત્રિલુદા—એ રાગ
કર ચેતન શિવપુર તૈયારી, પરપુદ્ગલની છોડી ચારી;
ચિદ્ધન નિત્યાનિત્ય વિચારી, છોડી દે તું દુનિયાદારી કરં ૧
જ્ઞાનથી વ્યાપક દ્રવ્યે અવ્યાપક, એકાનેકથી ધર્મ પ્રસાધક;
ભિન્નાભિન્ન સ્વરૂપી સાચો, ત્યજી તેને કયા જડમાં રાચો કરં ૨
દો ઉપયોગી નિજગુણ લોગી, નહિ પુદ્ગલનો લોગી રોગી;
બહુતામી પણ જેહ અનામી, શક્તિ અનંતીનો ને સ્વામી. કરં ૩

તિરોભાવે જે જીવ કહાય, વ્યક્તિભાવે સિદ્ધ લહાય,
સમકિતથી અંતર આતમ જે, ક્ષાયિકભાવે પરમાતમ જે. ૩૨૦ ૪
ધ્યાને આતમને આરાધે, અનુભવ અતરૂમા જાહુ વાધે;
આનંદ મંગલમાલા પ્રગટે, રાગાદિક દોષો સહુ વિધટે. ૩૨૦ ૫
સુખની શ્રદ્ધા અન્તરવાસે, ભય ચચલતા દૂરે નાસે;
બુદ્ધિસાગર ધ્યાનાભ્યાસે, ધ્યાતા તત્ત્વસ્વરૂપ પ્રકાશે ૩૨૦ ૬

૧૩૬. માયાના મહાપાશ—

ઉપરનો રાગ

મોહ માયામા જે જકડાણા, કર્મપાશમા તે પકડાણા,
જેણે માયાની કીધી ચારી, તેણે પામ્યા દુઃખડાં ભારી. મોહ ૧
વિષના ખ્યાલા પીધા તેણે, કરી માયાની સંગત જેણે,
ભય ચચલતા હર્ષ વિષાદે, મનડું ફરતું વાદવિવાદે. મોહ ૨
પ્રભુ ભજન પલવાર ન થાવે, ચાર દિશામા મનડું ધાવે,
હૃદયે ધર્મની કાંઈ ન પ્રીતિ, રાજે નહિ સજ્જનની રીતિ. મોહ ૩
ક્રોધ કપટ નિદામા પૂરા, હિંસા ચોરીમાં તે શૂરા;
વિનય વિવેક વિચાર ન જાણે, રાતદિવસ રહેતા અભિમાને મોહ ૪
જૂઠી વાતે જન ભરમાવે, દુર્ગત શકતામા તે કાવે;
દાનદયાની રીત ન રાજે, સુક્ષિતતણા સુખ તે નહિ ચાજે મોહ ૫
મનની મોજે દુનિયા મહાત્રે, નથી મરણ જાણે કોઈ કાત્રે,
ગત્ત ઝપટમા પકડી પાડે, નાજે દુર્ગતિ દુઃખના ખાડે. મોહ ૬
ચિન્તામણિ નરભવને હારી, જન્મ મરણ પામે સસારી,
બુદ્ધિસાગર આતમરાગી, થાવે મોહ માયાને ત્યાગી મોહ ૭

૧૪૨. સાચો અંતરસ્વામી આતમ !

ઠ્ઠાલા વીરજિનેશ્વર વિનતડી અવધારશો રે—એ રાગ

સાચો અન્તરુસ્વામી, આતમ દિલમાં ધ્યાવજેરે;
 સોડહું અલખ જગાવી, નિર્ભયપદ ઝટ પાવજેરે. સાચો ૧
 સુખનો દરિયો ગુણથી ભરિયો, યોગી આતમધ્યાને વરીયો;
 પ્રભુને અન્તરુ દિલમાં, પ્રેમથકી પધરાવજેરે. સાચો ૨
 ભક્તિ કરજે પ્રભુની બાવે, નિજગુણ કર્તા આપસ્વભાવે;
 પોતાને તુ ક્ષાયિકભાવે સમાવજેરે સાચો ૩
 ઝટપટ જાળોને ત્યાગી, સત્યજ્ઞાનથી થા તુ રાગી;
 ખુદ્ધિસાગર અતર આતમ પ્રભુને ગાવજેરે. સાચો ૪

૧૪૩. જીવને તરણોપાય—

દુનિયામાં ફેગટ કુદ્યોરે, જીવલડા ને તું;
 ડહાપણના દરિએ ડૂંડ્યોરે, જીવલડા ને તું;
 બ્યા ત્યા માઈં માઈં કરીને તુ તો મ્હાડ્યો,
 દુર્ગતિ મારગ તે ઝાડ્યોરે જીવલડા ૧
 વનસ્પતિના બવમા છેઢાયો બહુ બેઢાયો,
 ત્યા દુ.ખ અનતુ પાયોરે, જીવલડા ૨
 વિઝંઝદિના બવમા વેઝ્યા દુ જો તે બારી,
 અજ્ઞાનાવસ્થા ધારીરે જીવલડા ૨
 બીજારીના બવમા તે બીજા બહુ માગી,
 નાયા મનના નહિ ત્યાગીરે, જીવલડા ૩

રામા રૂપમા રાચીને, જોયું નહીં નિજ રૂપ;	ચેતી૦ ૩
ફેાગટ દુનિયા ફંદમા, સહેતો વસમી ધૂપ.	
માત પિતા બાઈ દીકરા, દારાદિક પરિવાર;	ચેતી૦ ૪
મરતાં સાથ ન આવશે, મિથ્યા સહુ સંસાર.	
ચિતામણિ સમ દોહિલો, પામ્યો મનુ અવતાર;	ચેતી૦ ૫
અવસર આવો નહી મળે, તાર આતમ તાર	
જેવી સંધ્યા વાદળી, ક્ષણમાં વિણસી જાય;	ચેતી૦ ૬
કાચો કુંભ કાયા કારમી, દેખી શું હરણાય ?	
માયા મમતા પરિહરી, બળે શ્રીભગવાન,	ચેતી૦ ૭
કરવું હોય તે કીજીએ, તપ જપ પૂજા દાન.	
કેઈક ઘાઘ્યા ઘોરમા, બાળ્યા કેઈ મસાણ,	ચેતી૦ ૮
આળ મીંચાએ સૂન્યતા, પડતા રહેશે પ્રાણ.	
વૈરાગ્યે મન વાળીને, ચાલો શિવપુર વાટ;	ચેતી૦ ૯
બુદ્ધિસાગર માડજો, ધર્મરતનું હાટ	

૧૪૭. વીરભક્તિ-દર્શન—

વૈદર્ભી વનમા વલ્લવે—એ રાગ.

વીર જિનેશ્વર વદના, હોજો વારંવાર,	
લગી લગી વિનવું પ્રેમથી, મારા પ્રાણ આધાર. વીરજિનેશ્વર૦ ૧	
જટકયો બવમા જૂલથી, વેઠ્યા દુઃખ અપાર;	વીર૦ ૨
જન્મ જરા મરણાદિકે, સ્થિરતા ન લગાર.	
પુરુષે નરનાવ પાગીયો, મળ્યા ત્રિભુવન નાથ,	વીર૦ ૩
ચન્દ્ર ચરન્દ્ર સાચું મનુ, ઝાલો સેવક હાથ	

આપ અરૂપી સેવકરૂપી કર્મથી,
નિર્મોહી તુમ સેવક મોહી ધારજો.

પરમ કૃપાળુ ૨

કામાદિક શત્રુ છૂટ્યા ત્હે ધ્યાનથી,
પીડે કામાદિક સેવકનું ચિત્તજો;

આશા તૃણા વારી આપસ્વભાવથી,
આશા તૃણા દુઃખ દે છે મુજ નિત્યજો.

પરમ કૃપાળુ ૩

પરપુદ્ગલમા મનડું મારું મહાલતું,
ખંધાણી સંસારે સુખની આશજો;

કરુણાસિંધુ કરુણામૃતથી સિંચજો,
ઠરશે ઠામે જિનજી તારો દાસજો.

પરમ કૃપાળુ ૪

ધન કીર્તિમાં ગમતાભાવે માચીઓ,
પ્રેમી મનડું પ્રમદા દેખી થાયજો;

બાણો જિનજી એ સહુ દુઃખની વારતા,
દીનદયાળુ દર્શાવો ઉપાયજો.

પરમ કૃપાળુ ૫

ચિત્તની ચંચળતાનું ઔપધ આપજો,
સ્થાપો સ્વામી સેવક માથે હાથજો;

શાનો બચ સેવકને સ્વામી સાદ્યથી,
માથે ગાજે ત્રણ બુવનના નાથજો

પરમ કૃપાળુ ૬

સાચી વિનતિ સેવકની એ સાંભળી,
જોજો કરુણા હૃદયથી મુખદાયજો;

બુદ્ધિસાગર અવસર પામી તારજો,
પ્રવૃમ્ પ્રેમે નિશ્ચિત તારા પાયજો

પરમ કૃપાળુ ૭

૧૪૯. કક્કાવલિ—

૫૮૫ કૃષ્ણ કપટી કપટી શુ કરો છો, કપટ ન જાણે કોય,
કર્મની સાથે કપટ કરો તો, સાચા કપટી સોય;
સુણજો વાત અમારી લોક, શાને મનમાં કુલો ફેક? ૧

૫૮૬ કૃષ્ણ જાખી જાખી શું કહો છો, સહુની યાશે જાખ;
સાચા જાખી અંતરના જે, જાણે માયા રાખ. સુણજો ૨

ગાડો ગાડો શું કહો છો, ગાડા સહુ કહેવાય;
લેદ છેદ આતમના જ્ઞાને, સમજી તેહ ગણાય સુણજો ૩

૫૮૭ કૃષ્ણ ધારી ધારી શું કહો છો, ધારી સમતા લેખ;
સમતા સ્વાદે સુખીઆ સતો, અતરમાં તે પેળ સુણજો ૪

ચાકર ચાકર શું કહો છો, ચાકર નરને નાર;
કરે ચાકરી પરમાતમની, સાચો ચાકર ધાર. સુણજો ૫

૫૮૮ કૃષ્ણ છાનું છાનું શું કહો છો, છાનું સત્ય ન કયાય;
માયાથી છાનો છે આતમ, શાને મન હરખાય? સુણજો ૬

જાતિ જાતિ શું કહો છો, જાત ન જાત ન કોય;
જન્મીને જન્મે નહીં જે જન, જાતિ તેની જોય. સુણજો ૭

૫૮૯ કૃષ્ણ આઝ આઝ ઈમ શું કહો છો, સાચું નહીં છે આઝ;
કેહ આઝ પરગટ પેજો આ, પામો શિવપુર રાજ. સુણજો ૮

ટે ટે ટે ટે શું કરો છો, ટળવળતા સહુ જાય;
સ્થિરતા આતમમા જેની છે, ટે ટે તસ નહિ ધાય સુણજો ૯

ઠોઠ ઠોઠ એમ શીદ કહો છો, સહુને એ છે છાપ;
અંતરમાં પરમાતમ પરખે, નહિ તે ઠોઠ અપાપ સુણજો ૧૦

૫૯૦ કૃષ્ણ

- ડાઘા ડાઘા શું કહો છો, ડાઘા ગાંડા સર્વ,
નિર્લેખી નિર્મોહી ડાઘા, કદી ન કરતા ગર્વ. સુષુન્ન૦ ૧૧
- ઢઢો ઢઢો શું કહો છો, સહુ ઢઢા શિરદાર;
ભૂંચા મોહ માયાને જે જન, સાચા ઢઢા ધાર. સુષુન્ન૦ ૧૨
- ઢોલ ઢોલ એમ શું કહો છો, સહુ છે કુટયા ઢોલ;
ઢમ ઢમ વાગી ઢોલ કહે છે, સહુની વતે પોલ. સુષુન્ન૦ ૧૩
- અભિમાનના તોરે કુલે, તે છે સાચા ઢોલ;
જેના દિલમા વાત ન ટકતી, જોલે નિંદા જોલ. સુષુન્ન૦ ૧૪
- ઢમ ઢમ વાગી ઢોલ કહે છે, અન્તરૂ દષ્ટિ જોલ;
ઢોલ પોલના જેવિ દુનિયા, કરજો તેનો તોલ. સુષુન્ન૦ ૧૫
- ડુંઢી ડુંઢી ડુંઢા સઘળું, ડુંઢવું હોય તે ડુંઢ;
અંધારે અજવાળું ઘેરું, એ અંતરનુ ગૂઢ. સુષુન્ન૦ ૧૬
- તાડ તાડ શું કરે છે, ફેગટ લે અવતાર;
નહિ છે તાડ ચેતન ચેતો, પોતાને તું તાર. સુષુન્ન૦ ૧૭
- સ્થાવર સ્થાવર શું કહે છે, જગમા તું છે સ્થિર;
સ્થિરતા સેવો સાચી સમજ, પામો ભવજલ તીર. સુષુન્ન૦ ૧૮
- દાતા દાતા શું કહો છો, દાતા જગના દાસ;
દાન કરે અન્તરૂના ગુણનું, છોડી સઘળી આશ. સુષુન્ન૦ ૧૯
- ધર્મી ધર્મી શું કહો છો, ધર્મી સહુ કહેવાય;
વસ્તુસ્વજાલે આતમધર્મે, વિરલા સમજે જાય. સુષુન્ન૦ ૨૦
- નાગો નાગો શું કહે છે, નાગા જન્મે સર્વ;
નાગો ગુરુ જનને સેવે, ડરતો દિલમા ગર્વ. સુષુન્ન૦ ૨૧

- નક્કટ નક્કટ શું કહો છો, નક્કટનો નહીં પાર;
સમજી ધર્મને પાપ કરે તે, સાચો નક્કટ ધાર. સુણજો ૦ ૨૨
- નિર્મલ નિર્મલ શું કહો છો, નિર્મલ કોઈ કહેવાય;
કૂડ કપટથી ન્યારો વર્તે, સુમતિસંગ સદાય. સુણજો ૦ ૨૩
- ન્યાયી ન્યાયી શું કહો છો, ન્યાયીમા અન્યાય;
પરમાત્મને પ્રેમે પરખે, લેદદૃષ્ટિથી ન્યાય સુણજો ૦ ૨૪
- નીચ નીચ તું શું કહે છે, નીચા સંત સદાય;
જુઓ તાડ છે ઊંચા કેવા, પર્વત જો પેખાય સુણજો ૦ ૨૫
- નીચ ઊંચનો ન્યાય જુખાને, જૂઠું સત્ય આચાર;
નીચા ઉંચા કુળથી માને, તે જગનો વ્યવહાર સુણજો ૦ ૨૬
- પ્રેમી પ્રેમી શું કહો છો, પ્રેમ પછી છે દુઃખ;
સુખ વર્તે છે પ્રેમી દિલમાં, બાગે સઘળી બૂખ. સુણજો ૦ ૨૭
- પામર પામર શું કહો છો, પામરના શિરદાર;
આશા દાસીના જે વશમાં, તે પામર નર નાર સુણજો ૦ ૨૮
- પડિત પડિત શું કહો છો, પડિત પરખે સાર,
પરલાવે રમતો જે રહેવે, ફેકટ તસ અવતાર સુણજો ૦ ૨૯
- પાછ પાછ શું કહો છો, પાછ પોતે પેખ;
અન્તરગુણનું દાન કરે નહીં, સાચો પાછ લેખ. સુણજો ૦ ૩૦
- કૂલણ કૂલણ શું કહો છો, મન કૂલે કૂલાય;
કૂલે નહિ જેનું મન ફેંદે, કૂલણ નહીં કહેવાય સુણજો ૦ ૩૧
- બળીયો બળીયો શું કહો છો, બળીઆ ગયા મસાણ,
રાવણ પાડવ કોરવ યોદ્ધા, રદ્યાં નહિ નિધાન સુણજો ૦ ૩૨

- વેશ્યા વેશ્યા શું કરો છો, કુમતિ વેશ્યા દિલ;
વિકાર વેશ્યા વૈર ઝેરને, ક્ષણમાં આતમ પીલ. સુણજો ૦ ૪૪
- શાંતિ શાંતિ સહુ કહે છે, શાંતિ જાણે કોય;
શાંતિ જગની જાનિત હરતી, કબૂ ન દુઃખડાં હોય સુણજો ૦ ૪૫
- સેવા સેવા શું કરો છો, સેવા કરતા સર્વ;
પરમાતમ ગુરુજનની સેવા, ટાળે સઘળા ગર્વ. સુણજો ૦ ૪૬
- સાધુ સાધુ શું કહો છો, સાધુ સાધે ધર્મ;
પચ મહામત ગ્રેમે પાળે, ટાળે આઠે કર્મ સુણજો ૦ ૪૭
- સાચુ સાચું શું કહો છો, સાચુ આતમસુખ;
પરમાં સુખની આશા રાખે, પામે ભવતા દુઃખ સુણજો ૦ ૪૮
- હાર્યા હાર્યા શું કહો છો, હાર્યા કામે વીર,
રાગાદિકને છૂટ્યા જગમાં, તીર્થંકર મહાવીર. સુણજો ૦ ૪૯
- જ્ઞાની જ્ઞાની શું કહો છો, જ્ઞાની ગોથા ખાય;
રાગ દ્રેષને છૂટે જે જન, જ્ઞાની તેહ ગણાય. સુણજો ૦ ૫૦
- આવ્યા આવ્યા શું કહો છો, આવ્યા ચાલ્યા જાય;
ત્રણ લોકમાં કીર્તિ જેની, આવ્યા તે સુખદાય. સુણજો ૦ ૫૧
- બેઠા બેઠા શું કહો છો, બેઠા ભેઠે જાત,
બેઠા ક્ષાયિક ભાવે સિદ્ધો, ધન તેના અવદાત. સુણજો ૦ ૫૨
- ઉઠ્યા ઉઠ્યા શું કહો છો, બેને ઉઠે છવ;
ઉઠ્યા આતમભાવે સતો, જાણી છવને શિવ સુણજો ૦ ૫૩
- બેગી બેગી શું કહો છો, બેગી સાધે બેગ;
અલખ ખલકમાં સાચો સમજ, લોગવતા નહિ લોગ સુ ૦ ૫૪

કપટકળાને ત્યાગી, સદ્ગુરુ શીખ માગી;
બુદ્ધિસાગર ઘટ જાગીરે.

નાહકં ૭

૧૫૯. પ્રભુ ભજવાનો પરમાર્થ !

ચેતાવું ચેતી લેજેરે-એ રાગ.

જીવલડા પ્રભુ ભજીલેરે, અવસર આવ્યો એળે જાશે;
પ્રભુ ભજંતા દામ ન બેસે, કોટિ કર્મ કપાશે. જીવલડાં ૧
હુઃખ દાવાનળ ભવમાં ભમતાં, સુખ નીપજે નહીં સારું;
મોહ માયા ક્રોધે સપડાતાં, ભાગ્ય બગડશે તારું. જીવલડાં ૨
જીઠી દુનિયાની બાજીમા, મલકાઈ શું મહાલો ?
કાળ પકડશે પળમા આવી, સાચો મારગ જાલો. જીવલડાં ૩
વજ પેટીમાં પેસો તો પણ, મરણ કદી નહિ મૂકે;
બુદ્ધિસાગર અવસર રૂડો, ચતુર થઈ શું ચૂકે. જીવલડાં ૪

૧૬૦. હું-મહારૂં ને અહમ્ !

ચેતાવું ચેતી લેજેરે-એ રાગ.

ગાફલ ગર્વ કરીનેરે, મનમાં મોટાઇથી ફૂંચ્યો,
પ્રભુ બાજ્યા વિણ પાપ કર્મથી, ભવસાગરમાં ડૂંચ્યો. ગાફલ ૧
દગા પ્રપચો પાપ કરીને, રૂક્મી લેગી કીધી,
પરભવનું પસ્તાનું થાતાં, ખાશે કોઈક ઝલિ. ગાફલ ૨
હું પંચાતી ડાહ્યો ડમરો, હું નૃપતિ અધિકારી;
હું કરતા સ્વાસ ખસ્યાથી, ગતિ પકડશે ન્યારી. ગાફલ ૩
હું મા માયા હું મા જાયા, હું ના જગ પડછાયા,
હું ને મારું મૂંઝી દેતા, મતો મુખ બહુ પાયા. ગાફલ ૪

: ૧૩૧ :

કોટિ કલ્પના કરો માનવી, કોઈ ન આવે સાથે;
બુદ્ધિસાગર ચેત્યા તે નર, જેને સદ્ગુરુ માથે ગાફલો પ

૧૬૧. સુખદુઃખમાં સમભાવ ધરો !

અરે જીવ શીદને કલ્પના કરે— એ રાગ

સુખ દુઃખ આવે સહુના શીરે, લોગવ્યા વિણ તે કષ્ટ નહીં ટળે
કોટી જન્મનાં કરેલ પાપો, અવસર આવે ફળે;
ધીરજ હારી શોક કરીને, શીદને જીવડા જળે ? લોગવ્યાં ૧
સીતા સતી દ્રોપદી દમયંતી, વનવાસે ટળવળે;
સુખ દુઃખ આવે એણીપેરે જેમ, ગજેદ્ર કોકુ ગળે લોગવ્યાં ૨
કલંક ચડ્યા છે મહાસતીઓને, નામે મગલ કરે;
વીર પ્રભુના કાને ખીલા, ઠોક્યા ગોપે ખરે લોગવ્યાં ૩
જરાકુમારને હાથે મરણ, ધયું કૃષ્ણતું અરે;
દુઃખ આવ્યા જ્યા વીર પ્રભુને, સ્હાય કોઈ નહિ કરે. લોગવ્યાં ૪
કર્પા કર્મ લોગવવા સહુને, કોઈતું કામ ન વળે;
સુખદુઃખમાં સમભાવ ધરે તે, મુક્તિપુરીમાં બળે. લોગવ્યાં ૫
ચંદ્ર સૂરજ જેવા પણ જગમાં, દેખો નજરે ફરે;
બુદ્ધિસાગર સમતા સેવે, રાગદ્વેષ નહીં છળે; લોગવ્યાં ૬
રાત્રીને સુખડા, ઈશ્વર વિષ મળે.

૧૬૨. આત્મવત્ સર્વભૂતેષુ—

પદ્ય પ્રભુ પ્રાણસે પાત્ર—એ રાગ.

અમેને તમે સના જાતિ, અમેને તમે સના રાતિ;
પશુ પખી જનારા છે, જનારાં તે તનારાં છે. ૧

વૈદું કરજો સૈદું કરજો, કરજો લટપટ ચાળા;
 આડી અવળી બાથ કરો પણ, ભરવા પડે ઉચાળા. છવ્વો ૨

ડાઘા ડમરા પર પંચાતે, કરતા કજીયો વાતે;
 કાળ કોળીએ કરશે લાતે, જાશે ખાણું ખાતે છવ્વો ૩

ચોરી ચુગલી નિદા કીધી, પરને ગાળો હીધી;
 મનમાં પાપ કરીને બારી, નરક વાટ ઝટ લીધી છવ્વો ૪

પ્રભુ બજનને બૂલી લોળા, દુનિયામાં ક્યાં દોડે ?
 જુદિસાગર માયા પત્યરે, શીદને માથું ફેડે. છવ્વો ૫

૧૬૫. પ્રભુવીરને ઉપાલંબ—

હાગકાના વાસીરે અવસરીએ વહેલા આવજોરેજી—એ રાગ

ત્રિશલાના જાચારે, મહાવીર સ્હાયે આવજોરેજી;
 નહીં આવો તો, યાશે સેવકના જોહાલ. ત્રિશલાના૦

દેત્ય મહા મોહરે, વહાલા લાગ્યો પીડવારે;
 દીધા દુઃખ કહેતા ન આવે પાર. ત્રિશલાના૦ ૨

કામને અજ્ઞાને રે, સત્તા નિજ વાપરીજી;
 બાળે ક્રોધ ઘડી ઘડી ક્ષણમાંડિ ત્રિશલાના૦ ૩

પન્થ પાળડ જાળે રે વોટાયો છું વેગથીજી;
 વિકારવિપધરની જાગીરે ચોટ. ત્રિશલાના૦ ૪

પંચમગાળ પૂરોરે જમ જેવો જોશીયોજી;
 સૂરે નહિ ધર્મભારગની રે રીત. ત્રિશલાના૦ ૫

ગાટો વેગે તારોરે સેવઠ વહાલા માનીનેજી,
 તારો તારો બવસાગરનો રે તીર ત્રિશલાના૦ ૬

: ૧૩૫ :

ટળવળતો તારો બહારે સેવક હાથ ઝાલીનેજ,
નહીં તારો તો જશે તમારીરે લાજ ત્રિશલાનાં ૭
તુંહિ તુંહિ સમરૂંરે, દુઃખીના બેલી આવજેજ;
શરણું એક બુદ્ધિસાગરને છે તુજ ત્રિશલાનાં ૮

૧૬૬. પ્રભુબાલના કાલાવાલા—

સોગં.

બહાલા ત્રિશલાનંદન વીર જિનેશ્વર તારજોરે, બહાલા
જાણી બાલ તમારો વિનતડી અવધારજોરે.
રમત ગમતમા જીવન ગાળું, કામઘોષથી મનડું ગાળું, બહાલા ૧
પ્યારા !! કરુણામૃત સિચનથી તાપ નિવારજોરે. બહાલા ૨
જ્ઞાનવિના હૃદયે અધારૂં, કરશે તુમવિષુ કેા અજવાળું ?
સુખકર !! કામઘોષ વિષયાદિક અરિ સંહારજોરે. બહાલા ૩
ભક્તિ કરે ભાવે શિરસારે, વળવા મોક્ષનગરની વાટે;
બાળક કહીને સુજને તુજ અકે બેસારજોરે બહાલા ૪
ત્રેમવિના દુખી છે ભક્તિ, શુભ પર્યાય વિના જેમ વ્યક્તિ;
પ્રભુજી દીનદયાળુ અશુભવૃત્તિ સંહારજોરે. બહાલા ૫
શરણું એક તારૂં છે સાચું, નિશ્ચયિત તુજ ભક્તિથી રાચું;
ત્રેમે બુદ્ધિસાગર બાળકને ઉગારજોરે.

૧૬૭. માનવભવનું સાહ્ય—

નરડી સાખી

માનવભવ પાની સુખધારી, ચેતી જ્યો નરનારી,
જન્મ નરાનાં દુઃખડા ટાળી, પામેા ધ્રુવનો તારી;

શુક્રવાર સોહામણો, સુણો સૂત્ર સિદ્ધાંત;
જાગે જ્યોતિ જ્ઞાનની, ટળે ભવની જ્ઞાત. સેવો ૪

શૂરા થઈએ જ્ઞાનમાં, કીજે સંતનો સાથ;
થનિવારે શુભ આતમા, કીજે હીરો હાથ. સેવો ૫

કહેણી રહેણી સમ રાખીએ, રટો આતમરાય;
બુદ્ધિસાગર ભાવથી, લાગો સદ્ગુરૂ પાય. સેવો ૬

૧૭૫. સંતસમાગમની દુર્લભતા—

વૈદરબી વતમા વત્રવલે-એ રાગ.

સંત સમાગમ દોહિલો, દોષો સહુ હરનાર;
સુધરે ક્ષણમાં આતમા, પામો ભવજળ પાર. સંત ૧

નાખો અગ્નિમા લાકડાં, તુરત ભસ્મ થનાર;
સંત સમાગમ અગ્નિથી, જળે કર્મ વિકાર. સંત ૨

સ્વપ્નદશા કોટિ વર્ષની, જાગતા તે જાય;
ગંગાજળથી નિર્મળા, સદ્ગુરુનો ન્યાય. સંત ૩

સ્પર્શમણિના સ્પર્શથી, લોહું સોનું થાય;
રવિ ઉદયે જગમા બુઝો, સર્વત્ર જણાય. સંત ૪

ઇંઅળ ભમરી સંગથી, ભમરી પઢપાય;
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ, સંગત મહિમાય. સંત ૫

૧૭૬. બુવાનીની નશ્વરતા—

જાય છે જાય છે જાય છે રે, આ બુવાની ચાલી જાય છે,
પાપીનો રેલો જત્રવિ બરતી, આયુષ્ય ઘટતું થાય છે રે. આ બુ ૧
આત્રાગે ચાલે વાદળીયો, જેવો વિજળી ચમકાર છે રે આ બુ ૨

મનમાં બાણે ધાઉં છું મોઠો, કાણે કાણે ઘટી જાય છે રે. આ જી૦ ૩
માયા રામા તન ધન દેખી, મૂરખ મન ભરમાય છે રે. આ જી૦ ૪
કૂલી ફરે કૂલણુજી પેઠે, રોકમાહિ રગડાય છે રે. આ જી૦ ૫
મનમાં બાણે મારા સરખો, જગમાં નહીં જણાય છે રે. આ જી૦ ૬
ખટપટ લટપટ ઝટપટ કરતો, જમના પાસ પકડાય છે રે. આ જી૦ ૭
શુ લેઈ આવ્યો શુ લેઈ જઈશ, ફેગટ શુ કૂલાય છે રે. આ જી૦ ૮
સફળરૂ દેવ ને ધર્મ બાણ લે, બુદ્ધિસાગર સુખ થાય છે રે આ જી૦ ૯

૧૭૭. નમિ જિન સ્તવન—

પ્રભુજી તારો બહાલો લાગે છે દેદાર—એ રાગ.

નમિ જિન બાળ નમે છે આવાર, પાર ઉતારો, પાર ઉતારો;
તારો તારો તારો તારો તારો પ્રભુજી આવાર નમિ૦ ૧
લાખ ચોરાશી જીવાયોનિ, બટકયો વાર અનંત;
પુણ્યે માનવ ભવ પામીને, શરણુ ગ્રહું ભગવંત;
પાર ઉતારો પાર ઉતારો તારો તારો તારો તારો તારો;
કરો જયકાર. નમિ૦ ૨

ચાર અતિશય જન્મધકી છે, ઓગણીશ દેવના કીધ;
કેવળ પ્રગટે એકાદશ સહુ, ચોત્રીશ અતિશય સિદ્ધ;
પાત્રીશ વાણી પાત્રીશ વાણી, સુણી સુણી સુણી સુણી સુણી,
લહો લાવપાર. નમિ૦ ૩

ચંદને ચાહે ચાતક પક્ષી, બાળ ચાહે જેમ માય;
તેમ પ્રભુ તુમ દર્શન ચાહુ, બુદ્ધિ કહે જિનરાય;
બાળ ઉગારો, બાળ ઉગારો, ચ્યારા ચ્યારા ચ્યારા ચ્યારા ચ્યારા.
નમિ જિનરાય—નમિ૦ ૪

- ઢેહ દેરાસર દીપતું રે, તિર્છાલોક મઝાર,
લોકાકાશની પેઠે તેનો, વર્તે છે આકાર. પરમ૦ ૧
- મતિ શ્રુત દો આંખે કરીરે, દેખો સમકિતદાર;
પેસંતાં તેમાં બલારે, દીઠા દેવ જ્યકાર. પરમ૦ ૨
- ખે કર જોડી વન્દીએરે, વીર્યોદ્ધાસ વધંત;
અદ્ભુતકારી પૂજનારે, કીજે મન એકંત. પરમ૦ ૩
- ઉપશમજલ કલશે ભરીરે, પ્રેમે કરો પખાલ;
અકિચનતા કેશરેરે, પૂજો પરમ દયાલ. પરમ૦ ૪
- ઉદાસીનતા પુષ્પનીરે, ગુંથી માળ ચઢાવ;
ધ્યાનધૂપ પ્રગટાવીનેરે, મોહ અશુચિ હઠાવ. પરમ૦ ૫
- જ્ઞાનદીપ પ્રગટાવીએરે, થાય મહા ઉદ્યોત,
સયમના શુદ્ધ સ્વસ્તિકેરે, મળશે જ્યોતિમાં જ્યોત પરમ૦ ૬
- અનુભવરસ નૈવેદ્યથીરે, પામો સુખ અનન્ત,
શિવફલ પૂજન સેવનારે, જે કરશે તે મહન્ત પરમ૦ ૭
- રૂપારૂપી સ્વરૂપથીરે, શકિત અનન્ત સદાય;
વૈખરોથો ગાવતારે, વચન અગોચર થાય. પરમ૦ ૮
- પુષ્પાલમ્બન જાણીએરે, સૂત્ર સિદ્ધ સુખકાર;
જિનપ્રતિમા જિનવર સગીરે, પૂજો ધરી વ્યવહાર. પરમ૦ ૯
- નિમિત્ત કારણ સેવનારે, ઉપાદાન શુદ્ધ થાય;
નય સાપેશે માનતાંરે, જિનશાસન જ્યકાર. પરમ૦ ૧૦
- ઉપાદાન સમરે ચઢારે, આપોઆપ પૂજનય,
તુલિમાનર મુખ લહેરે, ચિદાનન્દ ગુણ ગાય. પરમ૦ ૧૧

૧૮૧. અનુભવ રસમસ્તી—

લગા કલેજે છદ ગુરોકારે—એ રાગ.

બયા અનુભવ રંગ મજાઠારે, ઉસકી ખાત ન બચને થાતી.
 વીરરસકો તો અનુભવ બાણે, મદ્દ જનોંકી છાતી;
 પતિવ્રતા પતિવ્રતકું બાણે, કુલટા લાતો ખાતી. બયા૦ ૧
 શબ્દક તાર્કિક પડિડત છાકે, તે પણ વહા જઈ થાકે;
 શબ્દતીર પણ બયા નહિ પહોચે, શબ્દ વેધીનાં તાકે. બયા૦ ૨
 ગર્ભમાહિ તો બોલતાને, બહિર જન્મ તમ મૂગે;
 મૂગે ખાયા ગોળ ઉસકી, ખાત કળૂ ન કહેગે. બયા૦ ૩
 બાણે સો તો કળૂ ન કહેવે, પરમારથ તસ સમ્યા,
 બુદ્ધિસાગર સદૃશુરે સગે, પક્ષા રહો નહિ કમ્યા. બયા૦ ૪

૧૮૨. સૂરવીરની રીત—

લગા કલેજે છદ ગુરોકારે—એ રાગ.

સૂરાની ગત સૂરા બાણેરે, ત્યાતો કાયર થરથર કપે,
 કયા પુરાણી બહુ કહેરે, રામ રામ કીર જપે;
 પરમારથ પામે સો પૂરા, નહીં વળે કષ્ટ ગપે સૂરાની૦ ૧
 અપિહડ પ્રીત પતિશુ લાગી, નિદ્રા ગર્ભ અમ માગી,
 જલ ખીન રીત રહે ન વિખૂટું, રાગ ગયો પણ રાગી સૂરાની૦ ૨
 ડાન આખ બિન નારો વાહન, હુણુતો ને વગી નિરખે;
 રૂપાતીત પણ મહારો સ્વામી, રૂપારૂપીકું પરખે સૂરાની૦ ૩
 સહજ સ્વભાવે અનુભવ રસકું, પીતા ચહે ખુનારી,
 બુદ્ધિસાગર દેડિ પ્રચલે, ઉતરે નહીં ઉતારી સૂરાની૦ ૪

માથા સાટે માલના જેવી, ગુરૂની ભક્તિ કરતા;
ગુરૂ વચનામૃત પીતા પ્રાણી, અનુભવ સુખડાં વરતા. ગુરૂં ૩
કાલાદિક સામગ્રી પ્રમાણે, વર્તે સજ્જન પ્રાણી,
બુદ્ધિસાગર કોઈક વિરલા, સમજે ગુરૂની વાણી. ગુરૂં ૪

૧૮૭. શુદ્ધ જ્ઞાનની અરૂણતા—

લગા કલેજે છદ ગુરોકારે-એ રાગ.

શુદ્ધ જ્ઞાન શું કરી શકે રે, પાળો જિન ચાલે નહીં પંખી.
તર્ક વિતર્કે વાદ વિવાદે, આપમતિને થાપે;
અધારે અથડાણુ લોકો, શુદ્ધ માર્ગ ઉત્થાપે. શુદ્ધ ૧
સત્ય માર્ગ નહીં દીલમા સૂજે, ગુરૂવચને નહીં ખૂજે,
પ્રજ્ઞાની વાતો કરતા મિથ્યા, પક્ષ તાણુમા ઝૂજે શુદ્ધ ૨
પરમારથ હેતુ નવી જાણે, શકાથી મન ડાળે,
ગહન વાતને સત્ય જ્ઞાનની, યુક્તિથી કોઈ તોળે. શુદ્ધ ૩
કરવાનું તે દીલ ન ધરતા, પ્રજ્ઞાજ્ઞાની થઈ ફરતા;
જેમ સોમળથી જાણે જાડો, તેમ નિજને અનુસરતા શુદ્ધ ૪
પુરૂષાર્થને ગ્રેમે પકડે, નહીં પ્રીતિ જસ ઝઘડે;
બુદ્ધિસાગર આતમજ્ઞાને, પોતાનું નહિં જગડે શુદ્ધ ૫

૧૮૮. ઘટમાં ગુરૂ દેખો !—

કોઈ બેઠ અગમરા ખૂજે, વાડ પગમથળા ઝટ સુજે રે હેલ-એ ગન.
કાંઈ નિજ ગુરૂ ઘટમા ખૂજે, વાડ અગમ પથ ઝટ સુજે રે, હેલ
સફગુરૂ સાહેબ ઘટમા સમજ, લેના ઉસકા નામા;
અનાનીડા કોઈ નામ ન જાણે, સો પરમાત્મ રામા કોઈ ૧

શ્વાસોશ્વાસે નિશ્ચદિન સમરો, રહી ધ્યાને શુભતાના;
અલખ નિરંજન નિર્ભય દેશી, દેખે સો મસ્તાના. કોઈં ૨
લગી સમાધી મિટ ગઈ વ્યાધિ, જ્યોતિજ્યોત મિલાયા;
રત્નત્રયીની સ્થિરતા છાજે, સોહિ ચરણ પરખાયા કોઈં ૩
ગગન મણ્ડલમેં નોખત ગાજે, જલધર નભજયુ ગાજે;
તાળી અનુભવરસકી લાગી, તખ્તે સ્વયં બિરાજે કોઈં ૪
સ્થિરતા સુખમા હસા ખેલે, લેદ તસ વિરલા લેતા;
બુદ્ધિસાગર આતમઉત્તગર, દયા લહે તે ચેત્યા. કોઈં ૫

૧૮૯. અનાદિ આતમતત્ત્વ—

આતમતત્ત્વ અનાદિરે, આદિ સિદ્ધપણે તસ પાઉં,
નિશ્ચયનયથી નિર્લેપી જે, આપ સ્વરૂપે ગાઉં આતમં ૧
બૂદ્ધ્યો પછુ તેં નહીં બૂલાએ, ચિદાનન્દ પદવાસી,
ઠાશી જમના ગંગા ઘટના, મિટ ગઈ ઉદાસી આતમં ૨
જ્ઞાતા સ્વેપને જ્ઞાન ત્રિપુટી, નિત્યપણે પ્રકાશો;
જન્મ મરણની દુગ્ધા મિટ ગઈ, દિલવર્તી ઉદાસી. આતમં ૩
સહુ ઋદ્ધિ મુજ ઘટના લાસી, કોને દઉં સાખાથી;
બુદ્ધિસાગર આતમજ્ઞાને, નિરે સઠલ દુઃખ રાશો. આતમં ૪

૧૯૦. શ્રી મહાવીર-દ્રવ્ય-ભાવ—

સ્વયં હનેશ્વર પ્રીતમ મહારોરે-એ ગગ

અનન્ત અનુપમ શુભનય મૂરતિછ, શ્રી મહાવીર દલ્લંદ,
સ્થાપન નિદોષે શુભ સ્મૃતિ દુવેછ, વાચક વાચ્ય સંબંધ અં ૧

નિરાકાર નિઃસંગી નિર્મલ, આતમદેવકું વહા દીઠા;
 સિદ્ધ સનાતન નિર્ભય દેશી, શુદ્ધ સ્વભાવે જે મીઠા. અજપા૦ ૩
 અસંખ્યપ્રદેશી પરમાતમ સો, વીતરાગ જ્ઞાનપદધારી;
 પરમેષ્ઠિમય પરગટ પોતે, તખતેરે બેઠા નિર્ધારી. અજપા૦ ૪
 નામ કહું તો નામ ન તેનું, બહુનામી જગમા બાળું,
 ગુરૂ સગસે અનુભવ પાયા, ઉવડયું માયાનું તાળું. અજપા૦ ૫
 લોકલોકનો બાનુ ઝળક્યો, નાહુ માયા અંધારૂ,
 બુદ્ધિસાગર જોતાં જાગી, શુ જગ મારું ને તારૂં. અજપા૦ ૬

૧૯૪. અંતરાત્મદર્શન—

વાણીવારે મન માયા લગાડી મત જાગેરે વેપારી—એ રાગ.

આતમારે મન ખ્યારા લાગીરે તારી પ્રીતડી વૈરાગી,	
યોગીરે યતિજન તને શોધતારે આતમારે,	
શુભો અવિનાશી કેરા ગાયરે વૈરાગી.	આતમા૦ ૧
સાત નયોનું દુર્ગીન કરીને આતમારે,	
તેથી દેખુરે શુભધામરે વૈરાગી	આતમા૦ ૨
રતન બારેલી પેટી પારખીરે આતમારે	
તાળા જોલીને ધન દેખિયું વૈરાગી.	આતમા૦ ૩
જિગ્યોરે સૂરજ જ્ઞાન દીપતોરે આતમારે,	
માયા અંધારૂ નાહુ દૂરરે વૈરાગી	આતમા૦ ૪
નાગોરે યોગીજન મુનિ ચિત્ત ધરીરે આતમારે,	
ત્યાગી સંન્યાસી ફકીરરે વૈરાગી.	આતમા૦ ૫
માયાના સાગરને જાઓ તરીરે આતમારે;	
બુદ્ધિસાગર પેલે પારરે વૈરાગી	આતમા૦ ૬

૧૯૫. નિજાતમદષ્ટા—

આતમ દષ્ટિ નિજશુભ સૃષ્ટિ પ્રગટી વિઘટી માયા;
 છાયા ત્યા તક સાથ રહે છે, જખતક વર્તે કાયા આતમ ૧
 આત્મા અસખ્ય પ્રદેશી પોતે, આપોઆપ નિહાળુ;
 શુદ્ધ નિરજન આતમરાયા, હું પોતાને તારું. આતમ ૨
 જ્યા ત્યા ગોતે પરને પોતે, ભવજ્ઞમણામાં ભૂલી;
 સદ્ગુરુ કર્ણુદષ્ટિ ધાતા, અતર નેના ખુલી આતમ ૩
 પોતાનાથી બિન્ન ન પોતે, બિન્નાબિન્ન સ્વરૂપી;
 રૂપારૂપી રૂપથી ન્યારો, છે સ્યાદ્રાદ સ્વરૂપી. આતમ ૪
 શ્રદ્ધા સંત્ય સ્વરૂપે જાતી, નિજને પર પ્રકાશી;
 ક્ષાયિક લાવે સિવસુખદાયક, ઘટમા ગણા કાશી. આતમ ૫
 નિજ ઉપયોગે શુભનો લોચી, નહિ રાગી ને રોગી;
 પરને પોતાતુ માનીને, કેમ ખતુ હું શોગી આતમ ૬
 જાતિ જાત ન લિંગ ન વેદી, શબ્દવટી હું ન્યારો,
 ખુદિસાગર અવતર પાગી, ભવી આતમને તારા આતમ ૭

૧૯૬. શ્રી સિદ્ધાચળ દર્શનાનંદ—

જાગ નારા નવણા સદૃષ્ય દયા-એ નાગ
 મનના મનોરથ સર્વી રૂપ્યા, શ્રી સિદ્ધાચલ દેખી;
 અનુભવજ્ઞાનંદ ઉગળ્યો, અપ પ્રદા ઉવેખી નનદ ૧
 સહજાનંદ શ્રીનાયક, વિશ્વાનંદ વખાણો;
 અનુભવ શાશ્વતગિરિ, તીર્થ કુવનનો રાણો નનદ ૨

મોઢું પેટ કરીને સહુનું સાબળે,
પરપુરૂપથી કઠી કરે નહિં ખ્યારજો.

પતિવ્રતા૦ ૪

મીઠા વચને બોલે સહુની સાથમા,
સુખદુઃખ વેળા રાખે મન સમભાવજો;
ઘરની વાતો દેખી આગળ નહિં કરે,
ધર્મકર્મનો લેતી મનથી લહાવજો

પતિવ્રતા૦ ૫

નહિ પંજોળે પતિને હઠીલી થઈ કઠી,
સંકટ પડતા પતિને કરતી સહાયજો;
આફત આવે પતિને ધીરજ આપતી,
આળ ચઢે તેવા સ્થાને નહીં જાયજો.

પતિવ્રતા૦ ૬

છેલછળીલી જની ઠણીને નહિં ફરે,
લોક વિરૂધ વર્તે નહી કંઠે પ્રાણજો;
લાજ ધરે મોટાની કુલવટ સાચવી,
પતિઆજ્ઞા લોપે નહિ સુખની ખાણજો.

પતિવ્રતા૦ ૭

દેવગુરુને વંદન કરતી બાવથી,
સદ્ગુરુ વચનામૃત સાંભળતાં પ્રેમજો;
શ્રદ્ધા વ્રતોને પ્રાણાતે પણ પાળતી,
સતીવ્રતોને સાચવતી ધરી નેમજો

પતિવ્રતા૦ ૮

ધર્મ કર્મમાં સર્વ જનોને જોડતી,
ખાલક ખાલિકાને દેતી બોધજો;
કપડો પતિ આપે તે સર્વે સાબળે,
પતિના સાચું ન બોલે ન ધરે કોધજો.

પતિવ્રતા૦ ૯

: ૧૭૧ :

સમતા રાખે સહુ કારજ કરતાં થકાં,
શિક્ષા દેતા કદી નહીં અકળાયજે;
ગભીરતા રાખી વતે સંસારમા,
એવી સ્ત્રીના સદ્ગુણ સર્વે ગાયજે.

સાચીં ૫

દેવ ગુરૂ ને ધર્મે ભક્તિ નેહની,
સદટ આવે પતિને કરતી રહાયજે,
બુદ્ધિસાગર શીયળ પાળે પ્રેમથી,
શીયળવતી નારી સુખમાં પાયજે.

સાચીં ૬

૨૧૨. સ્ત્રી શિક્ષા—

આધ્યાત્મ સદેશો કહેજે સ્થામને—એ રાગ

શાણી સ્ત્રીને શિખામણ છે સહેજમા,
શીયળ પાળો ધારી મનમાં ટેકજે,
બ્રહ્મા ભક્તિ વિનય વિચારે ચાલવું,
સત્યાસત્યનો મનમા કરી વિવેકજે

શાણીં ૧

દયાદાન આબૂપણને કંઠે ધરો,
ક્રોધાવેશે કદી ન દેવી ગાળજે;
દેરાણી નેહાણી સાથે સપીને,
વતે કરતી કુંડળની સભાળજે

શાણીં ૨

કુમ્ભકનીમાં કૂહી પાય ન ફાળકો.
મનમાં પાવજે,
પાતે પછ નહિં કરે,
કરીને ખાયજે

શાણીં ૩

લોભી લક્ષ્મી લાલચથી ફૂટાય છે,
ત્યાગો જૂગટું સદ્દાના વ્યાપારજો;
બુદ્ધિસાગર ન્યાયોપાર્જિત વિત્તથી,
ધર્મબુદ્ધિ પ્રગટે સુખ મંગલમાલજો.

સદ્દામાં ૫

૨૧૧. સ્ત્રી ઉપદેશ ગુંહલી—

ઓધવજી સદેશો કહેજો શ્યામને—એ રાગ.

સાચી શિક્ષા સમજી સ્ત્રીને સાનમાં,
કદી ન કરવો પ્રાણપતિ પર ક્રોધજો;
સાસુ સસરાની હિતશિક્ષા માનવી,
પુત્ર પુત્રીને દેવો સારો યોધજો

સાચી ૧

પતિ આજ્ઞાએ કારજ સહુ ધરતું કરે,
નિદા લવરી કરે નહીં તલભારજો;
અન્ય પુરૂષની સાથે પ્રીતિ નહીં કરે,
પતિ દુઃખે દુઃખી શીલવતી નારજો.

સાચી ૨

પુત્ર પુત્રીઓ પ્રેમે પ્રગઢા પાળતી,
લડે નહીં ઘરમા ઠાઇની સાથજો;
નિત્યનિયમથી ધર્મ કર્મ કરતી રહે,
સમરે પ્રેમે ત્રણબુવનના નાથજો.

સાચી ૩

લગ્નગત રાખી જોલે મોટા આગજો,
લક્ષ્મી જેવી તેણું લોજન ખાયજો;
લોક વિરુદ્ધ વર્તે નહિ કુળવટ સાચવી,
કુવટા ચીની સાથે કયાય ન બાયજો.

સાચી ૪

: ૧૭૩ :

માત કહે તે કાર્યો કરતી પ્રેમથી,
માતપિતાને કરવા નિત્ય પ્રણામને;
નવરા આથકવું નહિ પરના આગણે,
દેવગુરના સ્મરવા પ્રાતઃ નામને.

શિક્ષા૦ ૩

૧. દેવ રીસાવું નહિ હઠથી દીકરી,
જૂઠ ચોરી ચુગલીનો કરજે ત્યાગને,
વિદ્યાની ખામીથી મૂર્ખી સહુ કહે,
કરજે સાચો ધર્મ માર્ગથી રાગને.

શિક્ષા૦ ૪

૨. નિત્ય નિયમથી સહુ કૃત્યો કરવા ધક્કી,
હજવે હજવે કાર્યો સર્વે થાયને,
બુદ્ધિસાગર શિક્ષા માની માનતા,
દીકરી ગુણીયલ કુટુંબમાહી ગણાયને.

શિક્ષા૦ ૫

૨૧૪. પુત્ર ઉપદેશ—

આપવજ સદેશો કહેને સ્વામને—એ રાગ

પિતા કહે છે પ્રેમપાત્ર નિજ પુત્રને,
કરનેહીને સાબળને મુજ પુત્રને,
કૂળદીપક ધાવાને વિદ્યા શિખવી,
ધર્મ નીતિથી સાચવવું ઘરસૂત્રને.

પિતા૦

૩. વિદ્યા પન મોટાના મોટું બાહુને,
એકચિત્તથી કર તેનો અભ્યાસને;
નિંદા લવરી જૂઠ ચોરી ત્યાગને,
ગુણવચનનો મન નહિર વિધાસને.

પિ

શિક્ષા

: ૧૭૩ :

માત કહે તે કાર્યો કરતી પ્રેમથી,
માતપિતાને કરવા નિત્ય પ્રણામજો;
નવરા આઘડવું નહિ પરના આગણે,

શિક્ષા૦ ૩

દેવશુરના સ્મરવા પ્રાતઃ નામજો.
રાત્રી રીસાવું નહિ હઠથી દીકરી,
જૂઠ ચોરી ચુગલીનો કરજો ત્યાગજો,

શિક્ષા૦ ૪

વિદ્યાની ખામીથી મૂળી સહુ કહે,
કરજો સાચો ધર્મ માર્ગથી રાગજો
નિત્ય નિયમથી સહુ કૃત્યો કરવા થકી,
હળવે હળવે કાર્યો સર્વે ધાયજો,
બુદ્ધિસાગર શિક્ષા માની માનતા,

શિક્ષા૦ ૫

૨૧૪. પુત્ર ઉપદેશ—

આધવજ સદેશો કહેજો સ્વામને—એ રાગ

પિતા કહે છે પ્રેમપાત્ર નિઝ પુત્રને,
કરજોડીને સાલજો સુઝ પુત્રને,
દૂગદીપક યાવાને વિદ્યા શિખવી,
ધર્મ નીતિથી સાચવવું પરસૂત્રને.

પિતા૦ ૧

વિદ્યા ધન મોટાના મોટું બાકજો,
એકચિત્તથી કર તેના અન્નસંજો;
નિંદા હવરી વડે ચોરી ત્યાગજો,
શુશ્રુષ્ણનો નન મદિર વિદ્યાવજો.

પિતા૦ ૨

વિનયવંતને સર્વે વિદ્યા સાંપડે,
વિનયમંત્રથી વૈરી વશમાં થાયજો;
માતપિતાને પાથે લાગો પ્રેમથી,
હરખી બહેલો શાળામાંહિ જાયજો

પિતા૦ ૩

હળીમળીને ચાલો સહુની સાથમાં,
કદી ન કરવો ક્રોધે કડવો કલેશજો;
સગાંસબંધી મિત્રાદિકની સાથમાં,
રીસાવાની ટેવ ન રાખો લેશજો.

પિતા૦ ૪

રમત ગમતમાં ફેાગટ કાળ ન ગાળવો,
માતપિતાને પૂછી કરવાં કામજો;
સડેલ શઠ મિત્રોની સોબત ત્યાગવી,
વાપરવાં નહિ આડે રસ્તે દામજો.

પિતા૦ ૫

બલિષ્ઠની આબાદી દોલત દેશની,
દેશોન્નતિ નિશાની બાલક ધારજો;
શ્રદ્ધાભક્તિ દેવ ગુરૂમાં રાખજો,
ધરજો દીલમાં ધર્મકર્મનો ખ્યારજો.

પિતા૦ ૬

ધર્મસૂત્ર સદ્ગુરૂની પાસે રીખવાં,
દેવગુરૂને વદન કર ત્રિકાલજો;
કેપ્રી વસ્તુ લાડ માંસ નિવારજો,
સહુની સાથે કરજો સાચુ બહાલજો.

પિતા૦ ૭

ક્રોધ માન માયાને ત્યાગી ટેકથો,
સદ્ગુરૂ માત્રા કંઠે ધરજો સારજો;

બુદ્ધિસાગર એવા પુત્રો પાકશે,
ત્યારે ધાશે દેશોદય ઉદ્ધારજો.

પિતા ૦ ૮

૨૧૫. શિષ્યોપદેશ.

આશવજી સદેશો કહેજો શ્યામને—એ રાગ.

સદ્ગુરુ દે છે શિક્ષા શિષ્યપ્રતિ મુઠા,
નમન કરીને શિષ્ય મુજો કર જોડજો;
સર્વ જીવની સાથે મૈત્રી ભાવના,
કદી ન કરજો યોગી યતિધી હોડજો.

સદ્ગુરુ ૦ ૧

સુખદુઃખમા સમભાવે આયુષ્ય ગાળવું,
વદક નિંદક ઉપર સરજો ભાવજો;
સદુપદેશે હિત સઘળાનું સાધવું,
બવજલધિને તરવા શરીર નાવજો.

સદ્ગુરુ ૦ ૨

શુદ્ધ ક્રિયાધી કર્મ કલંક વિદારવું,
દોષીના દોષોનો કરવો નાશજો;
પ્રાણુતે પણ જીવદયાને પાળજો,
સત્યદેવ સદ્ગર્ભે પર વિશ્વાસજો.

સદ્ગુરુ ૦ ૩

ગુરૂની આજ્ઞા કોઈ ન ઠાળે ત્યાગવી,
સત્ય પર્મમા કદી ન કરવો દ્વેષાર્થજો;
વિનયવત શિષ્યો સદ્ગુણને પામતા,
પડે પિણ્ડ પણ ઊંટો નહિ પરમાર્થજો

સદ્ગુરુ ૦ ૪

નહાનતોને પારી આતમધાનના,
રમજો જોધી વ્દજો મતરૂંબોલજો,

કુટુંબજનમાં કલેશ વધારે નહિં કદી,
ભાઈ જોનની સાથે રાખે પ્રેમજો;

અદ્યા મતોને પ્રાણાંતે ત્યાગે નહીં,
દયાધર્મથી જીવ પર રાખે રહેમજો.

સમજી૦ ૮

મિથ્યા કુશુર સંગત વારે જ્ઞાનથી,
જિનેશ્વરના ધર્મે વર્તે ટેકજો;

લોકવિરુદ્ધ ને દેશવિરુદ્ધને ત્યાગતો,
જીન ધર્મથી વિરુદ્ધ ત્યાગ વિવેકજો

સમજી૦ ૯

ક્રોધ કરીને પ્રમદા માર ન મારતો,
પ્રાણાંતે પણ વેશ્યા ઘર નવી જાયજો;

મુનિનિદા અપમાન કરે નહિં સ્વપ્નમાં,
સાધુજનને દાન કરે હિત લાયજો

સમજી૦ ૧૦

આય પ્રમાણે ખર્ચ કરે વિવેકથી,
કુટુંબજનને કરે નીતિનો બોધજો;

જીગદુ સદા ચોરી વ્યસનો ત્યાગતો,
ઘડી ઘડીમાં કરે નહિં તે ક્રોધજો.

સમજી૦ ૧૧

ધર્મ કરંતા વારે નહીં કોઈને કદી,
મુખ દુઃખમાં સમભાવે કાઢે કાળજો;

નિંદા લવરી અદેખાઈને ત્યાગતો,
સદ્ગજન મુખથી કબુ ન દેવે ગાળજો

સમજી૦ ૧૨

ધર્મોદ્ધારક દીનદયાળુ યાવશે,
જિનશ્રદ્ધાતુ શ્રવણપ્રતિપાતજો;

બુદ્ધિસાગર પુરૂષો એવા પાકશે,
ત્યારે ધાશે જૈનધર્મ ઉદ્ધારને

સમજી૦ ૧૩

૨૧૭. લક્ષ્મીપતીઓને શિખ.

ઝોધવણ મદેશો કહેજો સ્યામને-એ ગગ.

હે લક્ષ્મીપતિઓ ! ! જગમાં શું રજ્યા,
કયાધી આવ્યા ને કયા બીજો લવ્યજો,
શાને માટે જન્મ્યા બગી બાણજો,
સમજો જગમાં શું માફે કર્તવ્યજો.

હે લક્ષ્મી ૧

શેર એક દાડનો નીશો જે ચઢે,
લાળોપતિને તેવું ધનતુ ધેનજો,
ધનના ઘેને ઘેરાયો અહ કારમાં;
એવા નરને પડે ન કયાયે ચેનજો.

હે લક્ષ્મી ૨

ગાડી વાડી લાડીમાં શુભતાન છે,
પેલા માટે પાપ કરે નિશ્ચિનજો,
વેરાગ્યે મન વાળે કયાધી પ્રાણિયા,
બ્યાપાર વર્તે વૃત્તિ લયડીનજો.

હે લક્ષ્મી ૩

તૈલાને પરમેશ્વર માન્યો પ્રેમજી,
સીને શુદ્ધ માનીને કરતા સેવજો,
રાત વિવસ હોજો લલચાપો નાહતુ,
એકચિન્ત્રી નેપે નહિ રિન દેનજો

હે લક્ષ્મી ૪

ધર્મ કર્મને મૂળે આ અધરજો છે,
જગી પુરે નહતું શું વધનાનજો,

હુનિયાના માને શું મન મલકાઓ છો,
લક્ષ્મી દેખી શું થાઓ ગુલતાનજો.

હુ લક્ષા ૫

હાય હાય કરતો જાઈશ તું એકલો;
મરતાં લક્ષ્મી સાથ ન આવે જાણજો,
લક્ષ્મી લાલચે લોભ વધે છે સોગણો,
સત્યાસત્યનો દિલમા કરો વિવેકજો.

હુ લક્ષા ૬

લક્ષ્મીપતિયોની રાખો થઈ ઘણી,
મરતા તેવી રાખ તમારી થાયજો;
ચેતો ચેતો વૈરાગી થઈ જાગજો,
નહિ ચેતે તે પાછળથી પસ્તાયજો.

હુ લક્ષા ૭

સાત ક્ષેત્રમાં લક્ષ્મી ખર્ચો ભાવથી,
હુઃખી જનનો કરજો ઝટ ઉદ્ધારજો;
ફાગટ લક્ષ્મી ખર્ચો નહી કુક્ષેત્રમાં,
પુણ્ય કર્યાથી સ્વર્ગાદિક અવતારજો

હુ લક્ષા ૮

શરીર ન્યાડું લક્ષ્મી ન્યારી છેવટે,
એકીલો છવ જાશે કોઈ ન સાથજો;
ધર્મ કરી દ્યો સફળગુગમથી પ્રાપ્તિયા,
સેવો શ્રી કરુણાત્રુ જિનવર નાયજો.

હુ લક્ષા ૯

ધર્મ કરતાં સુખિયા જગમા પ્રાપ્તિયા,
ચાન્દત સુખડાં સહેજે તેથી થાયજો;
બુદ્ધિસાગર અવસર પામી ચેતજો,
પામો જગ્ગી ચિવ સંપદ સુખવાયજો.

હુ લક્ષા ૧૦

૨૧૮. સુશ્રાવકને શિખ.

આધવજી સદેશો કહેજો સ્વામને-એ ગગ.

શ્રદ્ધાળુ ગંભીર શ્રાવક સુન્દર્ય છે,
 છવદયાળુ ઘટમાં સત્ય વિવેકજો;
 નવતત્વાદિક સમજો શુદ્ધગમ જ્ઞાનથી,
 જૈન ધર્મની સાચી મનમાં ટેકજો.

શ્રદ્ધાળુ ૧

નિનવર દેવ શ્રદ્ધાથી તેહ સનાથ છે,
 અનાથ નહી કહેવાતો શ્રાવક પુત્રજો;
 કરે કમાણી ન્યાયધકી સ સારમા,
 સતોષે ચલવે છે ઘરનું સૂત્રજો.

શ્રદ્ધાળુ ૨

મુનિની પાસે મત ઉચ્ચરતો બાવધી,
 લીધા તેવા મત પાળે શુણ્ણવાનજો,
 સાપર્શીને દેખી મન હરણાય છે,
 ભક્તિથી કરતો તેનું બહુ માનજો.

શ્રદ્ધાળુ ૩

સત્ય મનોરથ મુનિમતનો દીલમાં કરે,
 ઠારાગૃહ સમ બાણે આ સ સારજો,
 જલપદ્મવતુ ન્યારો અન્તરૂથી રહે,
 સદૃષ્ટ પડતા પરે પીરજ નિર્ધારિજો.

શ્રદ્ધાળુ ૪

સદ્ગુરુ મુનિને ખનાસગળુ દે જાવચી,
 હરે જાણીએ કરતો પ્રત્યાજ્ઞવાનજો,
 મનિકંઠા સાનાચિક સનહને કરે,
 ધર્મ ધર્મના નિરુદ્ધિત રહે શુદ્ધતાનજો.

શ્રદ્ધાળુ ૫

નિન્દા લવરી ચાડી ચુગલી નહિં કરે,
પ્રિય સાચથી બોલે રૂડા બોલજો;
ચોરી જારી પાપ કરે નહિં સ્વપ્નમા,
જૈનધર્મનો વધતો તેથી તોલજો.

શ્રદ્ધાગ્રં ૬

જિનપ્રતિમાને પૂજે જે બહુમાનથી,
જિનની આણાએ સમજે જે ધર્મજો;
દાન દિયે સુનિવરને જે બહુમાનથી,
એવા શ્રાવક પામે શાશ્વત શર્મજો.

શ્રદ્ધાગ્રં ૭

તન મન ધનથી જૈનધર્મ વૃદ્ધિ કરે,
ગુરૂ આણાએ ધર્મ કરે સુખકારજો;
બુદ્ધિસાગર શ્રાવક એવા પાકશે,
ત્યારે થાશે જૈન ધર્મ ઉદ્ધારજો.

શ્રદ્ધાગ્રં ૮

૨૧૯. વિશ્વને હિતશિક્ષા—

ગગ ઉપરનો.

સાચી શિક્ષા સાંભળજો સહુ બહાલથી,
નય વ્યવહારે ધરવો ધર્માચારજો,
પુટાત્રગ્ગન નિમિત્ત કારણ સેવના,
એહિજ વ્યવહારે વર્તો સુખકારજો
દેવગુરૂની શ્રદ્ધા સાચી રાખજો,
ધર્મક્રિયાથી નિર્મલ આત્મ થાય જો;
સમજો હેતુ ધર્મક્રિયાના ભાવથી,
ધર્મક્રિયામા અજ્યાસી મુખ પાવજો

સાચી ૧

સાચી ૨

ઉઘમની બળવત્તા સાચી માનજો,
ધર્મેઘમધી સફલ હુવે અવતારજો;
શૂરા થઈને આજસ ત્યાગી સેવીએ,
જૈન ધર્મને લવોભવમાં સુખકારજો

સાચી૦ ૩

ભવિતવ્યતા માનંતા એકાતથી,
આલસનુ ઘર બનશે સંજન જવ્યજો,
મેવો ઉઘમ સમજો સાચા તત્ત્વને,
સયમ પુષ્ટિકર સુદર કર્તવ્યજો.

સાચી૦ ૪

નય વ્યવહારે શાસન ચાલે વીરનું,
જગમ તીર્થોન્નતિ વ્યવહારે ધાયજો;
શ્રાવક સાધુ ધર્મે પણ વ્યવહાર છે,
પૂગ લક્ષિત વ્યવહારે જયકારજો.

સાચી૦ ૫

નિશ્ચયનય બાણી તજતાં વ્યવહારને,
હોવે તેથી ધર્મ તીર્થ ઉચ્છેદજો,
એ નય માને ધર્મ ઈર્મની સાધના,
નાસે તેથી જન્મ મરણના ખેદજો

સાચી૦ ૬

દુનિયાના વ્યવહારે વર્તો ખાવથી,
ધર્મતણા વ્યવહારે શંકા ધાય જો,
તે પણ નિશ્ચા જાગણા બાણી ત્યાગજો,
નય વ્યવહારે ડહમળી સુખ પાવજો.

સાચી૦ ૭

એ નય માને અનેદાનની સિદ્ધિ છે,
સાનકિયદા સામ્પત સુકિત ધાય જો,
હુદિલગર અંતરના અધ્યાતમથી,
વર્તો બાહિર વ્યવહારે દિન લાયજો.

સાચી૦ ૮

૨૨૦. મૂર્ખનો સંગ તજો—

(હવે મને હરિનામથું નેહ જાગ્યો—એ રાગ)

મૂર્ખની સંગત કોઈ ન કાળમાં છે સારી, આપે છે દુઃખ બહુ બારીરે મૂ
વિનય વિવેકનું નામ ન જાણે ને, પોતાનો મત તાણે,
બોલ બોલ્યામાં કંઈ ન સમજે, કાળ ઉચિત નહિં જાણેરે. મૂ ૧
મૂર્ખ મિત્ર ન સારો જગતમાં, અરિ પણ પાંડિત સારો,
મૂર્ખ શીરે કંઈ શૂંગ ન બોલે, લક્ષણથી અવધારેરે. મૂ ૨
વાત વાતમાં લડી પડે ને, વિવાહની વરશો તે વાળે,
ઘોળપણથી બરમાવ્યો બમે છે, ચાલે છે ડાકડમાલેરે. મૂ ૩
રીસાય છે રૂડી વાત કદ્યાથી તે, પોતાની હઠ નહીં મૂકે,
માને પોતાને ડહાપણ દરિયો, પર ઉપકારમા તે બૂકેરે મૂ ૪
ઢાંચાની વળી સડેલ શઠ ને, મૂઢની સંગત ખોટી;
ખરા રગમાં તે ભાંગ જ પાડે, સમજે વાત આ મોટીરે મૂ ૫
વન વગડામાં વાસ જ સારો, મૂઢની સંગત વારો,
બુદ્ધિસાગર અવસર જાતા, જ્ઞાની સંગત દિલ ધારેરે. મૂ ૬

૨૨૧. ચેતનને સુમાર્ગદર્શન—

(હવે મને—એ રાગ)

અવળો શું ચાલે, ચેતન ચાલ શિવ વાટે,
તત્ત્વ સ્વરૂપ હિત માટેરે.

અવળો ૦

માયાના પાશમાં નિશઢિન ઝૂંચ્યો, બાણી બણતરને શું બૂંચ્યો,
માયાના ફંદમાણે ફેગટ ફૂંચ્યો, ડહાપણના દરિયે ડૂંચ્યોરે. અ ૧

અલખ સ્વરૂપી આતમરાયા, નિર્ભયદેશે સુહાયા;
બુદ્ધિસાગર એનું ધ્યાન ધર્યાથી, અનુભવ આનંદ પાચારે. અં ૨

૨૨૨. કાયાનો કાચો મહેલ—

(હવે મને હજિ નામ શુ નેહ લાગ્યો—એ રાગ)

સુસાક્ષર છવડા કાયાનો મહેલ નથી ત્હારો,
માને શું મોઢે મારો મારો રે. સુસાક્ષર૦
લાખ ચોરાશીના દેહ ધર્યા બહુ, જન્મ જરા દુઃખ પામી,
માનવશવ એળે ચૂક ન છવડા, બહુ લેને અતર્યામીરે. સું ૧
કાયા મહેલનો કાંઈ ન બડસો, જળના ઉઠેલ પરપોટો,
અમૃત્ય સ્વાસોન્મૃત્વાસ વહે છે, મૂરખ વાળ નહિ ગોટોરે. સું ૨
ઠળા કરો કાયા માટે કરોડ પણ, તારી ન ધાય કોઈ કાળે,
મેતો ચેતનછ સનછ સ્વરૂપ નિજ, પડ નહિ મોહની,
જાતળે રે સું ૩

આ રે જગતનાં જન્મીને છવડા-શુ ? ધર્મ સાધત તેં તે સાધ્યું;
કાળ કાળના જુદાં જાન પોતાનું, મનહું તેં મોહનાહિ વાધ્યું રે સું ૪
વિપવવાસનાના અવળા જે પાટો, એળગી ચાલજેરે પાટે;
બુદ્ધિસાગર ખેલ નથી જાગડનાં, શિવનુખ છે શિર સાટેરે સું ૫

૨૨૩. સાચા ગૂંચા કેવા હોય ?

(હવે મને હજિ નામ શુ નેહ લાગ્યો—એ રાગ)

રૂઝિના પંચે સૂર્યોર ચાલ્યો રે બગીચા,
કાચો તે બગીચા પાંચી જાગ્યોરે.

સુજિત૦

સુભટનો વેષ પહેરી પવૈયો સૈન્યમાં, ચાલે છે સહુનીરે આગે,
ખરાખરીનો જ્યારે ખેલ આવે ત્યારે, મૂઠી વાળીને ભીરૂ ભાગેરે. મુઠ
સતીનો ડાળ ભલે રાખે સહુ નારીયો, પતિની સાથ સતી જળશે;
ભક્તિયું તેલ માગે ખરા ભક્તની, ભક્તિ તે ભવમાંહિ ભળશેરે. મુઠ
દીક્ષા લેઈને સાધુ કહાવે સહુ, વિરલા સંયમથી વિચરતા;
કરી કેશરીયા મોહ હઠાવી, જયલક્ષ્મી કેઈ વરતા રે મુઠ ૩
લીધો વેષ તેને ભજવે છે શૂર જન, જોલે છે જોલ તેવો પાળે;
બુદ્ધિસાગર શૂરવીર સાધુઓ, શિવપુર સન્મુખ ચાલે રે મુઠ ૪
૨૨૪. સુરતાનાં આસ્વાદન—

(હવે મને હરિ નામ શુ નેહ લાગ્યો—એ રાગ)

પરખ્યાથી પ્રેમી સુરતામા લય મને લાગી,
મિથ્યા બ્રમણા ગઈ ભાગીરે પરખ્ય
કડવા લોખંડાના જેવું છે ભવસુખ, તેમા ન ચેન કાઈ પડતું
વિષયવાસના વિષ સમ જાણી, મનડું ઉઠાસી ન કરતું રે. ૫૦
ભોગો તે રોગ જેવા કુટુમ્બ જાળ જેવું, દેખું ન કયાઈ સુખ આશ
મારૂં તારૂં આ સારૂં ને જોડું, એ સહુ દુનિયા તમાસારે. ૫૦
અગહળ અગમગ જ્ઞાનની જ્યોતિ, સત્ય આતમને પ્રકાશે,
અરમર અરમર ઉપશમ ધારા, મનડું અન્યત્ર ન વામેરે ૫૦ ૩
અનુભવ અમૃતસ્વાદ લહીને, આત્મ સ્વભાવમારે રહીયું,
બુદ્ધિમાગર અવિહત રટનાથી, ધ્યાન સમાધિ લય લહીશુ રે. ૫૦ ૪

અધ્યાત્મ ભજન પદ સંગ્રહ.

શ્લોક ૨ જો.

૨૩૪. તહાઈં સ્વરૂપ—

(રાગ—મનસા માનલીનીયે જીવો ગોરખ.)

નિર્ભય પ્રવૃત્તિ તું સદા છે, શોધતો ક્યાં અન્યમા;
 ઉપાદાન કારણધરી, નહિ ભિન્ન તું કે કાલમાં,
 શુદ્ધ મારગ ઓળખીને, ઉલટ મારગ મા ચાલ. નિર્ભય૦ ૧
 ઝાઝવાના પાણી જેવી, જૂઠી માયાજલજી;
 ભ્રમણામાં ભૂલી વાલમ, ધૂળી શિર મા ડાલ નિર્ભય૦ ૨
 સુરજ વાદળ વીંટીયો પણ, કદી નહી બદલાયજી;
 ધ્યાન વાયુ યોગે તારૂં, શુદ્ધ રૂપ પ્રગટાય. નિર્ભય૦ ૩
 આપોઆપ વિચાર હંસા, સોડહં સોડહં ધ્યાનજી,
 બુદ્ધિસાગર આતમા સો, શુદ્ધ બુદ્ધ ભગવાન. નિર્ભય૦ ૪

૨૩૫. સમરસ અમૃત—

(રાગ—અવધુ એસો જ્ઞાન વિચારી)

સાધુભાઈ સમરસ અમૃત પીવો, જન્મ જરા મરણાદિક વારી
 સાદિઅનત સ્થિતિ જીવો. સાધુ૦ ૧
 આસ્તિ નાસ્તિ સ્યાદ્રાદ સ્વરૂપી, અનેકાંત મત સમજો,
 ગુનુપર્યાય સ્વરૂપ વિચારી આતમ દ્રૌણે રમજો. સાધુ૦ ૨

પંચ દ્રવ્યથી ભિન્ન વિચારી, પર ઉપયોગ ન દીજે,
 પદ્માષ્ટક સોડહં પદ સમરો, અનહદ આનંદ લીજે. સાધુ ૩
 ચાર નિદ્દેષે ચરણ વિચારી, નિજપદ સ્થિરતા કીજે,
 ભય ચચલતા પરબ્રાહ્મતા, તેથી દૂર રહીજે સાધુ ૪
 પંકજ જલથી રહે જેમ ન્યાઈ, તેમ પર પુદ્ગલ ન્યારો,
 અંતરદષ્ટિ સદા સ્થિરતામા, સો પરમાત્મ પ્યારો. સાધુ ૫
 નિર્મલ નિશ્ચય નિત્ય નિયામક, સાત નયે જેહ બાણે,
 બુદ્ધિસાગર આતમરાયા, સો ચઢતે ગુણકાણે સાધુ ૬
 ૨૩૬. ભ્રમણે ભૂદયો અજ્ઞાની—

નગ-ધીંગના પદનો

અજ્ઞાની અધડાણારે, સત્ય નવી સમજી શકે,
 પોતાની હઠ પકડીરે, મન માને તેણું બકે અજ્ઞાની ૦

સત્ય ન શોધ્યું અતર નયણે, જડના માને ધર્મ,
 ધર્મનર્મનો બ્યાલ ઠરે નહિ, બાપે બિલટા કર્મ,
 અધાઈ અજવાળેરે, ઠહો કેમ ટકી શકે ? અજ્ઞાની ૦ ૧

બનડીયા જેમ વર વિના તેન, જ્ઞાની વિના અધ,
 નાક વિના જેમ ગુણ ન શોણે, અનુભવી વિષ્ણુ તેમ પધ;
 ગ્રીપ રૂપા ભંડારે, આગેથી બેતા ચકચકે અજ્ઞાની ૦ ૨

આપનનિ ત્યા પુઠિત ખેત્રો, મલની લાલ્લાનાલ્લ,
 દરતા દનો પધારે પોદો, સાત નયોના અમાલ્લ,
 જ્ઞાનીની આગળ આપોરે, ઠહો કેમ કરી ટકે ? અજ્ઞાની ૦ ૩

પૂરવો ઠહોત જૂલ ન બાણે, અગરે બે વટ રાજ,
 ભારે જગલા જાનિત બાણે, અરે અવનર ન,
 અજ્ઞાનર ખેતરે, અર નૂર અજાણે અજ્ઞાની ૦ ૪

૨૩૭. સંત જીવન—

(આપ સ્વભાવમારે, અખધુ સદા મગનમેં રહેના—એ રાગ)

આતમ ધ્યાનથીરે, સન્તો સદા સ્વરૂપે રહેવું;
કર્માધીન છે સૌ સંસારી, કોઈને કાંઈ ન કહેવું. આતમ ૧
કોઈ જન નાચે કોઈ જન રૂવે, કોઈ જન યુદ્ધ કરંતા;
કોઈ જન જન્મે કોઈ જન ખેલે, દેશાટન કોઈ ફરતા. આતમ ૨
વેલુ પીલી તેલની આશા, મૂરખ જન મન રાખે;
ખાવળીયો વાવીને આંગા, કેરી રસ શું ચાખે. આતમ ૩
વેરી ઉપર વેર ન કીજે, રાગીથી નહિ રાગ;
સમભાવે સૌ જનને નીરખે, તો શિવસુખનો લાગ. આતમ ૪
જૂડી જગની પુદ્ગલ ખાજી, ત્યાં શું રહીએ રાજી;
તન ધન યૌવન સાથ ન આવે, આવે ન માતપિતાજી. આતમ ૫
લક્ષ્મી સત્તાથી શુ થાવે, મનમાં જો જો વિચારી;
એક દિન ઊડી જાવુ અન્તે, દુનિયા સો વિસારી. આતમ ૬
ભલા ભલા પણ ઊડી ચાલ્યા, જોને કેઈક ચાલે;
ખીલાડીની દોટે ચડીયો, ઉઢરડો શું મ્હાલે? આતમ ૭
ઢાળખાટો સોને વાગે, યોગિજન જગ જાગે;
બુદ્ધિસાગર આતમઅર્થી, રહેજો સૌ વૈરાગ્યે. આતમ ૮

૨૩૮. અનામી અલખ પરમાત્મા—

(સામળીઆની પાઘડી—એ રાગ.)

તારૂ નામ ન રૂપ લખાય, અલખ પરમાત્મા,
તારી શક્તિ અનંત કહાય. અલખ ૦

જ્ઞાનાદિક તુજ સંપદારે, કર્મચિહ્નાદિત થાય;
પરભાવ રંગી ચેતનારે, કર્મ અહણુકો ઉપાય. અલખ૦ ૧

ધૂનાડા બાચક બરેરે, હાથ કશું નહિ આય,
પર પોતાનું માનતારે, જન્મ મરણ દુઃખ પાય. અલખ૦ ૨

દેખે તે તારું નહીરે, તાહરું તાહરી પાસ;
પોતાને રક માનીનેરે, કયા કર તું પર આશ ? અલખ૦ ૩

કાલ અનંતો ઉઘીયોરે, મિથ્યા રચણી મજાર,
સદ્ગુણે ઉઠાડીયોરે, સદ્ગુણ વયો અવતાર. અલખ૦ ૪

વિનય ભક્તિ કરુણા અહીરે, બાવ અપૂર્વ અહાય,
ચિદ્ધન સગે ખેલતારે, કર્મ કલંક કટાય. અલખ૦ ૫

શુદ્ધસ્વરૂપી ચેતનારે, દો લેદે વર્તાય;
દેહાતીત ધર્મ આતમારે, જ્યોતિ જ્યોત મિલાય. અલખ૦ ૬

શુદ્ધ સ્વરૂપે આતમારે, સત્તાએ સદુ હોય,
શુદ્ધિસાગર ધ્યાવનારે, આપ સ્વરૂપે જોય. અલખ૦ ૭

૨૩૬. ચિદ્ધન ચેતન દશા—

(રાગ દારી)

રાગ નખો મિત દરબારે, આહો પેહીએ દારી-એ રાગ

જગપત્યે પ્ર વાગવારે, તું તે જગપત્યે,

તરુ રહેરે કલ્પરહેરે, આતમ કલ્પ રહેરે તું રે. ૧

રે. દિ વતન દારી નગર-એ રાગ, પર પે તારુ ન રહેરે, તુ

નિવરુ પેહી વતન દુઃખે, જન્મ મરણ દુઃખ પાયરે તુ

ઉપયોગ આત્મ સ્વરૂપે ન લાવે, ઔદયિક ભાવે મુંઝાયરે; તું
અશુદ્ધ પરિણતિ પરપરિણામે, ભવમાંહિ ભટકાયરે. તું ૩
જલ ખારાથી તૃપ્તિ ન હોવે, સમજ સમજ દીલ લાયરે; તું
બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, ચિદ્ધન ચેતન થાયરે. તુ તો ૪

૨૪૦. પરમપદ સ્વરૂપ—

પરમપદ પ્રેમી કોઈક પાવે, ધ્યાવે સો ઘટ પાવે. પરમ ૦ એ ટેક
સમજ આત્મસ્વરૂપ સ્વભાવે, પરપરિણતિકું નિવારે;
નિજશુણ્ય બાજી ખેલે હ સા, સોવત હે સ સારે. પરમપદ ૧
અધિકારી વિણ નહિ કો સમજે, કરત ઉપાયો કોટી,
સર્વ સમાયું છે ઘટમાંહિ, વાત નહી છે ખોટી પરમપદ ૨
શક્તિ ભાવે સો વ્યક્તિ રૂપે, થાવે તો સુખ સાચો,
અનુભવ તેનો પામી પરગટ, માયામા શીદ રાચો. પરમ ૩
અન્તરહૃદિ વિના જગ મૂઢા, સત્ય સ્વરૂપ ન બોધે;
બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, કોઈક પદ નિજ શોધે પરમ ૪

૨૪૧. સત્યધર્મ સ્વરૂપ—

સળ જન ધર્મ ધર્મ સુખ બોલે,
અતર પડદો ન બોલેરે સળ ૦ એ ટેક
કોઈ ગંગા જમના બુદ્ધ્યા, કોઈ બાબૂતે બુદ્ધ્યા;
કોઈ જનોઈમા ઝળાણા, ફકીરી લેઈ કૂદ્યા સળ ૧
ચાલત ચાલત દોડ્યો દોટે, પણ પાસેનો પાસે,
દીવા ટપકા છાપ લગાવી, શિવપુર કેમ પમાયો ? સળ ૨

મુઠ મુઠાવે ગાડરીયા જગ, દેશને તોડે રડી,
માલા મણકા ખેરી પહેરે, નિત્ય ચાલે પગદડી. સળાં ૩

ધર્મ ન વરણે ધર્મ ન મરણે, ધર્મ ન કરવત કાશી;
ધર્મ ન જાતિ ધર્મ ન જાતિ, ધર્મ ન જગલ વાસી સળાં ૪

ગદ્દા ખાખમાહિ આળોટે, તે પણ સાચા ખાખી,
નિર્વચા પશુ પખી ફરે છે, મમતા દીલમા રાખી સળાં ૫

જળતક અન્તરતત્વ ન ખૂલે, તળતક ભવમા ઝૂલે,
ખુદિસાગર આતમધર્મે, બ્રાન્તિ બ્રમણા બૂલે. સળાં ૬

૨૪૨. ધ્યાન સ્વરૂપ—

ધ્યાન સદા સુખકાર, જગતમા ધ્યાન સદા —

સદ્ગુરુ પાસે શોખીએરે, છવાછવ સ્વરૂપ,
પડ દ્રવ્યાદિક ધારીનેરે, ટાળો બાવણય પૂપ જગતમાં ૧

ચિત્ત અચળતા વારીનેરે, નિર્જન દેશે વાસ,
દીને શમનુષ પામવારે, ત્યાગી પુદ્ગલ આશ જગતમાં ૨

જિજ્ઞાસા મુદ્ધ ધર્મનીરે, આતમધર્મે પ્રેમ,
અંતર સ્થિરતા જ્ઞાનચીરે, શિવસુખ નગર દોમ જગતમાં ૩

નવ નિરોપ પ્રતાપીધીરે, ધ્યાન આતમરાય,
જહાજ ચોલાધીરે, નિવશુદ્ધ વ્યકિત માય જગતમાં ૪

અહમ્મદીસધી દેવતારે, દોષે નવ નિરોપ,
અનુભવ ત્યારે જાગ્યોરે, જાગર દોષિ દોમ જગતમાં ૫

પર પ્રભુને ધ્યાનધીરે, પાંડે કાવચીરે,
ધ્યાન દોષે વચ દુષ્ટરે, જોમ જાગે જાગવાન. ૨૨૨. ૬

ઠરી કેશરીયાં મોહ હઠાવી,
જયલક્ષ્મી કેઈ વરતારે.

મુકિત૦ ૩

લીધો વેપ તેને ભજવે છે શૂર જન,
બોલે છે બોલ તેવું પાળે,
બુદ્ધિસાગર શૂરવીર સાધુઓ,
શિવપુર સન્મુખ ચાલેરે.

મુકિત૦ ૪

૨૪૫. આયુષ્ય વહી જાય છે ચેત—

મનહર ૭૬

ચેતન ચતુર ચેત આયુ વહી જાય અરે,
માયાથી મસ્તાન થઈ શાને ભટકાય છે.
બાલ ને યુવાન વય ચાલી જાય ચેત ચિત્ત,
બાદ્યની ઉન્નતિ સ્થિર રહી ન રહાય છે.
સયોગથી મળ્યો સહુ કુટુંબ કળીલો દેખ,
મ્હારું મ્હારું માની મૂઢ મન મલકાય છે
જડના સંબંધથી ન્યારો છે ચેતન તુહિ,
અજ અવિનાશી એકરૂપ તું કહાય છે
નિરન્જન નિરાકાર નિર્મલ પરમપ્રદા,
સિદ્ધબુદ્ધ હંસ તુંહિ આનન્દનું સ્થાન છે
યોગ લેશ્યા મન વાણી દેહધરી ન્યારો તુહિ;
દેહવ્યાપી ચેતનનું જ્ઞાન તે પ્રમાણુ છે,
અસખ્ય પ્રદેશધન જ્ઞાનમય ચેતન છે,
તુહિ તુહિ રતનામાં આનન્દ અપાર છે.

॥ ૧ ॥

અકલ પ્રભુનુ રૂપ જ્ઞાનથી કળાય અહો,
ધોનિધિ પરમ પ્રભુ નિત્ય નિરાકાર છે

॥ ૨ ॥

૨૪૬. આત્મા જ જ્ઞેય છે—

મનહર ૭૬.

જાણવાનુ બહુ એક આદેય ચેતનરૂપ,
હવમા અનંતગુણ જ્ઞાનથી સમાય છે,
જિનવાળી ગુણગાળી વિવેકથી દીલઆળી,
શુદ્ધ એક ચેતનને યોગિયો હિ ધ્યાય છે,
સત્તાથી સમાનસિદ્ધ ચેતનને ધ્યાઇએજ,
વ્યક્તિરૂપ ધાવે ગુણ સત્તાના તો ધ્યાનથી,
શુદ્ધ ધ્યાન ઉપયોગે શુદ્ધ તો ચેતન ધાય,
ચિત્તચિત્ત ધ્યાન કરે શુરંગન જ્ઞાનથી

॥ ૧ ॥

જટપટ ખટપટ જટપટ તજી હવ,
શુદ્ધશુદ્ધ રૂપ તહારે ચિત્તચિત્ત ધ્યાવજે,
ફરી ફરી નહિ નળે સમય ભુજાવે અરે,
જ્ઞાનને રહેલી શુદ્ધ શુદ્ધતાને ધાવજે,
અશુદ્ધ જ્ઞાન તુલિ આર ગરિ રૂપ છેવ,
જ ના. શુદ્ધતાથી જોજ્ઞાન જાવ છે,
નિહાનને આર જાવ જગત જગત એવ,
અનિદ્ય ચેતન પ્રભુ ફેરકે જગત જાવ છે

॥ ૨ ॥

૨૪૭. સુખ દુઃખમાં સમભાવ સ્થિતિ—

મનહર છ દ.

શાતા ને અશાતા દોય વેદનીના બધ છેજ,
બંધમાંહિ અન્ધ બને મોહિની સબધ છે.
ધનની મોટાઇ એ તો મોહ મૂળ જાણુ અહો,
જિનવાણી જાણ્યાવિના દેખતા તો અન્ધ છે.
સુખ દુઃખ સમભાવે જ્યારે તો વેદાય છેજ,
ત્યારે સત્ય સુખનું તો જ્ઞાન દીક્ષ થાય છે.
ધીનિધિ ચેતન પ્રભુ સેવના પમાય જ્યારે,
ત્યારે જન્મજરા ભય આધિ વ્યાધિ જાય છે
હોય જોય ઉપાદેય જ્ઞાનથકી અરે જીવ,
નવતત્ત્વ વિચારીને ચરણને પાળજે.
પંચાચાર ધરી શુદ્ધ વ્યવહાર નિશ્ચયતઃ
આવશ્યક ક્રિયા થકી દોષો સહુ ટાળજે
ધ્યેય ધ્યાન ધ્યાતા એકતાનમાંહિ ચેતન છે,
પ્રમેય અનંત જ્ઞાન પ્રમાણથી પેળજે.
ભિન્નાભિન્ન પ્રમેયથી પ્રમાણ જાણીને જીવ,
ધીનિધિ સ્વરૂપ સત્ય ધ્યાનમાંહિ દેખજે.

૨૪૮. બ્રહ્મ ધ્યાન—

કુલશા.

ધ્યાન કર બ્રહ્મનું ધ્યાન કર બ્રહ્મનું,
બ્રહ્મ ચેતન પ્રભુ તું કહાયો,

: ૨૦૫ :

શુદ્ધ ઉપયોગથી શક્તિ વ્યક્તિ જશે.
શુદ્ધ રૂપે પ્રભુ તુ સુહારો

ધ્યાન ૧

દર્મની વર્ગણા ખેરવે ધ્યાનથી,
ધ્યાનથી સત્ય સતોપ આવે,
ધ્યાનથી અનુભવે જાગતી જ્યોત ત્યા,
આત્મા મુક્તિનું શર્મ પાવે

ધ્યાન ૨

પ્રજ્ઞ તે આત્મા આત્મા પ્રજ્ઞ છે,
પીર વચનો યથા સત્ય સેવે,
વચન સાંપેક્ષથી પ્રજ્ઞને જાણુતા,
દાન નિજનું સદા નિજ દેવે.

ધ્યાન ૩

સત્યથી ઠણા બાવ સાચા લણા,
વચન અંદાનતની વાત જૂઠી,
વચન નિરપેક્ષથી બાવ નિશ્ચય લહે,
પ્રજ્ઞની વાત નિરપેક્ષ જૂઠી.

ધ્યાન ૪

પ્રજ્ઞ નિરપેક્ષ સંપ્રદાયે માનતા,
પ્રજ્ઞના જ્ઞાનથી જૂઠાં થાયે,
વચન સાંપેક્ષ સંપ્રદાયે માનતા,
વ્યક્તિની કિશોરતા સત્ય પાવે
જ્ઞાન જ્ઞાની પ્રભુ શુદ્ધને જ્ઞાનને,
જ્ઞાનને સત્યવચનો પ્રજ્ઞને,
જ્ઞાનને જ્ઞાનને જ્ઞાનને જ્ઞાનને,
જ્ઞાનને જ્ઞાનને જ્ઞાનને જ્ઞાનને.

ધ્યાન ૫

૨૪૬. આત્માને જાગૃતિભાવનો ઉપદેશ—

બુદ્ધિશાળી

જાગરે આત્મા જાગરે આત્મા, મોહની ભાંધમાં ચોર લૂંટે,
વિત્ત દારા અને વિધયની વાસના, પાશથી શત્રુઓ ખૂબ કૂટે
જાગ. ૧

વૃત્તિ બાહિર્વહે કર્મ આઠે ગ્રહે, આત્મા બ્રાન્તિથી જાન ભૂંધે,
ક્રોધ ને માનથી લોભ માયાયકો, લક્ષ ચોરાશિમાં ખૂબ ઝૂંધે
જાગ. ૨

પામી માનવપણું પુણ્ય ઉત્કર્ષથી, મુક્તિ સાધન અરે તેં વિસાર્યું,
ખૂબ અપકૃત્યથી પાપ ગાડું ભર્યું, જાવવું નરકમાં કેમ ધાર્યું
જાગ. ૩

સ્વાસ ઉચ્છવાસથી જીવ આયુ ઘટે, ખખર નહિ કાલની કેમ ધારે,
કાલનું કૃત્ય તે આ ક્ષણે કીજાએ, ધર્મથી આ ભવાબ્ધિ તારાએ
જાગ. ૪

કોટિ ધન આવશે નહિ કદી સાથમાં, પાપ ને પુણ્ય સાથેજ આવે,
દાન કરજે સદા ધર્મ વાટે મુઠા, દાનથી આત્મા મોક્ષ પાવે
જાગ. ૫

સ્મરણ કર દેવનું શરણ જે હીનનું, સાધુના દર્શને પુણ્ય થાવે,
સાધુ દર્શનયકો સાધુ વન્દનયકો, કોટિભવના કર્યાં પાપ યાવે.
જાગ. ૬

સાધુના સંગથી આત્મા જાગતો, તીર્થ જંગમ મુનિ ભવ્ય મેલો,
તીર્થ જંગમ મુનિ કમ્પવેલી અહો, પુષ્કરાવર્તના મેલ જેલો
જાગ. ૭

મૃત્તિકા નિર્મલી કુંભનો હેતુ છે, મૃત્તિકા કુંભનું રૂપ પાવે,
દષ્ટ સામગ્રીથી કીજીએ કુંભને, મૃત્તિકા વ્યક્તિતા રૂપ થાવે. સર્વ
તેમ સત્તાપણે રૂઢિયો સર્વ છે, આત્મમાં મૃત્તિકા પેઠ જાણો;
સાધને સાધીએ વ્યક્તિતા આત્માની, ઉદ્યમે કાર્યસિદ્ધિ પ્રમાણે સ
આત્મભાવે રહી રીઝીએ ગહગહી, પારકા દોષ દેખો ન પ્રાણી;
પારકા દોષને દેખતો જ્યાં લગી, ત્યાં લગી નહિ હુવે તેહ નાણી.
દોષદષ્ટિ ટળે મોહ માયા ગળે, સાધને સાધતા મુક્તિ સારી;
બુદ્ધિસાગર લહે શુદ્ધતા બુદ્ધતા, જન્મને મૃત્યુનાં દુઃખ વારી. સર્વ

૨૫૧. આત્માને સ્વસ્વરૂપોપદેશ—

બુલણા છંદ.

અલખના પંથમા ચાલજે આતમા,
નાત ને જાત સર્વે વિસારી,
જ્ઞાનના યોગથી તત્ત્વને પામીને.
શુદ્ધ આરિત્વતા દીલ ધારી.

અલખ. ૧

દુઃખમાં જળ મળ્યુ હંસ જૂઠું કરે,
તાદશી દષ્ટિને ધાર ખ્યારા;
તત્ત્વદષ્ટિ ધરી તત્ત્વને પારખો,
યોગવિદ્યા લહી સત્ય ધારા.

અલખ. ૨

દષ્ટિ સ્યાદ્રાઢની વાઢ સહુ ટાળતી,
ખાળતી કર્મનો વેગ જ્ઞાને;
શુદ્ધ ઉપયોગથી અનુભવે આતમા,
સત્ય આનંદને તત્ત્વમાને.

અલખ. ૩

જેવ ને ધ્યેય આદેય છે આતમા,
જ્ઞાનથી જેવ વસ્તુ પ્રકાશી;
જેવ ને જ્ઞાનરૂપે સદા જે રહે,
વસ્તુધર્મે સદા છે વિલાસી

મેલીએ આતમા મેલીએ આતમા.
દેહદેવળ રહીને પ્રકાશે,

તારીએ આતમા તારીએ આતમા
લગતા કર્મનો દુન્દ નાસે

જાન્ય નફાવાવધી મુક્તિ છે જીવની,
જાન્ય નહિ ત્યા લહેા કેમ મુક્તિ ?
મુક્તિની મુક્તિના મુક્તતા માનવી,
મોહ અજ્ઞાનથી ઠરી મુમુક્ષિત

અલખના દત્ત નિર્બંધ સદા ચોખતો,
અલખના દેશના સત્ય શાન્તિ,

અલખના દેશના સત્ય આનંદ છે,
અલખના જ્ઞાનનો જાવ પ્રાન્તિ.

પ્રેમ વચનાદી બાકીએ અલખને,
સત્ય વચનો પહેા અર્થે પારી,

જ્ઞાનના અલખને અર્થને પારીએ,
જ્ઞાનને સત્યના મુક્તિ નારી.

અલખના મેલના પ્રેમ નહ દર્શન,
મેલના અલખના મેલ રાવ .

બુદ્ધિસાગર સદા અલખની ધૂનમાં,
સત્યચૈતન્યની જ્યોતિ જગતી.

અલખ ૬

૨૫૨. યોગ મહિમા—

બુદ્ધિ ૭૬

યોગ વિદ્યાતાણું ધામ ચેતન પ્રભુ,
શક્તિ સિદ્ધો સમી રહી પ્રકાશી,

યોગવિદ્ માનવી ચિત્તમાં ધ્યાનથી,
પિણ્ડ બ્રહ્માણ્ડ બાવો વિલાસી. યોગ ૧

ભૂતમયવૃત્તિથી બ્રાન્તિમાં ભૂલતાં, વૃત્તિથી પરપ્રભુ નવ પ્રકાશી,
વૃત્તિથી પર પ્રભુ પામે નહિ વૈષ્ણવો શુકલ ધ્યાને પરાભાવ વાસી.
યોગ ૨

દીપ જ્યોતિ: પરે જ્યોત જ્યાં જગતી, સહજ ઉપયોગમા લીનવૃત્તિ,
સ્વાસ ઉસ્વાસની મન્દતા સ્થિરતા, ણાદ્યમાં જાણીએ શૂન્યવૃત્તિ.
યોગ ૩

અકે પડ્ ભેદવા વાયુના પિણ્ડમાં, ગગનગઢ આલપું વંકનાલે,
જ્યોતિ ઝળહળ જગે શોકચિન્તા બાગે, હંસલો શાન્તિ સુખમાંકિ
મહાલે. યોગ ૪

સ્વસ્તિ શિવત્વની પ્રાપ્તિ છે સહજમાં, ગ્રન્થી ભેદી લહે મુક્તિ સાચી,
શ્વતા મુક્તિના સુખ જે પામતા, સિદ્ધિ તે પામતો સત્ય રાચી
યોગ ૫

સત્ય ઉત્તમ અહો યોગ વિદ્યા બ્રહ્મ, યોગના લોગમાં બળ્ય ગચી,
ચિત્તત્રય ચેતના શુદ્ધતા જ્યા હુવે, યોગ મહિમા લહો પિણ્ડ સાચી.
યોગ ૬

લોગ રોગો કરી લેખવો મન વિષે, મોહના હેતુને દૂર વારો,
શ્વાસ ઉશ્વાસમાં આયુ જાવે અરે, ત્વરિત ચેતન અરે ભવ્ય
તારો. સત્ય૦ ૫

જાય પરભાવમાં શ્વાસ ઉશ્વાસરે, ભવ્ય ભૂલે અરે શું વિચારી ?
પામી માનવપણું ચેતને ચિત્તમાં, ભૂલતાં દુઃખ પામીશ ભારી.
સત્ય૦ ૬

જ્ઞાન શ્રદ્ધા ગ્રહી ભક્તિ શક્તિ લહી, યતન કરને પ્રભુ પ્રેમ ધારી;
બુદ્ધિસાગર હવે ચેતને ચિત્તમાં, વિષયતૃષ્ણા તણા વેગ વારી
સત્ય૦ ૭

૨૫૪. આત્મધ્યાનમહિમા.

બુદ્ધિજ્ઞાન છન્દઃ

અલખ નિર્ભય પ્રભુ દેહમા વ્યાપિયો, જ્ઞાન વ્યાપક વિભુ તું મુકાયો.
જ્ઞાનની જ્યોતમાં રોય લાસે સકલ, અકલ અદાર અરૂપી
કહાયો. અલખ૦ ૧

રોય લાસક સ્વતઃ ચિદ્ધનનાનન્દ તું, જ્ઞાન ભૂલી વસ્યો તું શરીરે
લાખ ચોરાશીમા જન્મ મૃત્યુ કર્યા, કર્મથી અભિગતિમાં ફરીરે
અલખ૦ ૨

કર્મ કર્તા અને કર્મ લોકતા પ્રભુ, કર્મ કર્તા પ્રભુ તું કહાયો
આપભાવે રમે કર્મ કોટી ખપે, કર્મના નાશથી સિદ્ધ થાયો
અલખ૦ ૩

કર્મને ખેંચતો કર્મને છડતો, અન્ય લાવે અને સ્વસ્વનાં-
કર્મની વર્ગણા આવતી જાવતી, દોષ પરિણામથી તે મુકાયો
અલખ૦ ૪

: ૨૧૩ :

દેવ પરિણામ તે મિત્ર કાલે કલ્યા, વચન તીર્થે જ્ઞાના સત્ય જાણ્યાં;
ચાર ગતિ જાણવા છેદવા તું પ્રભુ, વચનસાપેક્ષ મનમાદિ
આણ્યા. અલખાં ૫

જાન્યપરિણામથી ધર્મ ઉપયોગથી, સકલ સિદ્ધાન્તનો સાર જાણ્યો,
અજિતથી વ્યાપિયો દેહમાદિ પ્રભુ, વ્યાખ્ય વ્યાપક નયે સત્યદાખ્યો
અલખાં ૬

સિદ્ધતુ સાહિજા કર્મપિન્નર પડ્યો, જોઈ લે ચિત્તમાદિ વિમાની,
કર્મનો જાર શો આપજાવે રમે, કર્મ છૂટી હુંવે સિદ્ધવાની.
અલખાં ૭

નુવંતો જુ પ્રભુ કર્મના મુથળા, વિવય મિથામને ચિત્ત રાની,
સવ પુનલતાદ્ય કારણે રૂપ એ, જૂડપેડે રહો કેમ માની ?
અલખાં ૮

મિત્ર તુ સાહિજા હીન પરજાવશી, જાનતા સર્વ શક્તિ પ્રકાશે,
જીવિજાગર પ્રભુ આતમારામ તુ, જ્ઞાનથી રમેયરૂપે પ્રજાશે
અલખાં ૯

૨૫૫. અસલ ફકીરીની ખુમારી.

નવલ

ફકીરી ત્યાં ન હોયકીરી, ફકીરી અપેના સિદ્ધિ,
દે તો રૂપ હાનનારા, ફકીરી - પા દરનારા ૨૫૫ ૬
માદરની ફકીરીનો પાણી, ફકીરી હાનના દેવ
દેવના જીવે દેવના હાન, જાગરને જાગ નહિ જુડે ફકીરી ૨૫૫ ૭
જાનના જાન હાન અપેના, જાન દેવે હાન દેવે
જાન, દેવે દેવે ૨૫૫ ૮

હમારે આલવું દેશે, હમારે આત્મના વેપે;
 હમારે સર્વનું સહેવું, બલામાં નિત્ય ચિત્ત દેવું. ક્કીરી
 અલખના પ્રેમમાં તરવું, અલખના પ્રેમમાં ફરવું;
 બુદ્ધચન્દ્રિય પ્રેમના પ્યારા, ક્કીરી વેષ છે ન્યારા. ક્કીરી

૨૫૬. રામ પદ.

આધવજી સદેશે કહેશે શ્યામને—એ રાગ.

રામ રામ રટના લાગી છે જ્ઞાનશ્રી,
 પિંડે પરગટ વસિયો આતમરામ જો
 નિજગુણ રમતો રામ કહાયો આતમા;
 જીવ ચેતન આતમ સહુ એના નામજો.
 ઉપશમ ક્ષયોપશમ ને ક્ષાયિક બાવથી;
 રંગાયા જીવો તે માટે રામ જો,
 સમતા સીતા સતીના સ્વામી રામજી;
 નામી પણ નિશ્ચય કીજે નિર્નામજો
 અભિમાન રાવણને મારી લાવીયા,
 સમતા સીતા સતીને જે નિજ દેરજો,
 અનત સુખડા પામ્યા તે શ્રી રામજી,
 ભોગવતા તે મુક્તિ સુખની દહેરજો
 પિણ્ડ સૃષ્ટિ કર્તા હર્તા શ્રી રામજી,
 નહિ પ્રજ્ઞાડતણા કર્તા કહેવાય જો;
 પિણ્ડે વસીને અપિણ્ડ આતમ આજખ્યો,
 સત્યરામ આતમ પિણ્ડે પરખાયજો.

ટેક.

રામ રામ ૧

રામ રામ ૨

રામ રામ ૩

રામ રામ ૪

: २१५ :

પિણ્ડ તથાને કેમકે રામો સિદ્ધિયા,
કેમકે રામો સિદ્ધિ થશે નિધોરજો;
આતમરામ થઈ,

રામ રામ ૫

કર્મક રામો સિદ્ધ થશે નિવાસી
રામ નામ રટનાથી આતમરામ ધર્મ,
પાને લાયસાગરનો જલ્દી પારજો.
રામનામથી માનવી,

સમગ્રયા વિષ્ય બુદ્ધ્યા રામના
શબ્દલેહથી ઠરતા તાણ તાણ જો;
રામ જગાવીને,

સાત સાત ૬

રામનાન લરચારો રામ જગાના
પાંતો અનુભવ રંગે સુખની ખાણને
“અચ્ચા સો પરમપા” પિણ્ડ રામ છે,
“અચ્ચા સો પરમપા” પિણ્ડ રામ છે,

અચ્ચા સો પરમખ્યા... ધ્યાન જો,
અનેદાન દર્શનથી તેનું... રટનાયકી,

9 1110 1121

अनेहान्त हसिनीया सखी
मुद्धि सागर राम राम रतनायकी,
मुद्ध मुद्ध येननल श्री पागवान जे

२५७. आत्मविशेषित.

મનવિશ્લેષ.

પરમ પવિત્રતા વાળું ગાય-નંદી
માલના માણે આ ઉગ્ધા સુભારી, હાને પેલાને લો તારો
માલના રૂ.

...
...
...
...
...

... ..

દેવનો દેવ અને રાણાનો રાય તું, પ્રભુ તું પ્રાણથી રે પ્યારો,
શ્રદ્ધા કહે સુજ સ્વામીજી બહાલા, ઝાલોને હાથ તમે મારોરે.
આતમા ૩

અન્તરમાં શોધ તું સાચા સાહિજને, દુઃખનો આવશેરે આરો,
બુદ્ધિસાગર ચેત ચેતન ચતુર તું, અન્તરમાં હોય ઉજિયારોરે.
આતમા ૪

૨૫૮. અલખદેશગાન.

અલખ હમારા દેશ ખરા હે, અલખ હમારા નામા હે,
સિદ્ધસ્થાન હે સત્ય હમારા, આશ્રય આતમરામા હે. અલખ ૧
અલખ ફકીરી અલખ વેષમેં, સદા ચિત્ત મસ્તાના હે;
અતાખ ધૂનથી હમ રગાયા, જ્ઞાને હમ શુલતાના હે. અલખ ૨
અલખ દશામેં દર્દ ગયા સખ, આના નહિ અળ જાના હે,
નામરૂપસે ન્યારા હમ હૈ, સત્ય અલખ ફરમાના હે અલખ ૩
નરનારી કે નહીં નપુસક, ચિદાનન્દ સુખ પ્યારા હે,
રતનત્રયીમેં હમ હે રાતા, પુદ્ગલ હમસે ન્યારા હે. અલખ ૪
જ્ઞાન રોય ઓર જ્ઞાતા હમ હે, ચેતનતા સુખકારી હે;
બુદ્ધિસાગર સોડહં સોડહ, ધ્યાને સ્થિરતા ધારી હે અલખ ૫
૨૫૯. અલખદેશમાં હંસને પ્રેરણા.

૫૬

હંસા ચતોરે અલખ નિજ દેશમાંજી,
જ્યાં હે ઝગહગ જ્યોતિ અપાર.

હંમા ૦ ટેક

હંસા વિનારે વાદળ ચમકે વીજળીજી,
નહીં જ્યાં અવરતણું આધાર.

હંસા ૧

હંસા વિનારે આંખ જીહાં દેખવુંજી,
નહિં જીહાં નિદ્રા આવે લગાર;
હંસા પામ્યા પછી નહીં જ્યાં પામવુંજી,
જો તેા નિશ્ચયપદ નિરધાર.

હંસા ૨

હંસા જગનગદે જર્મ મહાલવુંજી,
દિગા પશ્ચિમ ખોલી દ્વાર,
હંસા અજપાન્તપે જીહાં પહોચવુંજી,
નિરાધાર ને જે સાધાર.

હંસા ૩

અર આરો મોતીડનો હંસલોજી,
દેખે તેહીજી હંસ વિચાર,
હંસા જીહાંસાગર પદ ધ્યાવતાજી,
તારો નાવે ફરી અવતાર

હંસા ૪

૧૧૦ પ્રમાણ.

નગરે જંદ

નિ જીવ જાન દોષ પરોણ પ્રમાણ છેજી,
નિ જાન જીવહારના પ્રત્યક્ષ ગણાય છે.
જીવ જાન જીવહારી જીવહારી દયાવન્ત,
દેખે જા પંજરાનનાહિ જીવ માય છે
જીવ છે જીવજાન પરોણ પ્રમાણનાહિ,
જીવ ને નિરાધાર નિતિ તેા દેહાય છે

ધ્યાનક્રિયા કરનાર જગત્માં જય કરનારો,
લવસાગરને સહજ વારમાં તે તરનારો;
ધ્યાને લખિધ સર્વ ધ્યાનથી થાય ન દુઃખી,
અન્તરમાં ઉપયોગ ધ્યાનથી શાશ્વત સુખી,
ધ્યાને જ્ઞાન પ્રમાણુ છે ને, ધ્યાને સ્થિરતા સાર છે,
ધ્યાનીનું જહુમાન કરતાં જગત્માં જયકાર છે.

સવરમા છે સાર, ધ્યાન જગમાં જયકારી,
ધન્ય ધન્ય અવતાર, ધ્યાનીનો શિવસુખકારી;
ધ્યાને શુદ્ધ ચરિત્ર, ધ્યાનથી સર્વે લેખે,
ધન્ય ધન્ય અવતાર, ધ્યાનીનો આતમ દેખે;
જેવું ચેતન જ્ઞાન છે દીલ તેવું ધ્યાન કરાય છે,
સ્વાદ્વાદજ્ઞાને ધ્યાનથી તો, જન્મતણું દુઃખ જાય છે
મન ચચળતા સર્વ, ટળે છે ધ્યાન કર્યાથી,
આતમજ્ઞાને સહજ, સમાધિ ધ્યાન વર્યાથી,
આતમ તે પરમાતમ, ધ્યાને નિશ્ચય સમજે,
બોલભાવ સહુ દૂર, કરે છે તેમા રમજે;
ધર્મધ્યાન ને શુદ્ધિથી તો સ્વર્ગ ને શિવ થાય છે,
ધ્યાનની વિશુદ્ધતા લહી, ચિદાનંદ પરણાય છે.
ચેતન શુદ્ધિ ધ્યાન, કરે છે દોષ હરીને,
ચિદાનંદથી મોજ કરે છે ધ્યાન વરીને;
સુજિના સુખ જીવતા પણ તે દર્શાવે,
અતન્મા ઉગ્રાન ધ્યાનથી ક્ષણમા વાવે;

- નિરાધાર નિઃસંગી જ્ઞાની, અનન દાનાદિકનો દાની,
 દિવ આદર્શ ચિદાનંદ અવધારજો રે. પ્યાના૦ ૧
- ઉપદ્રવ દ્વયોપશમની શક્તિ, શાયિક બાને પ્રગટે વ્યક્તિ,
 નિશ્ચલ ધ્યાને પોતાને જટ તારજો રે. પ્યાના૦ ૨
- અલગ ખલકમા સાચો સમજો, સુરતાથી રહેજો ત્યા રનજો,
 વિપય વિકારો વેગે દિલથી વારજો રે. પ્યાના૦ ૩
- દર પોતાની પ્રમે બક્ષિત, ખીલવજો તુ નિઃશુણ્ય શક્તિ,
 મનન મેલી જટપટ કમં કલક વિનારજો રે. પ્યાના૦ ૪
- અલગેલી સાહિબ તું પ્યારો, પોતાને પાન પ્યાનારો,
 બુદ્ધિસાગર પરમ પ્રભુ સંભારજો રે. પ્યાના૦ ૫
૨૯૮. આત્મોપયાગ—

પાના પીર ૧૦૦૫૫૫-૨૨૫

સાપેક્ષતાથી બ્રહ્મસ્વરૂપને,
જાણીએ સત્ય આધારો રે.

બ્રહ્મ ૦ ૧

રત્નત્રયીની ઋદ્ધિ વિચારો,
ધ્યાવો પરમબ્રહ્મ પોતે;

બુદ્ધિસાગર પ્રભુ બ્રહ્મસ્વરૂપમય,
ળીજે તું શીદને ગોતે રે ?

બ્રહ્મ ૦

૨૭૨. પરમપ્રભુગાન—

નાથ કૈસે ગજકો બધ છોડાયો—એ રાગ.

પરમ પ્રભુ અન્તર આતમ પરજો, ધ્યાને જોઈ જોઈ હરજો પરમ ૦

દર્શન જ્ઞાન ચરણ ગુણ ધારી, શુદ્ધ બુદ્ધ અવિકારી,
શક્તિ અનતી સ્થિરતા યોગે, પ્રગટે છે જયકારી પરમ ૦ ૧

આપો આપ વિચારે પ્રગટે, વ્યક્તિ સ્વરૂપ વિલાસી,
શોધો જોધો આતમ દેવા, ત્યાં છે ગંગા કાશી. પરમ ૨

આતમ અનુભવ નિશ્ચય સ્થિરતા, પ્રગટાવો સુખકારી,
હરિહર બ્રહ્મા ઇશ્વર પોતે, તરતમયોગ વિલાસી. પરમ ૦ ૩

પદ્મદર્શનનો અઘડો બાગે, લેલજ્ઞાન ઝટ જાગે;
શુદ્ધસ્વરૂપે રહેતો રાગે, પરપરિણતિને ત્યાગે. પરમ ૦ ૪

ધ્યાવો ગાવો આતમ દેવા, સુખકર કરશે સેવા
બુદ્ધિસાગર અનુભવ મેવા, ધ્યાને ઝટપટ લેવા. પરમ ૦ ૫

૨૭૩. ચિદ્ધનગાન.

બ્રહ્મા વીરજિનેશ્વર—એ રાગ.

ધ્યારા ચિદ્ધન ચેતન, શુદ્ધ સ્વરૂપ તવ ધારજો રે,
પામી હીરો હાથે અવળેલા નહિ હારજો રે;

- નિગદાર નિઃસંજી જ્ઞાની, અનન દાનાદિકનો દાતી,
દિવ આદર્શ ચિદાનંદ ગ્રામધારજો રે. ધ્યાન૦ ૧
- ઉપશ્રમ ક્ષયોપશમની શક્તિ, દ્વાયિક બાવે પ્રગટે વ્યક્તિ,
નિશ્વસ ધ્યાન પોતાને ઝટ તારજો રે. ધ્યાન૦ ૨
- અગ્નિ બદાકના નાચો ગમજો, સુરનાથી રહેજો ત્યાં રમજો,
તિપય વિહારા વેગે દિવધો વારજો રે. ધ્યાન૦ ૩
- દર પાતાની પ્રમે બક્તિ, ખીલવજો તુ નિમ્નશુભ શક્તિ,
ચેતન ચતી ઝટપટ દ્રવ્ય ઠલક વિહારજો રે. ધ્યાન૦ ૪
- અલગેજા સાહિબ તું જવાશે, પોતાને પોતે પ્યાનાશે,
બુદ્ધિસાગર પરન પ્રભુ સંજારજો રે. ધ્યાન૦ ૫

૨૮૪. આત્મોપયોગ—

- સાગરમાં સઘળી નદી રે, મળતી ખળખળ આય;
જિનદર્શનમાં જાણુજે રે, દર્શન સર્વ સમાય રે. ઘટ૦ ૮
- જૈન અને જિન આતમા રે, ષડ્દર્શનમાં સર્વ;
સઘળી દુનિયા જૈન છે રે, જાણે નાસે ગર્વ રે. ઘટ૦ ૯
- રાગ દ્રેષ જીત્યાયકી રે, હોવે સઘળા જિન;
જિન ઉપાસક જૈન છે રે, જાણી ન થાવો દીન રે. ઘટ૦ ૧૦
- હર રેચક કુભક હરિ રે, પ્રદા પૂરક રૂપ.
દ્રવ્યભાવ જે ભેદથી રે, પ્રાણાયામસ્વરૂપ રે. ઘટ૦ ૧૧
- સ્યાદ્દાદ સમજ્યા વિના રે, દુનિયા સહુ કુટાય;
આતમજ્ઞાન વિના કદી રે, ભેદભાવ નહિ જાય રે ઘટ૦ ૧૨
- વૈખરી વાણી શું કહે રે, ચિન્મય ચેતન ખાસ;
પરા પશ્યંતિ પામીને રે, પ્રગટે સાચો ભાસ રે. ઘટ૦ ૧૩
- સાગર સરિતા જળ મળીને, તન્મયતાને પાય;
બુદ્ધિસાગર ધર્મથી રે, આપોઆપ સમાય રે. ઘટ૦ ૧૪
૨૮૨. સૂતી વખતે આત્મોદ્દગાર—

ક રાગ.

શરીરનો તું ર
શુદ્ધરૂપ સમજ
નાના મોટા વૃદ્ધ
પુકગતના વ્યવહાર
જાણીને ઝટ જોઈ

અનન્યશક્તિ રચાગી વાદ્યમ, શુભપર્યાયાધાર.
 દેહ દેવળના વાગ્ની જોગી કરજે દૃઢ વિચાર,
 જાણ પાગી સાગી રે, હવે નહિ હારજે.
 ખેલાડુ યાજે શુ ખેલે ? જાહિર માયા ખેલ,
 ની પીલે તેલ ન નીકળે, સમજણ છે મુશ્કેલ,
 માય પાગી સાગી રે, પોતાને તું તારજે
 માનવ મૃસાકર દુનિયામાં, એવ એવ ઝટ એવ,
 જિયે જિનણ પાર ન આવે, કાલ કપાટા જેવ,
 અવરત અલજેડા રે, પોતાને સવારજે
 પત્થાનજ રવરૂપી સામ્યત, ધર પોતાનો દેહ,
 પીર નોરનો પેઠે હંસા, ધરજ સત્ય વિજય,
 પુષ્પાગર પ્રેમ રે, આતમને આગર

શ્લોક-૦ ૨

શ્લોક-૦ ૩

શ્લોક-૦ ૪

શ્લોક-૦ ૫

૨૮૩. બેદુએ બેદ આપ્યા —

- સાગરમાં સઘળી નદી રે, મળતી ખળખળ આય; ઘટ૦ ૮
જિનદર્શનમાં જાણીએ રે, દર્શન સર્વ સમાય રે.
- જૈન અને જિન આતમા રે, પડ્દર્શનમાં સર્વ; ઘટ૦ ૯
સઘળી દુનિયા જૈન છે રે, જાણે નાસે ગર્વ રે.
- રાગ દ્રેષ જીત્યાયકી રે, હોવે સઘળા જિન; ઘટ૦ ૧૦
જિન ઉપાસક જૈન છે રે, જાણી ન થાવો દીન રે.
- હર દેવક કુભક હરિ રે, બ્રહ્મા પૂરક રૂપ. ઘટ૦ ૧૧
દ્રવ્યભાવ જે ભેદથી રે, પ્રાણાયામસ્વરૂપ રે.
- સ્વાદ્વાદ સમજ્યા વિના રે, દુનિયા સહુ કુટાય; ઘટ૦ ૧૨
આતમજ્ઞાન વિના કદી રે, ભેદભાવ નહિ જાય રે.
- વૈષ્ણવી વાણી શું કહે રે, ચિન્મય ચેતન ખાસ; ઘટ૦ ૧૩
પરા પશ્યંતિ પામીને રે, પ્રગટે સાચો ભાસ રે.
- સાગર સરિતા જળ મળીને, તન્મયતાને પાય; ઘટ૦ ૧૪
બુદ્ધિસાગર ધર્મથી રે, આપોઆપ સમાય રે.

૨૮૨. સૂતી વખતે આત્મોદ્દગાર—

ધીરાના પદનો રાગ.

- શરીરનો તુ સગીરે, આતમ અવધારજે, શરીર૦
શુદ્ધરૂપ સમજી રે, વિષયવિષ વારજે;
- નાના મોટા વૃદ્ધ યુવા નર, નારીના પર્યાય; શરીર૦ ૧
પુરુષગુણ વ્યવહારે આતમ, જગમાહિ કહેવાય.
જાણીને ઝટ જોઈને ચિત્તમાં વિચારજે.

ઠાયા પછી કહેતી રે, ચેતન હું તો નહિ લ્હાંગી;
 નને હું નથી પગપીરે, હથ્થ હું જાણકુવારી;
 હું તો જરૂર છું તું તો ચેતન, જૂઠી જાણ સગાઈ,
 હું તો રૂપી તુલિ અરૂપી, સગપણની ન બહાઈ,
 નારી ન ત્રાણ કાળે રે, કદ નહીં તુજ યારી.

ચંતન ૮

નારી નારી માગી ચેતન, પ્ર નહિ મારી ચેવ,
 નાન મારા હાથાળુ જૂઠા, શો પ્રાણિની દેવ,
 સનકચો ન જાણુરે, ઉમર ને ફેગટ દારી

નયન ૫

નનન હવે જાણેરે, ઠાયાના પેણ સજારો,
 પ્રયા હું તું તો ન્યારોરે, માત હવે નિધારો.
 જાણ ત્હી હું નારી માગી કરતો વારી જવ,
 માલ નહિયો રેતે રૂપી, સનકચો ન જાણુરે,
 હું તું જાણુરે સનકચોરે, પડો નિત ધારી

ચંતન ૧

, કે વાણ નાદે ન તો, પ્રયા પારે પાપ,
 પેતનન ન માલ પગાર, નારી પગારી હાથ,
 પ્રયા ન માલે પગાર, પાપ જ, હું જાણુરે વારી

ચંતન ૭

પ્રયા પગારી પગાર, પ્રયા હું જાણુરે પગાર,
 પ્રયા પગારી પગાર, પ્રયા હું જાણુરે પગાર,
 પ્રયા પગારી પગાર, પ્રયા હું જાણુરે પગાર,
 પ્રયા પગારી પગાર, પ્રયા હું જાણુરે પગાર,
 પ્રયા પગારી પગાર, પ્રયા હું જાણુરે પગાર

૧

ચંતન ૨

પ્રયા પગારી પગાર, પ્રયા હું જાણુરે પગાર,
 પ્રયા પગારી પગાર, પ્રયા હું જાણુરે પગાર

પ્રયા પગારી પગાર, પ્રયા હું જાણુરે પગાર

નિરાકાર નિઃસંગી નિર્મળ, કરતો અજપાન્નપ;
અંતર સુખ ભોગી રે, થયો હવે જયકારી.

ચેતન૦ ૬

કાયાની માયાથી અળગા, રહેલું ધારી ધ્યાન,
અલણસ્વરૂપી આતમ દેવા, શક્તિથી ભગવાન,
બુદ્ધિસાગર ધ્યાને રે, વાત સત્ય નિર્ધારી

ચેતન૦ ૧૦

૨૮૫. આનંદહરે—

ધીરાના પદનો રાગ.

આનંદ હરેરો પ્રગટી રે, પરમરૂપ પરખાયું;
અધાર હર નાહું રે, સહજરૂપ નિર્ધાર્યું.

આનંદ૦

અન્નપાન્નપે રટના લાગી, અળકી રૂડી જ્યોત,
ઝરમર ઝરમર મેહુલા વરસે, થયો મહા ઉદ્યોત,
અંતરમા ઉલટથી રે, મન મારું હરખાયું.

આનંદ૦ ૧

અનુભવ દર્શન પ્રેમે કીધા, બ્રાન્તિ નાઠી ફર,
સહજ સ્વરૂપે સ્થિરતા યોગે, સુખ પ્રગટયું ભરપૂર,
પરખીને હીરો લીધો રે, નિર્વાયપદ આયું.

આનંદ૦ ૨

અલણ દેશમા પ્રેમે ખેલું, નિશ્ચય આતમદેશ,
અસખ્યપ્રદેશે ક્ષાયિકભાવે, વસતા લેશ ન કલેશ,
જ્ઞાનિયોની વાતો રે, જ્ઞાનયકી એ ગાયું

આનંદ૦ ૩

અનતભાવની વાગી બ્રમણા, ગુરુદૃપાએ ખાસ,
પાવે તે છુપાવે એવો, આવ્યો મન વિશ્વાસ;
અગમ જ્ઞાન મોટું રે, છુપે નહિ છુપાવ્યું.

આનંદ૦ ૪

શુદ્ધપાથી ધ્યાને રહીને, રીઝવશુ જગનાથ,
 ન જોદયામાં નવ શુણ્ણ સમશ્ચ, રહીશું અનુભવ સાથ,
 બુદ્ધિસાગર પ્રેમે રે, અનુભવ પદ પાયુ. આનંદ ૪

૨૮૬. અવધૂતગાન—

નાને અન્તર સદ્ગુ પ્રકાશી રે, મનહું ઘયુ રે હિદાલી,
 મૃયં ને સદ્ગુ જોડિસાવ પ્રકાશે, પ્રગટી અન્તરમાદિ કાશીરે મનહું
 સમજતા નહીમા હું પ્રેમયથી નદાશે, હું તો યશે હું જગત
મહવા ૧ રે મનહું ૪
 મેરના હેપર નહી મશે હું તો વેરે, પાતાને ન હું હું સમજાશે
મનહું ૫

જોડિસાગર શુર સાનીઆલી વાતો, જેઠે વાતો તોંકુ જાતો
પિતાની રે મનહું ૬

કેવલજ્ઞાન ને કેવલદર્શન, ક્ષાયિક સુખ શુભ ભરિયોરે,
આવિર્ભાવે શુભગુણ દરિયો, જાણે તે જીવ તરિયોરે. ચિદ્રૂ ૪
સત્તાએ તું સિદ્ધ સમોવડ, પ્રગટપણે હવે થાતું રે;
બુદ્ધિસાગર પ્રલદશામાં, કાંઈ ન થાતું ન જાતું રે. ચિદ્રૂ ૫

૨૬૨. પરમખોધ સ્વાધ્યાય—

શ્રીરે સિદ્ધાયલ ભેટવા—એ રાગ.

શક્તિ અનંતી જીવમા, સત્તાએ જ ધારો;
વ્યક્તિભાવ તેનો કરો, પામો ભવપારો.

પુણ્યલશક્તિથી બિન્ન છે, શુદ્ધ ચેતન શક્તિ;
આપસ્વભાવે રમણતા, કરતા હોય વ્યક્તિ.

દીનભાવ દૂરે કરી, પરમાત્મ ભાવો;
આપોઆપ પ્રકાશતો, નહિ કોઈનો દાવો.

આપ આપમા પરિણમે, ઉચ્ચ જીવનવૃદ્ધિ;
સમગ્ર શુદ્ધસ્વભાવથી, લહે આનંદ ઝદ્ધિ.

પરપરિણામે બધ છે, શુદ્ધ ઉપયોગે મુક્તિ;
આપ બંધાતો છૂટતો, સત્ય ગુરુગમ મુક્તિ

લાગી તાળી ધ્યાનગી, જ્યોતિ અન્તર જાગી;
બુદ્ધિસાગર પ્રલદશા, લયલીનતા લાગી.

૨૬૩. આત્મનિદ્ધિ સ્વાધ્યાય—

શ્રીરે સિદ્ધાયલ ભેટવા—એ રાગ.

ને જોઈએ તે આત્મમાં, જાડી જાદ્યમા પ્રાન્તિ;
જાદ્ય દશામા દોડતા, ડરી હોય ન શાન્તિ

: ૨૫૬ :

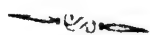
અગ્નિના પરદ્રવ્યાદિકની, સમયે સમયે અનન્તીએ,
 એતનદ્રવ્યે નારિનના તસ, સત્યપણે તે વહન્તીએ અનન્ત ૩
 વદિ નારિનના વર્તે નહીં તે, પરપરિણામી દોષદે,
 આત્મઅસ્તિના પરના વર્તે, નાસ્તિક્યે અવધોયદે અનન્ત ૪
 અગ્નિ નારિનના સમયે સમયે, આત્મદ્રવ્યે ધર્મીએ,
 દર્શનના પ્રિય વિચારી, નિઃશુભને અન્તરીએ અનન્ત ૫
 શુદ્ધિયાય અનન્તના મેનો, નિન્ન ન આત્મ દર્શન
 નિન્નાનિન્નવદ્યે વર્તે, નિન્ન ન નિન્ન માનદે અનન્ત ૬
 પૂ. ૬૪ પરનાતમ એમે, નનમનિન્ના સમયે
 પૂ. ૬૪ સમય અવસર પાકે, જાવ નસામય વર્તે એમે અનન્ત ૭

સવંત ઝોગણીશ ગાસઠેમેં, વિજાપુરનો સંઘ,
 દર્શન કરવા નીકળ્યોરે, આણી હર્ષ ઉમગ;
 શોક સહુ ચિંતાને વારી, ગણી સળ મિથ્યા જગયારી. કે૦
 કુળપક્ષછઠ મંગલેરે, માસ રૂઝા હે પોષ;
 પ્રથમ જીનેશ્વર લેટીયારે, પાયા મન સતોષ,
 ધર્મ હે ઉપયોગે ધારી, જિનાશા જાણી સુખકાગી કે૦
 હરિહર પ્રદ્મા તું ખરોરે; શિવશંકર મહાદેવ,
 દોષ અઢારે ક્ષય કર્યારે, સુરનર કરતા સેવ;
 ખુદા તુમ અકલગતિ ન્યારી, નિરજન પ્રદ્મદશા તહારી. કે૦
 અલવેસર અરિહતજીરે, ચાર અતિશયવન્ત,
 અજરામર નિર્મલ પ્રભુરે, સેવે સજ્જન સંત;
 અચલ તુજ જગમા બલિહારી, જિનેશ્વર જાણો જયકારી. કે૦
 તુંહિ તુંહિ તું હું સ્મરુંરે, વ્યકિતથી હે લેદ,
 પિડમાં પરગટ પેખતારે, વતે લેદાલેદ;
 લગી ઘટ રટનાકી તારી, જ્યોતકી હોવે ઉજ્યારી. કે૦
 અલખ અરૂપી તું પ્રભુરે, બુદ્ધિસાગર ધાર,
 કર્મ શત્રુકું છતીએરે, કરી કેશરીયાં હાર;
 ધરી ઘટ ધ્યાનદશા સારી, લહો ઝટ મુકિત વધુ પ્યારી. કે૦

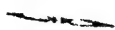
૨૯૫ પ્રભુવીરસ્મરણ—

ચરમ જિનેશ્વર અતિ અલવેસર, સળી હું નિશદિન ધ્યાન
 પરિપૂર્ણ સ્યાદ્રાદસ્વરૂપી, સપ્તનયોથી વિચારુંરે. ચરમ૦
 શુચ અનંતા અજ અવિનાશી, કાર્ય દ્વલે વિદ્ય પ્રદીએરે,
 તેમ પર્યાય અનંતા આતમ, સમયે સમયે વહીએરે. ચરમ૦

भजन पद संग्रह

भाग बीजां.

खंड बीजो

પ્રતિપ્રદેશે કર્મવર્ગણા, લાગી અતન્તિ દુર ગઈરી,
 પટ્કારક શુદ્ધાં ઘટ પ્રગથ્યાં, સ્થિતિ સાદિ અનન્ત થઈરી. વી. ૬
 તેહીજ વીરપણું મુજમાંહી, બ્રાન્તિ બ્રમણા દુર કરીરી,
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાતાં પ્રગટે, સત્તા વીર સમાન ખરીરી. વીર. ૭

૨૯૭ પ્રભુસેવાથી પરમપદ પ્રાપ્તિ—

શ્રી શાન્તિજિન અલખ અગોચર, દીનાનાથ હયાળુ;
 દિનમણિ દીનોદ્ધારક દીનપર, કર્ણા કરજો કૃપાળુ.
 મોરા સ્વામીરે ભવપાયોદધિ તારો. ૧

ક્રોધ કપટથી મનડું મેલું, આડું અવળું ભટકે,
 તુજગુણ ધ્યાન કરતાં સાહિબ, સટક દઈને સટકે મોરાં ૨
 મોહ પ્રમાદે આયુષ્ય ગાળુ, લીધાં વ્રત નવી પાળું,
 ડહાપણના દરીયામાં ડૂલી, દીધુ સંવર તાળુ. મોરાં ૩

દુનિયાદારી દુર ન કીધી, પાપે કાયા પોષી,
 દગા પ્રપન્થો નિશદિન કરતા, બનીયો બારે દોષી મોરાં ૪
 સાચો સાહિબ નિરખી નયણે, શરણુ ગ્રહું સુખકારી;
 દોષને ટાળી પાપ પળાળી, યાશું નિજગુણ ધારી. મોરાં ૫
 સેવા ભક્તિ નિશદિન કરશું, તુજ આણા શિર ધરશું,
 બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, અન્નરામર થઈ ઠરશું. મોરાં ૬

વ્યાપ્તિથી વ્યાપિયો દેહમાહિ પ્રભુ,
 વ્યાપ્ય વ્યાપક નયે સત્ય દાખ્યો
 સિદ્ધ તુ સાહિબા કર્મપિન્નર પછ્યો,
 જો' તો ચિત્તમાહિ વિમાગી,
 દેવને બારે શ્રી આપ વાવે રમે,
 દેવે હેલી તુવે સિદ્ધવાગી
 બુધતા શુ પ્રભુ કર્મના ચુધાગી,
 વિપવ નિષાદને વિત્ત રાખી,
 સર્વે પ્રદુગ્ધવાયું કારણું રૂપ બે,
 ખુદ પહે રહ્યો દેવ નાખી
 જિન તુ સાહિબા, દીન પરજાવથી,
 વાગના સર્વે સહિત પ્રકાશી,
 પુત્રિવાન્ય પ્રભુ આગનારામ તુ,
 દયાવાદ રૂપ પ્રજાને

૨૬૮. આત્મધ્યાનમહિમા—

બુદ્ધિજ્ઞાન છન્દ.

અલખ નિર્ભય પ્રભુ દેહમા વ્યાપિયો,
જ્ઞાન વ્યાપક વિભુ તું સુહાયો;
જ્ઞાનની જ્યોતમા જેય ભાસે સકલ,
અકલ અક્ષર અરૂપી કહાયો.

અલખ ૧

જેય ભાસક સ્વતઃ ચિદ્ધનનન્દ તું,
જ્ઞાન ભૂલી વસ્યો તું શરીરે;
લાખ ચોરાશીમા જન્મ મૃત્યુ કર્યા,
કર્મથી ચક્રિગતિમા ફરીરે

અલખ ૨

કર્મ કર્તા અને કર્મ લોકતા પ્રભુ,
કર્મ હર્તા પ્રભુ તું કહાવે,
આપ ભાવે રમે કર્મ કોટી ખાપે,
કર્મના નાશથી સિદ્ધ થાવે

અલખ ૩

કર્મને ખેંચતો કર્મને છડતો,
અન્ય ભાવે અને સ્વસ્વભાવે,
કર્મની વર્ગણા આવતી નવતી,
દોષ પરિણામથી તે સુહાવે

અલખ ૪

દોષ પરિણામ તે જિન કાલે કહ્યા,
વચન તીર્થેશના સત્ય જાણ્યાં,
ચાર ગતિ જાવવા છેદવા તું પ્રભુ,
વચન સાપેક્ષ મનમાહિ જાણ્યા

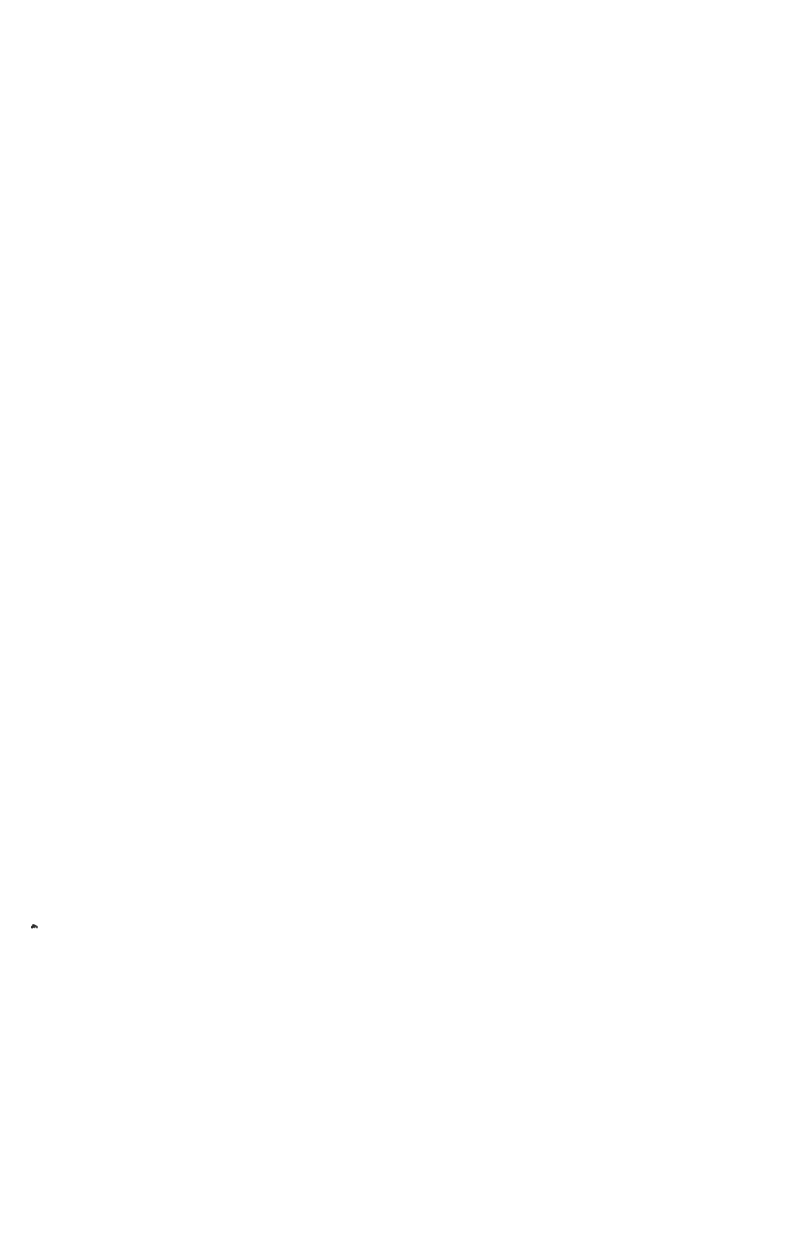
અલખ ૫

બન્ધ પરિણામથી ધર્મ ઉપયોગથી,
સકલ સિદ્ધાન્તનો સાર જાણ્યો,

અલખ ફકીરી અલખ વેધમાં, સદાચિત્ત મસ્તાના હે;
 અલખ ધૂનથી હમ રંગાયા, જ્ઞાને હમ શુદ્ધતાના હે. અલખ૦ ૨
 અલખ દશામાં દર્દ ગયા સળ, આના નહિ અળ જાના હે;
 નામરૂપસેં ન્યારા હમ હે, સત્ય અલખ ક્રમમાના હે. અલખ૦ ૩
 નરનારી કે નહીં નપુંસક, ચિદાનન્દ સુખ પ્યારા હે;
 રતનત્રયીમેં હમ હે રાતા, પુદ્ગલ હમસે ન્યારા હે અલખ૦ ૪
 જ્ઞાન જ્ઞેય ઓર જ્ઞાતા હમ હે, ચેતનતા સુખકારી હે;
 બુદ્ધિસાગર સોડહું સોડહું, ધ્યાને સ્થિરતા ધારી હે અલખ૦ ૫

૩૦૪. ગુરુભક્તસ્થિતિ:—

(બજન કરતે ભજન કરતે—એ રાગ)

સદ્ગુરુના ચરણસેવક, તત્ત્વવેત્તા થાય રે;
 આત્મસુખની વાનગીથી, અન્તરમા હરખાયરે. સદ્ગુરુ૦ ૧
 શાતાઅશાતા વેઢનીથી, શાશ્વત સુખ છે બિન્નરે;
 સ્થિરોપયોગે ભક્તભાવે, અનુભવે સુખલીનરે. સદ્ગુરુ૦ ૨
 જ્ઞાનગંગા સ્નાન કરીને, દૂર કર ભવતાપરે;
 અસખ્યપ્રદેશી તીર્થ પોતે, પૂજક પણ છે આપરે. સદ્ગુરુ૦ ૩
 સ્વામી સેવક સેવ્ય ચેતન, શુદ્ધરૂપાધારરે;
 બુદ્ધિસાગર આત્મા એક, સારમાં જગ સારરે. સદ્ગુરુ૦ ૪

૩૦૫. અલખ દેશમાં હંસને પ્રેરણા—

૫૬

હંસા ચત્રોરે અલખ નિજ દેશમાણ,
 જ્યાં છે ઝગહળ જ્યોતિ અપાર.

હંસા ટેક૦

શાળિદક તાર્કિક પંડિતો, બાહ્ય ઝઘડે રાતા;

ચઉદ્ધૃત્વી પ્રમાદથી, બવોભવ બટકાતા

શુદ્ધ૦ ૬

શુદ્ધ રમણતા પ્રીતડી, નિશ્ચય સત્ય માની;

બુદ્ધિસાગર બોધથી, વાત કાઢ ન છાની.

શુદ્ધ૦ ૭

૩૦૯. સન્ત—

ગજલ.

હમારે સન્તની સેવા, હમારે સન્ત છે દેવા;

હમારે સન્તને મળવું, હમારે સન્તથી હળવું.

૧

હમારે સન્તથી શાંતિ, ટળે છે સન્તથી બ્રાતિ;

સુણીશું સન્તની વાણી, સુધા સમ હીલમાં જાણી.

૨

કરીશું સન્તની ભક્તિ, લહીશું આત્મની શક્તિ;

હમારે સન્ત સૌભાગી, જગત્માં સન્ત વૈરાગી.

૩

જગત્માં સન્ત છે ખ્યારા, જગત્થી સન્ત છે ન્યારા;

હમારે સન્તની યારી, ઠરીશું દોપને ઠારી.

૪

હમારે સતથી વાતો, બહી છે સન્તની જતો;

બુદ્ધયજ્ઞિ સન્તની સેવા, મુનીશ્વર સન્ત છે મેવા.

૫

૩૧૦. યોગસ્વરૂપ—

મરાડી સાખી રાઘ.

અરૂણ નિરંજન સિદ્ધ સનાતન, જિનવર જય મહાદેવા,

સાધિક ચેતન વીર સ્વયંભૂ, નમન કરું સુખ લેવા;

આજે આનંદ રે તત્ત્વસ્વરૂપ લહીશુ, તત્ત્વની વાત કહીશું. આજે. ૧

ધન નિયમ આનંદ જયઠારી, પ્રાપ્તિયામ અજ્યાની,
 પ્રત્યાહાર ધારણા ધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાપ્તિ   અભ્યાસ
 આનંદધનની પાણી જાણી, યોગ લહો ગુપ્તગામી,
 ક્ષણિકમા અનહદનાદે, સુખના તત્ત્વ સમાપ્તિ   આજ્ઞા
 યોગિવિદ્યા પ્રપ્તિસમાધિ, જ્ઞાનીજન અમ ગોપી,
 રંગનદ્ર મહાજ્ઞાની ગોપી, યોગના નદિ કોઈ ગોપી   આજ્ઞા
 જાતિંગા નદિના જ ખારી, તે પશુ યોગ સમાપ્તિ,
 યોગિવિદ્યા પ્રપ્તિસમાધિ, જાણુ ન સુખ પાતી   અભ્યાસ
 યોગસમ આનંદની નહિ, યોગિવિદ્યાવિદ્યા,
 યોગ યોગી જ્ઞાન લક્ષણી, માયામાત્ર નાજ   આજ્ઞા
 યોગલક્ષણ સદ્ગુણ કારણ, યોગલક્ષણ અધારી,
 યોગ ના સદ્ગુણ સમાધિ, યોગના ના ને ગોપી   આજ્ઞા
 યોગલક્ષણ સદ્ગુણ પ્રેમ, આનંદસદ્ગુણ અધારી,
 યોગલક્ષણ સદ્ગુણ પ્રેમ, આનંદસદ્ગુણ અધારી   આજ્ઞા

ચિદાનન્દને ધ્યાનથી આજ ધ્યાયો,
 ખરા સુખને પ્રેમથી આજ પાચો
 ટળી બાદમાં સુખની આજ આશા,
 મહામોહના બાદના એ તમાસા;
 અહો આજ હું તો બન્યો બ્રહ્મભોગી,
 અહો આજ હું તો બન્યો બ્રહ્મયોગી.
 અહો આજ હું તો દયાગંગ ન્હાયો,
 અહો આજ હું તો ખરું તત્ત્વ પાચો;
 ખરા શુદ્ધરૂપે અહો હું સુહાયો,
 પરાવેગથી આપને આપ ગાયો
 વિકારો તમામો દબ્યા એકતાને,
 ખૂરી આશ છૂટી ખરા બ્રહ્મભાને;
 ખરા શુદ્ધ ચેતન્યમાં દૃષ્ટિ લાગી,
 પ્રભુપ્રેમથી આત્મની જ્યોત જગી.
 પ્રભુપ્રેમથી ધ્યાનનો ભેદ પાવે,
 ધરી ધ્યાન ને સિદ્ધરૂપે સુહાવે;
 કહે ધીનિધિ ધ્યાનમા કાળ ગાળો,
 ખરા બ્રહ્મમાં માનવી નિત્ય મ્હાલો

૩૧૨. આનંદધન—

વડેચનું જાગિના ભાષ નાગા—એ રાગ.

આનંદધન આતમના શુભ ગાશે, તમે શાશ્વત સુખડાં પાચો.

આનંદ

આ નામ પ્રેમથી આતમના નેમથી, કિન્નિ અનતો કમાઈ,
 નામપ્રદનામા કલેશ ન લેશ છે, જાગીને અટપટ જાગે

આનંદ ૪

આતમના દશમા માધવ સુખ છે, વિવેકવતનાંજ વાન છે,
 નિવા અનિવા શુદ્ધ શુદ્ધ અવિનાશી, પૈતરીથી કેમ દગા મી

આનંદ ૫

આતમના જ્યા નામ ન દોશ દયા, કેવલ જગીવથી પ્રાપ્તો,
 કિન્નિવાન શુદ્ધ જ્ઞાનની યેનમા, નિવાય રીતી જાગી

આનંદ ૬

૩૧૪. ધ્યાન પ્રેરણા—

માઠ રાગ

ધ્યાને સુખ ભરપૂર રે, જીવ ધ્યાને સુખ ભરપૂર,
 વાજે મગળ તૂર રે, જીવ ધ્યાને સુખ ભરપૂર;
 પરા પશ્યતિ મધ્યમારે, વૈષ્ણરીથી ભિન્ન;
 હૃદયકમળમાં ધ્યાનથી રે, હોવે છે ત્યા લીન રે. જીવ૦ ૧

મર્મસ્થાનમા જાણીએ રે, અસંખ્ય પ્રદેશો ભવ્ય;
 મન સયમ તે સ્થાનમાં રે, જાણે શુભ કર્તવ્ય રે. જીવ૦ ૨

ષટ્ચક્રોના સ્થાનમાં રે, અસંખ્ય પ્રદેશો હોય;
 ધ્યાન કરો ત્યા તેહનું રે, શક્તિ પ્રકાશતી જોય રે જીવ૦ ૩

ષટ્ ચક્રોના સ્થાનમા રે, કમળ વર્ણનો રે ન્યાસ,
 તેમા મનહુ સ્થાપવું રે, સાલંજન તે ખાસ રે જીવ૦ ૪

પ્રણવાદિક સાલંજને રે, લખિધ પ્રગટતી દેખ;
 કેવળ આતમધ્યાનથી રે, ચિદ્ધન નિર્મળ લેખ રે જીવ૦ ૫

પગથી મસ્તક વ્યાપીને રે, આતમનો છે વાસ,
 ક્ષયોપશમની ભિન્નતા રે, ધ્યાને પ્રગટે ખાસ રે જીવ૦ ૬

પર કર્તા હર્તા કદ્યો રે, પરના ધ્યાને જીવ,
 નિજ કર્તા નિજ ધ્યાનથી રે, હોવે જીવનો શિવ રે. જીવ૦ ૭

પુણ્યલમાં વ્યાખ્યો પ્રભુ રે, અસંખ્ય પ્રદેશો દેવ,
 શક્તિ અનંતી સાહિબો રે, કરે પોતાની તે સેવ રે જીવ૦ ૮

અનંત દેહોને રચીને, છોડ્યા છે લીલ જાણ;
 દેહચટિ વર્તમાનની રે, કર્તા તેનો પિછાન રે જીવ૦ ૯

ઝળહળ જ્યોત જાગીરે, ગગન ગઢ ઠેરાણી,
અલખેલાને પરખ્યોરે, જ્યોતિમાં જ્યોતિ સમાણી. ઝળઝળ ૬

૩૨૬. ઐકાર સ્તુતિ:—

છાંપય છદ.

ૐ નમઃ મંગલ સુખકારી જગ જયકારી,
ૐ નમઃ મંગલપદની જગમા ખલિહારી;
ૐ નમઃ અજરામર અનત શક્તિ વિલાસી,
ૐ નમઃ પરમેશ્વર શક્તિ સત્ય પ્રકાશી
ૐકાર ધ્યાને આત્મ શક્તિ પ્રગટતી જગમાં ખરી,
બુદ્ધિસાગર પ્રણવમંગલ ધ્યાનથી સિદ્ધિ વરી.
અગમનિગમનો સાર પ્રણવ ઐકાર વિચારો,
પરબ્રહ્મની શક્તિ ખીલવવા મનમા ધારો,
ચિત્ત દોષનો નાશ કરે છે જાપ કર્યાથી,
સાત્ત્વિક શક્તિ પ્રગટાવે છે ધ્યાન ધર્યાથી.
અલખ અગોચર રૂપ વરવા પ્રણવ સાચો મંત્ર છે,
બુદ્ધિસાગર સત્ય નિર્ભય દેશ વરવા યત્ર છે
સમ્યગ્ લહી વાચ્યાર્થ દૃઢ્યમા રટના ધારો,
અનત કર્મ કટાય પ્રણવથી ચિત્ત વિચારો,
સાલગન છે ધ્યાન પ્રણવનું શાસ્ત્રે બાખ્યું,
ધરી પ્રણવનુ ધ્યાન યોગિયોએ સુખ ચાખ્યું.
ૐકાર મંગલ આદ્ય છે જગ શ્વામોશ્વાસે ધ્યાઈએ,
બુદ્ધિસાગર શિવ સનાતન સિદ્ધ લીલા પાઈએ.

: ૨૬૬ :

દુરય્યમલના પ્રખુબ ન્યાયના પ્રેમે ઠરીયે,
તે ખાવના પાપ ઘડીના દાખના દડીએ,
પ્રેમ લખિય ચિત્ર વચનની સિદ્ધિ વાંચે,
જગત તાટક નિદ્રા ઠરે તે નિદ્રાના પાંચે
પાનગીરના ખાલવવાને, સુકાર અર્થે વિરલ ન,
તે પાનગર પ્રાપ્ત વગલ પાન નાની રીતે ન

અખંડ સ્થિર ઉપયોગમાહિ ચૈતન્ય શક્તિ દિનમણિ,
બુદ્ધિસાગર અનુભવે ત્યાં કેહ સ્વામી જગદીશ્વરી.

૭

નાલિકમલમાં અસંખ્યપ્રદેશી ચેતન ધ્યાવે,
ચિદાનંદ ભગવાન ઇશને ભાવે ભાવે;
રૂચક પ્રદેશો અષ્ટ સિદ્ધ સમ નિર્મલ સારા,
અષ્ટ સિદ્ધિ દાતાર ધરો મનમાં સુખકારા.
આત્મસિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરવા ઝંકાર મનમાં ધ્યાઈએ,
બુદ્ધિસાગર પ્રણવમંત્રે સિદ્ધલીલા પાઈએ.

૮

અગમ્ય શબ્દાતીત પ્રણવથી સહેજે મળશે,
રજસૂ તમેા ગુણદોષ પ્રણવથી સહેજે ટળશે,
સાત્ત્વિક ગુણની વૃદ્ધિ પરપર શાશ્વત લીલા,
નિર્ભય શુદ્ધ સ્વરૂપ રંગમાં ભળ્યું રસીલા.
દેવ દાનવ ભૂત કોડી પ્રણવથી પાયે પડે,
બુદ્ધિસાગર અકલ નિર્ભય તત્ત્વ મોક્ષિતક કર ચડે.

૯

પ્રણવમંત્રના અર્થથકી ચેતનને ધ્યાવે,
પામી નરભવ દુર્લભ લેશો આત્મિક દહાવે,
પરમ ઇશ ભગવાન ખરેખર ચેતન પરજો,
પ્રણવમંત્રથી ચેતન ધ્યાને મનમાં હરજો,
પરમ ઇશ્વર પ્રાપ્ત કરવા પ્રણવ સાચો ધ્યાઈએ;
બુદ્ધિસાગર ધ્યાનલીલા પ્રણવમંત્રે પાઈએ

૧૦

હૃદયકમલમા પ્રણવમંત્રને પ્રેમે સ્થાપે,
નિઝગુણશક્તિ ખીલવી નિઝને સહેજે આપે;

. ૨૯૩ :

વિવિધ વિદ્યાઓ ત્યાગ કરી અનન્યશુદ્ધ ધારી,
 વિવિધોદ્યમ ઉપયોગ ધરી ચેતનનંદ નારી,
 આનંદપ્રપન્ન ઉમ્મય ક્રમવા પ્રજ્ઞાત નરવીરવાય છે,
 પ્રવિણસાગર પ્રજ્ઞાપ્રપન્ન તે સદૃશ લીલા ધાય છે
 તપસનક્રમી ચિન્તન ભક્તિ મદ્ય દ્વાર દુર્ગ છે,
 તપસનક્રમી સાર્વજનિક શુભમાં ચિન્તન ભક્તિ છે,
 તપસનક્રમી સચમળી પ્રગટે છે ભારી,
 તપસનક્રમી આત્મવિકાસનક્રમી ને સર્વજન
 ને સમને સમક્ષ વિનંત રૂપે સંસાર ભાર ને,
 માનવકો પોતે માતા નીકળે ને પદપાલક ને

પરા પશ્યંતિમાં તો પ્રભુનું રૂપ જણાતું,
અનુભવથી યોગીશ્વર વચને સત્ય ગ્રહાતું;
શુદ્ધ સ્વભાવે આત્મિકદર્શન તુર્ત પમાતું,
આત્મિકભાવે અનંત સુખ તો દિલમાં થાતું,
સહજ ચેતન ધ્યાન કરવા પ્રભુવ પ્રથમોપાય છે,
બુદ્ધિસાગર સહજ રુદ્ધિ પ્રભુવમંત્રે થાય છે.

પરમેષ્ઠી આદ્યાક્ષરથી ઐકાર બહુયો છે,
સર્વ મંત્રમાં આદ્ય મંત્ર ઐકાર ગણ્યો છે;
સર્વ મંત્રમાં પ્રભુવ મંત્ર છે શિવ સુખકારી,
આપેક્ષિક જિનવચનો સમજો નર ને નારી;
પ્રભુવમંત્રે સત્વશક્તિ જ પ્રગટતી દિલમાં ખરી,
બુદ્ધિસાગર પ્રભુવ મંત્રે શાંતતા મનમાં વરી

પ્રભુવમંત્રમાં સર્વ મંત્રનો સાર સમાતો,
પ્રભુવમંત્રનો મહિમા જગમાં બહુ વળણાતો;
પ્રભુવમંત્રને જગમાં મુનિવર ગ્રેમે સાધે,
પ્રભુવમંત્રથી સૂર્યસમો મહિમા જગ વાધે;
કંઠ ચક્રમાં પ્રભુવમંત્રે જ વચનસિદ્ધિ થાય છે,
ટળે પિપાસા પ્રભુવમંત્રે કંઠસયમ થાય છે.

ત્રિપુટીમાં પ્રભુવમંત્રનું ધ્યાન જ સાચું,
તદ્રાવસ્થા જયકારી ઐકારે રાચું;
પ્રભુવમંત્રે દર્શન આપે અનેક દેવો,
સાતજન ઐકાર મંત્રને ગ્રેમે સેવો;

રૂપારૂપી તું પ્રભુરે, નિત્યાનિત્ય વિચાર; ચિદાનંદ.
 અસ્તિનાસ્તિમય તું પ્રભુરે, એક અનેકાધાર.
 સચ્ચિદાનંદ તું સદારે, અન્રરામર સુખકાર; ચિદાનંદ.
 સિદ્ધ સનાતન શોભતારે, શુદ્ધપર્યાયાધાર.
 કાળ અનાદિ અશુદ્ધતારે, તેનો તું હરનાર; ચિદાનંદ.
 આત્મજ્ઞાનધ્યાને પ્રભુરે, આપોઆપ તરનાર
 અકળ અચળ નિર્મળ પ્રભુરે, ચેતન તું ભગવાન; ચિદાનંદ.
 નિરૂપાધિપદ પામવારે, કર તું નિર્મલ ધ્યાન.
 આત્મિક પરિણતિ ધ્યાવતારે, આત્મિકગુણ પ્રગટાય; ચિદાનંદ.
 ઉપશમાદિ ધર્મનોરે, વ્યક્તિભાવ ઝટ થાય.
 નિર્ભય નિત્ય સ્વરૂપમારે, આનંદ અપરપાર; ચિદાનંદ.
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાનથીરે, મંગલ શર્મ થનાર.

૩૨૮. ચેતન સ્વાધ્યાય—

રાગ કેદારો.

ચેતના લક્ષણ ચેતન પરખો, પરમાનંદ સ્વરૂપી;
 જડથી ન્યારો નિજગુણભોગી, નિર્ભય રૂપારૂપીરે. ચેતના
 બાહ્ય વિભાવદશાથકી ન્યારો, જૂઠી જગત જડ બાણરે,
 ઉદ્યાગત બાવે જડ સંગી, રહીએ શુ તેમાં રાણરે. ચેતના
 દેહદેવલભા ત્રિભુવન સ્વામી, ઓદયિક યોગે કૃસિયોરે;
 મિથ્યા પરિણતિ ભિન્ન વિચારી, બાહ્યદશાથી ખસિયોરે. ચેતના
 જગ જગ ઝટ ચેતન પ્યારા, વીર્યોક્તાસ વધારીરે;
 પર પરિણમતા દૂર નિવારી, ધ્યાનદશા અવધારીરે. ચેતના

મહા પુણ્યયોગે મળ્યો મનુષ્યનો ભવ અરે,
 વારંવાર જીવ કહું પોતાને તું તારજે.
 પ્રીતિમાંહિ ભીતિ જાણી રાખ નીતિ ધર્મની તું,
 સંયોગ છે જેનો તેનો વિયોગ વિચારજે;
 અલખ અરૂપી તુંહિ અન્તરમાં જાણી લેઈ,
 મોહ શત્રુ સેનાને તું જ્ઞાન ખડ્ગે મારજે;
 સમય વિચાર સહુ સમજીને ચેતન તું,
 ઉપાદેય એક ત્હારું રૂપ અવધારજે;
 ધીનિધિ ચતુર ચિત્ત સમજીલે જ્ઞાનમાંહિ,
 પામીને મનુષ્યભવ હવે તહિ હારજે.

૩૪૧. ગુરૂ વિનય—

મનહર છંદ

ગુરૂનો વિનય સુખકારી હુઃખહારી અહો,
 ગુરૂનો વિનય ગુણ ઘણા દીલ લાવે છે;
 ગુરૂના વિનયવિના શિવપુર દૂર ખહું,
 ગુરૂના વિનય થકી દોષ સહુ જાવે છે;
 ગુરૂના હુકમને તો માન ખહું આપવાથી,
 ગુરૂ આજુ પ્રતિપાલ સુશિષ્ય ગણાય છે;
 ગુરૂના વિનય વિના શિષ્ય છે સૂકર સમ,
 કોદા કાન કૂતરીની અવસ્થા પમાય છે.
 શાણો કે સરદાર હોય નૃપતિકે રંક હોય,
 ગુરૂના વિનય વિના ગમાર ગણાય છે;

૧.ના વિનયવર્તી નીત્રી રૂપાન સાધક છે,
 ૨.ના વિનય વિના દુઃખ નીત્રી પાય છે,
 ૩.ના વિનય વિદ્યપુરુષનય પ્રકટ છે,
 ૪. પ્રેમભાવ વિનય ની ગાર છે,
 ૫.નિર્ભય નીત્રી છે તેના વિનયને પ્રાપ્તિ,
 ૬.ના નીત્રી ની ગાર નીત્રી નીત્રી

ધરી ધર્મ વ્યવહાર જગતમા જય વર્તાવે,
 ધરી ધર્મ વ્યવહાર જગતમા કીર્તિ પાવે;
 ધરી ધર્મ વ્યવહાર સ્વર્ગ ને શિવમાં જાવે,
 ધરી ધર્મ વ્યવહાર તત્ત્વને જાહુ ફેલાવે,
 વ્યવહાર ધર્મ લઘ્યા વિના મયૂર પૃથ્વત્ માનવી,
 બુદ્ધિસાગર જ્ઞાનથી ભવિ હિતશિક્ષા દિલ જાણવી.

૩૪૬. પ્રભુસ્વરૂપોપદેશ—

મૂલશ્લોક.

ધ્યાન કર પ્રભુનું, ધ્યાન કર પ્રભુનું,
 પ્રભુ ચેતન પ્રભુ તું કહાયો;
 શુદ્ધ ઉપયોગથી શક્તિ વ્યક્તિ જગે,
 શુદ્ધ રૂપે પ્રભુ તું સુકાયો.

ધ્યા

કર્મની વર્ગણા ખેરવે ધ્યાનથી,
 ધ્યાનથી સત્ય સતોષ આવે;
 ધ્યાનથી અનુભવે જાગતી જ્યોત ત્યા,
 આતમા મુક્તિનું શર્મ પાવે

ધ્યા

પ્રભુ તે આતમા આતમા પ્રભુ છે,
 વીર વચનો યથાસત્ય સેવે,
 વચન સાક્ષેપથી પ્રભુને જાણતા,
 દાન નિજનું સદા નિજ દેવે.

ધ્યા

સત નયથી કહ્યો ભાવ સાચો લહ્યો,
 વચન એકાન્તની વાત જૂઠી,

ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ସାମଗ୍ରୀର ତାଲିକା ଏହି,

સાથે જાણ નિરંજન મહા

આશા વિનંતી રાખી, ને

ଆଜିର ସାଙ୍ଗରେ ଏହି ସାଥୀ,

1944-1945

[illegible]

2000 1000 500 0

...and the other half...

1911-12, 1912-13, 1913-14, 1914-15, 1915-16, 1916-17, 1917-18, 1918-19, 1919-20, 1920-21, 1921-22, 1922-23, 1923-24, 1924-25, 1925-26, 1926-27, 1927-28, 1928-29, 1929-30, 1930-31, 1931-32, 1932-33, 1933-34, 1934-35, 1935-36, 1936-37, 1937-38, 1938-39, 1939-40, 1940-41, 1941-42, 1942-43, 1943-44, 1944-45, 1945-46, 1946-47, 1947-48, 1948-49, 1949-50, 1950-51, 1951-52, 1952-53, 1953-54, 1954-55, 1955-56, 1956-57, 1957-58, 1958-59, 1959-60, 1960-61, 1961-62, 1962-63, 1963-64, 1964-65, 1965-66, 1966-67, 1967-68, 1968-69, 1969-70, 1970-71, 1971-72, 1972-73, 1973-74, 1974-75, 1975-76, 1976-77, 1977-78, 1978-79, 1979-80, 1980-81, 1981-82, 1982-83, 1983-84, 1984-85, 1985-86, 1986-87, 1987-88, 1988-89, 1989-90, 1990-91, 1991-92, 1992-93, 1993-94, 1994-95, 1995-96, 1996-97, 1997-98, 1998-99, 1999-00, 2000-01, 2001-02, 2002-03, 2003-04, 2004-05, 2005-06, 2006-07, 2007-08, 2008-09, 2009-10, 2010-11, 2011-12, 2012-13, 2013-14, 2014-15, 2015-16, 2016-17, 2017-18, 2018-19, 2019-20, 2020-21, 2021-22, 2022-23, 2023-24, 2024-25, 2025-26, 2026-27, 2027-28, 2028-29, 2029-30, 2030-31, 2031-32, 2032-33, 2033-34, 2034-35, 2035-36, 2036-37, 2037-38, 2038-39, 2039-40, 2040-41, 2041-42, 2042-43, 2043-44, 2044-45, 2045-46, 2046-47, 2047-48, 2048-49, 2049-50, 2050-51, 2051-52, 2052-53, 2053-54, 2054-55, 2055-56, 2056-57, 2057-58, 2058-59, 2059-60, 2060-61, 2061-62, 2062-63, 2063-64, 2064-65, 2065-66, 2066-67, 2067-68, 2068-69, 2069-70, 2070-71, 2071-72, 2072-73, 2073-74, 2074-75, 2075-76, 2076-77, 2077-78, 2078-79, 2079-80, 2080-81, 2081-82, 2082-83, 2083-84, 2084-85, 2085-86, 2086-87, 2087-88, 2088-89, 2089-90, 2090-91, 2091-92, 2092-93, 2093-94, 2094-95, 2095-96, 2096-97, 2097-98, 2098-99, 2099-00, 2100-01, 2101-02, 2102-03, 2103-04, 2104-05, 2105-06, 2106-07, 2107-08, 2108-09, 2109-10, 2110-11, 2111-12, 2112-13, 2113-14, 2114-15, 2115-16, 2116-17, 2117-18, 2118-19, 2119-20, 2120-21, 2121-22, 2122-23, 2123-24, 2124-25, 2125-26, 2126-27, 2127-28, 2128-29, 2129-30, 2130-31, 2131-32, 2132-33, 2133-34, 2134-35, 2135-36, 2136-37, 2137-38, 2138-39, 2139-40, 2140-41, 2141-42, 2142-43, 2143-44, 2144-45, 2145-46, 2146-47, 2147-48, 2148-49, 2149-50, 2150-51, 2151-52, 2152-53, 2153-54, 2154-55, 2155-56, 2156-57, 2157-58, 2158-59, 2159-60, 2160-61, 2161-62, 2162-63, 2163-64, 2164-65, 2165-66, 2166-67, 2167-68, 2168-69, 2169-70, 2170-71, 2171-72, 2172-73, 2173-74, 2174-75, 2175-76, 2176-77, 2177-78, 2178-79, 2179-80, 2180-81, 2181-82, 2182-83, 2183-84, 2184-85, 2185-86, 2186-87, 2187-88, 2188-89, 2189-90, 2190-91, 2191-92, 2192-93, 2193-94, 2194-95, 2195-96, 2196-97, 2197-98, 2198-99, 2199-00, 2200-01, 2201-02, 2202-03, 2203-04, 2204-05, 2205-06, 2206-07, 2207-08, 2208-09, 2209-10, 2210-11, 2211-12, 2212-13, 2213-14, 2214-15, 2215-16, 2216-17, 2217-18, 2218-19, 2219-20, 2220-21, 2221-22, 2222-23, 2223-24, 2224-25, 2225-26, 2226-27, 2227-28, 2228-29, 2229-30, 2230-31, 2231-32, 2232-33, 2233-34, 2234-35, 2235-36, 2236-37, 2237-38, 2238-39, 2239-40, 2240-41, 2241-42, 2242-43, 2243-44, 2244-45, 2245-46, 2246-47, 2247-48, 2248-49, 2249-50, 2250-51, 2251-52, 2252-53, 2253-54, 2254-55, 2255-56, 2256-57, 2257-58, 2258-59, 2259-60, 2260-61, 2261-62, 2262-63, 2263-64, 2264-65, 2265-66, 2266-67, 2267-68, 2268-69, 2269-70, 2270-71, 2271-72, 2272-73, 2273-74, 2274-75, 2275-76, 2276-77, 2277-78, 2278-79, 2279-80, 2280-81, 2281-82, 2282-83, 2283-84, 2284-85, 2285-86, 2286-87, 2287-88, 2288-89, 2289-90, 2290-91, 2291-92, 2292-93, 2293-94, 2294-95, 2295-96, 2296-97, 2297-98, 2298-99, 2299-00, 2300-01, 2301-02, 2302-03, 2303-04, 2304-05, 2305-06, 2306-07, 2307-08, 2308-09, 2309-10, 2310-11, 2311-12, 2312-13, 2313-14, 2314-15, 2315-16, 2316-17, 2317-18, 2318-19, 2319-20, 2320-21, 2321-22, 2322-23, 2323-24, 2324-25, 2325-26, 2326-27, 2327-28, 2328-29, 2329-30, 2330-31, 2331-32, 2332-33, 2333-34, 2334-35, 2335-36, 2336-37, 2337-38, 2338-39, 2339-40, 2340-41, 2341-42, 2342-43, 2343-44, 2344-45, 2345-46, 2346-47, 2347-48, 2348-49, 2349-50, 2350-51, 2351-52, 2352-53, 2353-54, 2354-55, 2355-56, 2356-57, 2357-58, 2358-59, 2359-60, 2360-61, 2361-62, 2362-63, 2363-64, 2364-65, 2365-66,

6. 1. 1948 2,488 alt 11.

5. Wichtige Aufgabenstellung 11.11

૩૪૯. ધર્મપ્રભાવ—

જુગણા છન્દ.

ધર્મ કર આતમા ધર્મ કર આતમા, ધર્મથી હોય સંસાર પારો,
ધર્મ કરતાં કદી ધાડ આવી પડે, પૂર્વના કર્મથી તે વિચારો.

ધર્મ૦ ૧

ધર્મથી દેવતા ધર્મથી માનવી, ધર્મથી નરપતિ શ્રેષ્ઠ થાવે,
ધર્મથી ઇષ્ટ સંયોગ આવી મળે, ધર્મથી દુઃખદૌર્ભાગ્ય જાવે.

ધર્મ૦ ૨

અગ્નિ પણ જલ હુવે સર્પ માલા હુવે, ધર્મથી કીર્તિ જગમાં ગવાતી;
ધર્મથી સિદ્ધિને પામતો માનવી, ધર્મથી રુદ્ધિયો સહુ પામતી.

ધર્મ૦ ૩

ધર્મના તેજથી મેઘ વર્ષા કરે, ધર્મના તેજથી વાય વાયુ,
ધર્મના તેજથી રાત્રિ દિવસ થતા, ધર્મના તેજથી દીર્ઘ આયુ.

ધર્મ૦ ૪

માનવી ઊઘતો ધર્મપણ જાગતો, ધર્મનું બાંધીએ સત્ય બાતું,
ચોર ચોરે નહીં અગ્નિ બાળે નહીં, સમજાને ધર્મનું સત્ય
ખાતું. ધર્મ૦ ૫

ધર્મથી પરભાવે ઉચ્ચ અવતાર લે, ધર્મથી પાપ સર્વે પ્રણાશે,
ધર્મથી લજ્જિયો જીવને સપજે, ધર્મથી સર્વ બુદ્ધિ પ્રકાશે.

ધર્મ૦ ૬

પગ પગે રૂદ્ધિયો પ્રગટતી ધર્મથી, ધર્મથી દુનીઆ હાથ જોડે;
ધર્મ હીરો તજી મૂઠ માનવ અરે, પાપના પત્યરે શીર ફેડે.

ધર્મ૦ ૭

તેજ આનન્દ ને મોજ છે ધર્મથી, પૂર્વકાવન દેસાં આજી રી ,
દાવના ધર્મને હોમયે પચાવે, પામવી રૂપ એવા રી . . .

જામ ગામળા અને લાગટો આગટી, માનવી . . .
મણિય જેવડુ પામીએ તદા, તારિયા મના . . .

મનમાં બીજા પાયા સ્થાપી મેલથી, તારાના પાયા રી . . .
તેજ આનન્દ અને મોજે આનન્દ, માનવી રી મના . . .

ભક્તિ આધીન વિભુ આતમા ભવ તરે, ભક્તિથી સ્વર્ગ સિદ્ધિ મુકાવે,
દેવની ભક્તિ પણ જીવના સન્મુખી, ભક્તિકર્તા સદા સિદ્ધ
થાવે. ભક્તિ૦ ૫

દેવની ભક્તિથી શક્તિ શુભ જાગતી, ચિત્ત લય ભક્તિથી બાળ્ય ભાળે,
ભક્તિમા મિષ્ટતા સંપન્ને રહેજમા, ભક્તિના માર્ગમાં આયુ
ગાળે. ભક્તિ૦ ૬

ભક્તિમા ચિત્તવૃત્તિતણે રોધ છે, ભક્તિથી જ્ઞાનની જ્યોતિ જાગે,
ભક્તિથી આન્તરુ નહીં પ્રભુનું કદી, ભક્તિથી ભક્તની પ્રાંતિ
ભાગે ભક્તિ૦ ૭

ભક્તિના તોરમાં જોર છે કંઈ નવુ, ભક્તિનો યોગ કલિકાલ મોટો,
ભગતિયા તેલ જેવી લહો ભક્તિને, ભક્તિનો યોગ નહિ ભાઈ
છોટો ભક્તિ૦ ૮

ભક્તિ સાકારની સાધીએ સત્યથી, ભક્તિ સાકારમા ચિત્ત લાગે,
પગથિયું મુકિતનું ભક્તિ છે આદ્યમા, ચિત્ત ચેતન પ્રભુ ભક્તિ
જાગે ભક્તિ૦ ૯

ભક્તિ ભજતી રહે યોગના રંગમા, ભક્તિ પણ યોગ છે યોગ મક્તિ,
જેઉ ભેળા રહે નામ જૂઠા લહે, ભક્તિના યોગથી સત્ય શક્તિ
ભક્તિ૦ ૧૦

ભક્તિ ગ ગા સગી તીર્થ સાચું ગણું, ભક્તિના યોગમા જૂઝ નાવે,
ભક્તિથી શૂન્ય વૃત્તિ વહે જાદ્યમા, ભક્તિથી સત્ય આનન્દ થાવે.
ભક્તિ૦ ૧૧

ભક્તિની ધૂનમા દેવ છે આતમા, ભક્તિ રસથી રસિક જ કહાવે,
ભક્તિના પગથિયે પાદ મૂક્યા થકી, જન્મ મૃત્યુતણ્યાં દુઃખ જાવે
ભક્તિ૦ ૧૨

સર્વ સત્તા ગુણો વ્યકિત બાવે હુવે, કર્મોપાધિ તદા ફર જાવે,
હસ નિર્મલ હુવે જેલ જેલે નવા, સમયમા સિદ્ધિ સ્થાને
સુહાવે સર્વ ૦ ૫

રતનની મંજૂપા તાણુ દીધું ખરું, કુચિથી ઉઘડતું તેહ તાણું,
તાણું ઉઘાટતાં રતન પામે યથા, આત્મરુદ્ધિ તથા દીલ બાણું.
સર્વ ૦ ૬

મૃત્તિકા નિર્મલી કુંભનો હેતુ છે, મૃત્તિકા કુંભનું રૂપ યાવે,
હડ સામગ્રીથી કીજિએ કુંભને, મૃત્તિકા વ્યકિતતા રૂપ યાવે.
સર્વ ૦ ૭

તેમ સત્તાપણે ઋદ્ધિયો સર્વ છે, આત્મમા મૃત્તિકા પેઠ જાણો,
સાધને સાધીએ વ્યકિતતા આત્મની, ઉઘમે કાર્ય સિદ્ધિ પ્રમાણો.
સર્વ ૦ ૮

આત્મ બાવે રહી રીઝીએ ગહગહી, પારકા દોષ દેખો ન પ્રાણી;
પારકા દોષને દેખતો જ્યાં લગી, ત્યાં લગી નહિ હુવે તેહ નાણી
સર્વ ૦ ૯

દોષદૃષ્ટિ ટળે મોહ માયા ગળે, સાધને સાધતો મુકિત સારી,
બુદ્ધિસાગર લહે શુદ્ધતા બુદ્ધતા, જન્મ ને મૃત્યુનાં દુઃખ વારી.
સર્વ ૦ ૧૦

૩૫૨. શુદ્ધ ચેતવણી ઉપદેશ—

ગુણથા ૭૬.

ચેતરે માનવી ચેતરે માનવી, ચિત્ત ચક્રડોળમાં કેમ બૂલે;
મોહના ફંદમા ફેાફ ફસિયો અરે, તત્ત્વવિદ્યા લહી કેમ બૂલે?
ચેતરે. ૧

મારું મારું કરી નાચિયો ભવ વિષે, મારું મારું કરી ફેક ફૂલે,
જન્મ ત્યા મૃત્યુ છે ચેતજે આતમા, સદ્ગુરુ સંગથી નેત્ર ખુલે.
હાર. ૨

કાળની પાળ છે જગત્મા કારમી, ઝડપી લે જીવને એક ક્ષણે;
કેઈ ચાલ્યા અને ચાલશે પ્રાણિયા, મૂઠ શું મોઢમાં દીન ગાળે ?
હાર ૩

લક્ષ્મીના લોભમાં થોભ છે નહિ જરા, જ્ઞાનથી દેખાતાં સર્વ જોડું,
સ્વપ્નની સુળલડી ભૂળ ભાગે નહિ, સત્ય છે જ્ઞાનીનું વામ્ય
મોડું. હાર ૪

મણિ અને રત્નની ખાણ પામી અરે, શીઠને પત્યરોને ઉપાડે ?
પુણ્યયોગે લહી ભવ્ય તેજ તુરી, રમતમા મૂઠરે શું ઉડાડે ?
હાર. ૫

રત્ન ચિન્તામણિ હાથમા આવીયું, ફેકી દે ધૂળમા હીન ભાગી,
પામી રસસિદ્ધિને પાપના યોગથી, ત્યાગી દે માનવી મોઢ રાગી.
હાર. ૬

ચેત ચેતન જરા જ્ઞાનથી જાગીને, સાધી લે સત્ય તું કૃત્ય સારું,
બુદ્ધિસાગર સદા ચેતજે ચિત્તમા, શુદ્ધ ચૈતન્યનું રૂપ તારું.
હાર. ૭

૩૫૪. આત્માને સ્વસ્વરૂપોપદેશ—

નુનણા ૭૬.

અવળના પન્થમા ચાલજે આતમા, નાત ને જાત સર્વે વિસારી,
જ્ઞાનના યોગથી તત્ત્વને પામીને, શુદ્ધ આરિત્રતા દોલ ધારી.
અવળ ૧

૩૫૫. સંસારની અસારતા—

ગુણણ ૭૬.

સર્વ સંસારના ભાવ છે કારમા, સાર તેમાં નથી સત્ય ભાણું;
રૂપ જૂઠા ધરે પ્યાર ત્યા શું કરે, સમજજે આતમા સત્ય ઠાણું.
સર્વ ૦ ૧

ક્ષણિક આનન્દમા મોહથી મુંઝીને, લબ્ય માનવપણું કેમ હારે?
આજ ને કાલ કરતાં થકાં માનવી, કાળ આયુઃ હરે કો વિચારે?
સર્વ ૦ ૨

ળાદ્ય આનંદનો રંગ છે અભિનવો, નટ તે નો યશે ચિત્ત ધારો,
આધિ ને વ્યાધિથી મુકત કર આતમા, સમજીને સત્યને કેમ
હારો? સર્વ ૦ ૩

લક્ષ ચોરાશીમા વિવિધ દેહો ધર્યાં, મોહ અજ્ઞાનથી પાર નાચો,
આતમા સત્ય જાણ્યો લહી જ્ઞાનને, દીલમા તે સદા ખૂબ
ભાવ્યો. સર્વ ૦ ૪

જૂઠું સંસારમા સાર છે નહિ કશું, તત્ત્વદષ્ટિથી લે વિચારી;
વર્ણ ને વેશ લિંગાદિકે ધર્મ નહિ, જ્ઞાન્તિમાં જૂલતા છે ખુવારી
સર્વ ૦ ૫

સદૃશુરુ સગથી સમજરે ધર્મને, ધર્મથી પાપ સઘળા પ્રણયો,
સાધનન્તી સ્થિતિ પામતો આતમા, ધર્મથી શુદ્ધ રૂપ પ્રકાશે.
સર્વ ૦ ૬

વિત્તના કન્દમા દુઃખના કન્દ છે, સત્ય વૈરાગ્યથી તે વિચારો;
સત્ય આનન્દમાં રમણતા રાખવી, તપ અજપાથકી છવ તારો.
સર્વ ૦ ૭

મુખ્ય ઉત્તમ બહો યોગવિદ્યા ત્રણે, યોગના નેત્રાગ્રામી મુખ્ય
 'અભ્યસ' એવના શુદ્ધતા જ્યાં રહે, યોગ મોટો મોટો
 થાય છે.

નિત્ય કલ્યાણકર્તા અભ્યસના આત્મસા, મોટો પદોગ્રામી
 મોટો મોટો સાધક દુરેવ જેટલી મહા, નિત્ય - મોટો મોટો

મોટો નિષ્કામી સમાન નુ આત્મસા, અભ્યસ એવના મોટો
 મોટો આત્મસા અભ્યસના પદોગ્રામી, મોટો મોટો

અભ્યસી મુખના પદોગ્રામી નિત્યમોટો, પદોગ્રામી - મોટો મોટો
 મોટો મોટો મોટો અભ્યસના અભ્યસ, મોટો મોટો

શક્તિ સિદ્ધિ સકલ જાગતી ધ્યાનથી, ધ્યાનથી કર્મ સઘળાં વિદારે,
શુદ્ધ નિર્મલ ખની મુક્તિ સુખ લોગવે, જ્ઞાનવૈરાગ્યથી મોહ
મારે. ચેતન ૪

જાગ અખ આતમા શૂર થઈ સાહિબા, મોહ માયા થકી રહી ઉઠાસી;
બુદ્ધિસાગર હવે ટેક ધારી પ્રભુ, અલખની ધુનમા સિદ્ધવાસી.
ચેતન ૫

૩૫૯. યોગમહિમા—

સુલભાષન્દ.

યોગ વિદ્યાતણું ધામ ચેતન પ્રભુ, શક્તિ સિદ્ધો સમી રહી પ્રકાશી,
યોગવિન્ માનવી ચિત્તમા ધ્યાનથી, પિણ્ડ પ્રક્ષાણ્ડ બાવો વિલાસી.
યોગન ૧

ભૂતમય વૃત્તિથી જ્ઞાન્તિમાં ભૂલતાં, વૃત્તિથી પર પ્રભુ ન પ્રકાશ્યા;
વૃત્તિથી પર પ્રભુ પામે નહિ વૈખરિ, શુકલ ધ્યાને પરાભાવ વાસ્યા.
યોગન ૨

દીપ જ્યોતિ પરે જ્યોત જ્યા જાગતી, સહજ ઉપયોગમાં લીન વૃત્તિ,
શ્વાસ ઉશ્વાસની મન્દતા સ્થીરતા, બાદ્યમાં જાણિએ શૂન્યવૃત્તિ.
યોગન ૩

ચક્ર પડ્ ભેદવા વાયુના પિણ્ડમાં, ગગનગઢ ચાલવું વંકનાલે,
જ્યોતિ ઝળહળ જગે શોક ચિન્તા બાગે, હંસલો શાન્તિસુખમાંકિ
મ્હાલે યોગન ૪

ત્વરિત શિવત્વની પ્રાપ્તિ છે સહજમા, ગ્રન્થી ભેદી લહે મુક્તિ સાચી,
અવતા મુક્તિના સુખ જે પામતા, સિદ્ધિ તે પામતા સત્ય રાચી
યોગન ૫

નમો જ્ઞાનને સત્યનું જે પ્રકાશી, કહો જ્ઞાનને ઉપમા ગંગા કાશી;
દિલે શોભતું જ્ઞાન ઉદ્યોતકારી, શ્રુતજ્ઞાનને વન્દના નિત્ય મહારી. ૫
જીઓ સૂત્રમાં જ્ઞાન છે તીર્થ સાચું, શ્રુતજ્ઞાનના તીર્થમાં નિત્ય રાચું,
ભણાવો ગણાવો ભણો ભવ્ય ભાવે, શ્રુતજ્ઞાનથી દોષના ધૂન્ડ
જાવે. ૬

અહો જ્ઞાન સાચું વિનેય પ્રકાશી, જગત્માં ઘણું દીપતું જે વિદ્યાસી,
નમું છું મુદા જ્ઞાનને પાય લાગી, અહો બુદ્ધિથી ચેતના શુદ્ધ
જાગી. ૭

૩૬૧. આત્માને અલખદેશોપદેશ—

(લલિત)

અલખ દેશમાં હસ ચાલવું, અલખ દેશમાં હસ મહાલવું,
અલખ દેશની ધૂન ધારવી, અશુભ જીવની ટેવ વારવી. ૧
ખલકમાં ખરે ખૂણ સત્ય છે, અલખના વિના અન્ય કાચ છે,
અલખ ધૂનમાં લક્ષ્ય છે ખરૂં, અલખ દેશને પ્રેમથી વરૂં. ૨
અલખ રંગમાં રાગ છે ખરો, અલખ ગંગામાં સ્નાનને કરો,
અલખ યાનથી અબ્ધિને તરો, અલખ ધૂનથી કર્મને હરો. ૩
અલખ દેશમાં કલેશ ના કદા, અલખ દેશને પામિએ યદા,
અલખ જ્યોતથી સર્વ વાસતું, અલખ જ્યોતથી કર્મ નાસતું. ૪
અલખ સત્ય છે પિરૂડ જાગતો, અલખ ધૂનમાં ભવ્ય રાગતો,
અલખ આત્માના ધ્યાનમાં રહું, અલખ શાન્તિને પ્રેમથી લહું. ૫
અલખ જ્યોતમાં જાગવું સદા, અલખ જ્યોતમાં દુઃખ ના કદા,
અલખ દેશની ધૂનમાં રહે, અલખ તત્ત્વને યોગિયો લહે. ૬

૨૬૫. બ્રહ્મને ચેતનાનો ઉપદેશ—

(૧૦૫૬૩ કાલ જાત રૂપીણી—૨૧ વાગ)

“ તો બાળકે ચતુરતા, બુદ્ધિ તો ચતુરતા ”

“ બુદ્ધિ તો તો હૃદયીયાના, ચેતનાનો તો ”

“ બુદ્ધિ તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

“ તો તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

“ તો તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

“ તો તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

“ તો તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

“ તો તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

“ તો તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

“ તો તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

“ તો તો તો તો તો, તો તો તો તો ”

મહાર્કં તહાર્કં બૂલી હંસા, કર તું શાશ્વત ગુણનો પ્યાર;
 નિર્ભય દેશી સિદ્ધ સમોવડ અનંત ગુણનો છે દાતાર. ૨
 ઇષ્ટાનિષ્ટપણ સહુ મિથ્યા, પુદ્ગલમાં બાસે નહિ સાર;
 સ્થિરોપયોગે વીર્યશક્તિની, પ્રાપ્તિ ચેતનમાં છે ધાર,
 શક્તિ અનંતિ ચેતન પ્રકટે, કરતાં પિંડસ્થાદિક ધ્યાન, ૩
 નમું નમુ હું ચેતનરાયા, શુદ્ધ બુદ્ધ ત્રાતા ભગવાન
 અકલ કલા જગજીવન તહારી, મહિમા તહારો અપરંપાર,
 શ્વાસોશ્વાસે અજપાળપે, અનુભવ જ્યોતિ પ્રકટે સાર;
 અહો ધન્ય તું આતમરાયા, નિરાકાર વર્તે સાકાર, ૪
 બુદ્ધિસાગર અવસર પામી, આતમ તું પોતાને તાર.

૩૬૪. બ્રહ્મચર્ય મહિમા—

મનહર છંદ

શીયલથી સુખ થાય શીયલથી દુઃખ જાય,
 શીયલથી દેહ દદ, સુમન સુહાય છે;
 મન્ત્રતન્ત્ર ક્લે સહુ, શીયલના તેજ્યકી
 શીયલથી માન સહુ, દુનીઆમાં થાય છે,
 શીયલને ધારવાથી સ્મરદોષ મારવાથી;
 ભવજલનિધિ ક્ષેમ, સહજ તરાય છે
 દેવવૃન્દ ગુણ ગાય, શરીર નિરોગી થાય,
 બ્રહ્મતત ધારવાથી, સુયશ પમાય છે. ૧
 વિદ્યવૃન્દ નાશ થાય, ભૂત પ્રેત વશ થાય;
 શીયલ સુગુણ ગૃહ, મંગલનું દાર છે,

૧૩૮૧ :

૧. ગાલ નેત્રું ધાય, સહુ દોષ દૂર જાય
મપલ ધાન્ડજન, ધન્ય અવળી ૪૩
૨. મન મુગનથી મન, ત્રિપદથી શુભ વપ,
૩. મન રાગનથી રૂપના પ્રભાવ ૪૪
૪. ગારી પત્ર નાત ત્રિપદ નાજાર અગા
૫. ત્રિપદ નાત રાગ ૬. પત્રના પ્રભાવ ૪૫
૬. પત્ર નાત રાગ ૭. પત્રના પ્રભાવ ૪૬

૩૭૦. વીતી વેળા પાછી નહિ આવે—

ભજન કરતે ભજન કરતે—એ રાગ.

- વીતી વેળા આવશે નહિ, જીવલડા ઝટ ચેતરે,
ઉઘે ઉઘણુ આળસુ શું, કાળ ઝપાટો દેતરે. વીતી. ૧
- રાત્રિ જાગે દિવસ જાગે, વ્યતીત વર્ષો થાયરે;
જાણે મોટો થાય નહાનો, ચિત્તથી નહિ ચેતાયરે. વીતી. ૨
- જેવાં ગગને વાદળાં છે, તેવાં તન ધન રૂપરે;
જાણી ચિત્તમાં જાગતાં જીવ, હોત ન ભવભય ધૂપરે વીતી. ૩
- ખાપ ચાલે માત ચાલે, વૃદ્ધ યુવા ને ખાળ રે;
જન્મ્યા તેને મરણુ માથે, કબુ ન મૂકે કાળરે. વીતી ૪
- કાલ કરવું આજ કીજે, કીજે ન ધર્મે વાર રે;
પ્રભુ ભજી દ્યો ભાવથી ભાઈ, હોવે સફલ અવતારરે. વીતી. ૫
- ખૂંચી ખટપટમાં અરે તેં કીધો, ન ધર્મ લગારરે;
હજી સમય છે ધર્મ માટે, ચેતન મનમા ધારરે. વીતી. ૬
- સમજ ચેતન સાનમાં અખ, જીવન ધર્મે ગાળરે;
ખુદ્ધિસાગર ધર્મથી જગ, હોવે મંગલ માલરે. વીતી. ૭

૩૭૧. શબ્દસૃષ્ટિ વિદ્યતા—

ભજન કરતે ભજન કરતે—એ રાગ.

- શબ્દસૃષ્ટિ બહુ બની જગ, ભાષાનો નહીં પારરે,
ચેતન હીરો ચૂકીને ભાઈ, આયુ ન એળે હારરે. શબ્દ ૧
- બાદ્ય વિદ્યા વાસનાથી, હોવત તરવે ભૂલરે;
માયાની જાંઘાળથી સહુ, હોવત અન્તે ધૂળરે. શબ્દ. ૨

૩૭૩. આત્મોત્તતિના ઉપાયો.

૫૬.

ઝોધવળ મન્દેશો કહેજો સ્થામને—એ રાગ.

આત્મોત્તતિના હેતુ સજ્જન સાબળો;
વિસંવાદ નહિ જેમાં કિંચિત્ માત્રજો,
સદ્ગુરુ ઉપદેશે મન વાળો બહાલથી;
સજ્જન સંગતિ કરી બનો સુપાત્રજો.

આત્મોત્તતિ. ૧

નાના મોટા જીવવૃન્દને પાળજો;
દયા ધર્મથી કરશે આત્મ કૃતાર્થજો,
સત્ય શીલ સન્તોષ ક્ષમાદિક ધર્મથી;
સાધે બવ્યો પરમગતિ પરમાર્થજો.

આત્મોત્તતિ. ૨

ચાડી ચુગલી ચોરી ઝટપટ વારીએ;
નિન્દા કઢી ન કરવી પ્રાણી બવ્યજો,
દોષીના પણ દોષો ટાળો પ્રેમથી;
સમતાભાવે કરવું સહુ કર્તવ્યજો.

આત્મોત્તતિ ૩

રાળો સહુની સાથે મૈત્રી ભાવના;
કઢી ન જુડું ચિન્તો પરવું લેશજો,
ધર્મી દેખી હરજો મનમાં હેતથી;
કઢી ન કરવો વાત વાતમા કલેશજી.

આત્મોત્તતિ. ૪

નીતિ રીતિ રાખજો સજ્જન નેમથી,
વદો વિચારી વાણી સુન્દર સત્યજો,
ધર્મ અર્થ ને કામ અને પરમાર્થમા;
કઢી ન વઢવી વાણી લેશ અસત્યજો

આત્મોત્તતિ. ૫

ખરે જીવ જાય છે આયુ, ખગર નહિ વાય શો વાયુ,
વિચારી ચેની લે વહાણા, કરે શું આજપંપાલા
ચલક તુ ચેતન જ્ઞાની, નિરંજન નિત્ય સુખ ખાણી;
ખુદ્ધયજિથ ધારજે સોડહં, હૃદયમા ભાવજે કોડહં.

૩૮૮. લઘુતા વિષે—

છપ્પમ છંદની ચાલ.

લઘુતામા પ્રભુતાય વસે છે જ્ઞાની ગાવે,
લઘુતા ગુણનું પાત્ર લઘુતાથી ગુણ આવે;
લઘુતા ગુણનું મૂળ લઘુતા વિણ ધૂળધાણી,
ધનસત્તાથી ફેક ફૂલે છે મિથ્યા માની;
અન્તર સફગુણ ધારવાને લઘુતા પ્રભુતાદાર છે
ખુદ્ધિસાગર સમજશે અરે લઘુતા જગ જયકાર છે
લઘુતા વિદ્યામૂળ લઘુતા સન્નજન પાસે,
નાસે મિથ્યા માન લઘુતા હૃદયે વાસે;
કરે ક્રિકરનું કામ સુજન લઘુતાના ધારી,
લઘુતાની અહો વાત જગતમા દેખો બારી;
લઘુતા લાવી સેવીયેહી સન્ત સુદેવા પ્રેમથી,
ખુદ્ધિસાગર જ્ઞાનથી કહે બવ્યને શુભ નેમથી.

૩૮૯. ગુરુભક્તિમહિમા—

છપ્પમછંદ ચાલ.

ગુરુભક્તિ વણ્ય જીવ તત્ત્વને કયાથી પામે ?
ગુરુભક્તિ વણ્ય જીવ હરે નહિ નિશ્ચય ઠામે;

જાહેર વાજ મરજીનાની વાજ ન મળે,

રહો તો વાજ પ્રતિબાધને રહાવી આપ ?

જિના નીલ મને છે ને હું, જિના નીલ ને ને,

જિના નીલ જાગ મૂકે તો જિના નીલ ને ને,

જાગ જિના નીલ જાગ જાગ જાગ જાગ જાગ જાગ,

જિના નીલ, જાગ જાગ જાગ જાગ જાગ,

જાગ જાગ જાગ જાગ જાગ જાગ જાગ

ગુરુશરણથી સયમ શક્તિ પ્રગટે બારી,
 ગુરુશરણથી પ્રગટે છે સમતા સુખકારી;
 ગુરુશરણથી ઉદ્ધતાઇ પહેલી નાસે,
 ગુરુશરણથી કદાબ્રહ્મદિ દૂરે જશે;
 ગુરુશરણથી સંપન્ને છે પચમ ગતિ પલવારમાં,
 સત્ય શરણુ સદ્ગુરુનું સમજશે સંસારમાં.

ગુરુની નિદા કરી વદનથી કેઇક પડીયા,
 ગુરુગુણ ગાઇ શિવપુર મહેલે કેઇક ચડીયા;
 ગુરુની આણી લોપી પામર કેઇક જૂઠ્યા,
 માયાદરિયે ગુરુ વિના તો કેઇક જૂઠ્યા,
 આત્મજ્ઞાન જ્ઞાતા ગુરુનું શરણુ સદા સુખકાર છે;
 ગુરુવિનયે જે નિત્ય રાતા સફલ તસ અવતાર છે.

ગુરુજ્ઞાનથી દેવ ઇષ્ટ તો શિષ્યો જાણે,
 સદ્ગુરુગમથી બળ્ય રાચશે આત્મજ્ઞાને;
 સદ્ગુરુગમથી સહુ સમજશે ધરજે ચિત્તે
 ગુરુવિનયથી ખુશ રહે છે પણ નહિ વિત્તે,
 સદ્ગુરુના જે સેવકો તે બાવસાગર રહેજે તરે;
 બુદ્ધિસાગર ગુરુશરણથી સત સંપત્ત શિષ્યો વરે.

૩૯૦. સન્તસમાગમમહિમા—

છાપ્ય હંદ.

પ્રગટે જો મહાભાગ્ય સન્તની સેવા લહીયે,
 પ્રગટે જો મહાભાગ્ય સન્તની પાસે રહીયે,

૪૫૭ .

- ૧૨ જે મદાબાગ્ય સન્તની સુખીયે વાળી,
૧૩ જે મદાબાગ્ય મંજી નો સન્ત સુખાળી
૧૪ નરક તારેન્દ્રની અડો પદવી મળી નહેવ ઇ,
૧૫ ના સાવા પ્રાપ્ત કરવા જગતમા મુદકેવ ન
૧૬ નાગીની મળીશું નમોને ઉત્તમ નામ,
૧૭ નાગીની મળીશું નમોને ઉત્તમ નામ

સન્તસમાગમ સફલ સદા છે શાસ્ત્રો ગાવે,
કોઈક વિરલા સમબુના મનમા તે આવે;
સન્તસમાગમ શિવપુરનો સાચો સદેશો,
માનો તેને સત્ય ધરો નહિ મન અદેશો;
સત જંગમતીર્થ છે, અહો સન્તો જગ સુખકાર છે,
બુદ્ધિસાગર સન્તસેવા જગત્મા જયકાર છે.

૩૯૧. આત્મજનગૃતિ—

દુકા.

ચિદાનન્દ નિર્ભય સદા, નિશ્ચલ એક સ્વરૂપ,
પ્રેમે આતમ સેવતા, વિઘટે ભવભયધૂપ.
રતનત્રયીનું ધામ છે, અકલકલા ગુણખાણ,
અવિનાશીના ધ્યાનથી, હોવે અમૃતપાન
અનુભવઅમૃતસ્વાદથી, નિશ્ચય રૂપ જણાય,
જ્ઞાતા ધ્યાતા આતમા, જ્ઞાને મન પરણાય
નિત્યાનિત્ય વિચારિયે, ભેદાભેદ સહાવ,
સાપેક્ષાએ આતમમા, સમજ્યાથી સુખ દાવ.
અણરૂઝ નિર્મલ સત્ય તું, પરમ મહોદય ગેહ,
અન્તર્દષ્ટિ દેખજે, વસિયો તું આ દેહ.
જ્યોતિ. ઝળહળતી સદા, ચેતનની સુખકાર,
શક્તિ અનતી સિદ્ધસમ, ધ્યાતા ભવનો પાર.
પરપુદ્ગલથી બિન્ન તું, ધર તહારો વિશ્વાસ,
ત્રિબુવનપતિ તું દેહમા, સમજે તો સુખવાસ.

વિકારો તમામો ટળ્યા એકતાને,
ખુરી આશ છૂટી ખરા પ્રલ્લભાને;
ખરા શુદ્ધ ચૈતન્યમાં દૃષ્ટિ લાગી,
પ્રભુપ્રેમથી આત્મની જ્યોત જાગી.

પ્રભુપ્રેમથી ધ્યાનનો લેહ પાવે,
ધરી ધ્યાન ને સિદ્ધરૂપે સુહાવે;
કહે ધીનિધિ ધ્યાનમાં કાળ ગાળો,
ખરા પ્રલ્લભાં માનવી નિત્ય મ્હાલો.

૩૯૩. સત્સંગ—

ગઝલ.

કરોને સંગ સંતોની, કરોને સંગ ભકતોની;
કરોને સંગ જ્ઞાનીની, કરોને સંગ ધ્યાનીની.
કરોને સંગ સાચાની, તજોને સંગ કાચાની;
કરોને સંગ મોટાની, તજોને સંગ જોટાની.
કરોને સંગ યોગિની, તજોને સંગ શોકિની;
કરોને સંગ પૂરાની, તજોને સંગ અધૂરાની.
કરોને સંગ સમજુની, તજોને સંગ ખૂનીની;
કરોને સંગ સારાની, તજોને સંગ નકારાની.
કરોને સંગ ચેતનનો, તજોને સંગ અચેતનનો;
કરોને સંગ શૂરાની, તજોને સંગ ખૂરાની.
કરોને સંગ સુમતિનો, તજોને સંગ કુમતિનો;
બુદ્ધિચન્ધિ સંગ છે જેવી, પ્રગટતી બુદ્ધિ તો તેવી.

. ୩୧ .

୧୪. ସିଂହାରଣା ଯୋଗ—

୧୦୦୦

୧. ଯୋଗା ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା,

୨. ଯୋଗା ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା,

୩. ଯୋଗା ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା,

୪. ଯୋଗା ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା,

୫. ଯୋଗା ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା,

୬. ଯୋଗା ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା ୧୦୦୦ ଯୋଗା,

ધિક્ તેનો અવતાર દયાની વાત ન જાણી,
 ધિક્ તેનો અવતાર પાપની ખોલે વાણી;
 પશુ પંખીને મારીને ખહુ પાપી જે ઉદર ભરે,
 ધિક્કાર તેવા દૈત્યજનને નરકમાંહિ અવતરે
 વિત્ત છતાં પણ દાન ન કીધું તે જન ખોટા,
 ધિક્ તેને શત વાર પાપથી વાળે ગોટા;
 ધિક્ તેને શત વાર અન્યનું હિત ન કીધું,
 ધિક્ તેને શત વાર દારૂનું પાન જ કીધું;
 ધન્ય ધન્ય જગમા નરા તે પરઉપકારે રક્ત છે,
 બુદ્ધિસાગર ધન્ય તે નર સન્ત સજ્જન ભક્ત છે.

૩૯૫. સમાધિસ્વરૂપ—

માન માયાના કરનારા રે—એ રાગ.

કરો સત્ય સ્વરૂપ સમાધિ રે, તેથી ટળશે ઉપાધિ ને વ્યાધિ;
 યોગ અષ્ટાંગને શુદ્ધ સાધી રે, કરો દૂરે સકલ દુઃખ આધિ.
 ચિત્ત ચચલતા દૂર જ જાવે, અનહદ આનંદ થાવે;
 સર્વ સંકલ્પની સિદ્ધિ ખરેખર, રૂઢિ સિદ્ધિ સહુ પાવે રે. કરો
 આતમના જ્ઞાનથી દુઃખ ટળે છે, સિદ્ધ સ્વરૂપ મળે છે,
 પ્રજ્ઞા ને વિષ્ણુ શંકર ને શક્તિ, આતમમા સર્વ બળે છે
 કરો

યોગિક વિદ્યાભ્યાસ કર્યાથી, વિષયવિકારો ટળે છે;
 જ્ઞાનીના યોગ્ય છે યોગિક વિદ્યા, સમસ્ત શિષ્યોને કુળે રે. કરો

બ્રમર તું બૂલ નહિ શાણા, થહી લે જ્ઞાનને દાના;
વખત આ વેગથી વહેતો, બ્રમરજી ચિત્તમાં ચેતો
અલખના દેશમાં ચાલો, સ્વરૂપાનંદમાં મ્હાલો;
બુદ્ધચન્દિ ધર્મની વાડી, બ્રમર ત્યાં સત્ય સુદતાની.

૪૨૦. મનમાનેલું મીઠું—

પૈસા પૈસા પૈસા તારી—એ રાગ

સહુથી મીઠું મન માનેલું, મન માનેલું ખ્યારું રે;
સાકર મીઠી દ્રાક્ષા મીઠી, દૂધ જ લાગે સારું રે. સ૦ ૧
નારી સારી ચારી સારી, ખ્યારી ઘેબર ધારી રે;
સહુથી મન માનેલી વસ્તુ, સારી જગમા ધારી રે. સ૦ ૨
બણુતર સારું ગણુતર સારું, સારું પરહિતકારી રે,
સહુથી સારું મન માનેલું, સમજો નર ને નારી. સ૦ ૩
સાકર જગમા સહુને મીઠી, રાસબને છે અન્નીઠી રે,
લીખોળી મીઠી વાયસને, નજરે જગમા દીઠી રે. સ૦ ૪
ખાળકને તો રમ્મત ંહાલી, વામમાર્ગીને કાળી રે;
વ્યભિચારીને વેશ્યા ંહાલી, મનહર બહુ લટકાળી રે. સ૦ ૫
પપૈયાને વર્ષા ખ્યારી, પય ંહાલું મંબરી રે;
પંડિતને તો વિદ્યા ંહાલી, મુનિમન સમતા સારી રે. સ૦ ૬
દગા પ્રપચો ખ્યારા દુર્ગન, સજ્જન ગુણ જયકારા રે,
પતિવ્રતામન સ્વામી ંહાલો, શિવને સર્પના બારા રે. સ૦ ૭
સન્તોના મન ંહાલા જ્ઞાની, યોગિના મન ધ્યાની રે;
મુસલમાનને પાતર ંહાલી, બતર કણુળી માની રે. સ૦ ૮

જિનવચનામૃત પાન કર્યા વણુ, સત્યમતિ નહિ સૂઝે રે;
 આપમતિથી અવળો ચાલે, તે પ્રાણી નહિ જૂઝે રે. સં ૨૦
 પુણ્નલથી ન્યારો છે ચેતન, અઝરામર અવિનાશી રે,
 રત્નત્રયીનો સ્વામી પોતે, સત્યાનંદ વિલાસી રે. સં ૨૧
 પરબ્રહ્મસ્વરૂપી પોતે, નિજગુણ કર્તા ભોક્તા રે;
 ઉપશમ ક્ષયોપશમ ને ક્ષાયિક, બાવે નિજગુણ ચોક્તા રે. સં ૨૨
 ઇષ્ટબુદ્ધિ ચેતનમા સાચી, સર્વજ્ઞે એમ બાખ્યું રે;
 ચેતનમા આનંદ બર્યો છે, સત્ય વચન એ દાખ્યું રે. સં ૨૩
 મન માને તે કરશે જે જન, તે જન ખતા ખાશે રે,
 સુજ્ઞાને સાચુ તે પ્યારું, માને તે સુખ પાશે રે. સં ૨૪
 સદ્ગુરુ સુખસાગર પદપંકજ, બ્રમર સમો સુખવાસી રે,
 બુદ્ધિસાગર પ્રભુગુણ ગાતાં, બનીયો આત્મવિલાસી રે. સં ૨૫

૪૨૧. આત્મસત્તાગાન—

ૐ નમ.

નિશાની કહા બતાવુ રે—એ રાગ.

ચિદાનંદ શુદ્ધ સ્વરૂપી રે, અસંખ્ય પ્રદેશાધાર ચિદાનંદ
 રૂપારૂપી તું પ્રભુ રે, નિત્યાનિત્ય વિચાર; ચિદાનંદ ૧
 અસ્તિ નાસ્તિમય તું પ્રભુ રે, એક અનેકાધાર. ચિદાનંદ ૨
 સચ્ચિદાનંદ તું સદા રે, અઝરામર સુખકાર, ચિદાનંદ ૩
 સિદ્ધ સનાતન શોભતા રે શુદ્ધ પર્યાયાધાર ચિદાનંદ ૪
 કાળ અનાદિ અશુદ્ધતા રે, તેનો તું હરનાર, ચિદાનંદ ૫
 આત્મજ્ઞાનધ્યાને પ્રભુ રે, આપોઆપ તરનાર. ચિદાનંદ ૬

શુદ્ધ ચેતન તુ પુદ્ગલથી ન્યારો, ચેતન એક તુહિ સારો,
 દ્રવ્યપણે તું એકજ નિત્ય છે, શુશ્રુષ્યાય આધારો. ચે૦ ૩
 પુદ્ગલભાવ સહુ ભિન્ન વિચારી, વિનતિ આ ઉરમાં ઉતારી;
 એકત્વ ભાવના ભાવો હૃદયમાં, પામશે ભવજલપારી. ચે૦ ૪
 એકત્વ ભાવનાથી જીવ અનંતા, પામ્યા છે શિવપદ સાચું;
 પામે છે પામશે જીવ અનંતા, એકત્વ ભાવમાહિ રાચું. ચે૦ ૫
 શુદ્ધ સ્વરૂપ કરનારી છે એકતા, અતરમા થાય ઉન્નિયારી;
 ખુદ્ધિસાગર શુદ્ધ એકત્વ ભાવના, મંગલપદ કરનારી ચે૦ ૬

૪૩૧. અથ નવમી સમતા ક્રિયા—

હુલા.

સમતા શિવસુખ વેલડી, સમતા સુખનું મૂળ,
 સમતા સયમ ફલ કહ્યું, સમતા વણુ સહુ ધૂળ. ૧

સમતાથી શિવસુખ મળે, સમતા આનંદપૂર;
 પરમ મહોદય પ્રાપ્તિમા, સમતા મંગલતૂર ૨

રાગ કેદારો.

સમતા શાશ્વત સુખ કરનારી, નિજપરને ઉપકારી રે;
 સમાન વૃત્તિ શત્રુ મિત્ર પર, ભાવદયા જયકારી રે. સમતા૦ ૧
 વસ્તુ સ્વભાવે ચેતન સ્થિતિ, વર્તન સમતા ધારો રે;
 ચેતનમા ઉપયોગ રમણતા, સમતા શુદ્ધ વિચારો રે. સમતા૦ ૨
 કેવલજ્ઞાન ને કેવલદર્શન, સમતાથી ઝટ યાવે રે;
 લાપકત્રેણિએ ધ્યાને ચઢતા, સમતા સુખ પરણાવે રે. સમતા૦ ૩

વચનથકી ગાતાં ચેતનને, પરપરિણમતા નાસેરે;
 પરા પશ્યન્તી મધ્યમા વૈખરી, ભાષાશક્તિ પ્રકાશેરે વચન૦ ૪
 નાદ યોગમાં વચનભક્તિથી, સહેજે પ્રવેશ સુહાવેરે;
 અનહદ તૂર બળવે યોગી, સૂક્ષ્મ વચનના બાવેરે. વચન૦ ૫
 ચેતન ગાતાં સ્થિરતા હોવે, મોહમાયાદિ વિઘટેરે;
 દેહ તબુરો વચનના સ્વરથી, અનહદ તાનજ પ્રકટેરે. વચન૦ ૬
 વચન યોગી હોવે મન યોગી, અંતે થાય અયોગીરે;
 બુદ્ધિસાગર વચનભક્તિથી, પરમ પ્રભુતા ભોગીરે વચન૦ ૭

૪૨૭. અથ પંચમી વન્દનક્રિયા—

દુહા.

શુદ્ધ ચૈતન્ય સ્વભાવને, વન્દો વારંવાર;
 જ્ઞાનાદિક આધારથી, ચેતન પૃથ્વ્ય વિચાર
 નિજ સરળા સહુ જીવને, જાણી હર્ષિત હોય,
 જાણી સિદ્ધ સમ જીવને, વન્દે બાવે જોય.

સિદ્ધ જગત્ શિર સોભતા-એ રાગ.

વન્દું ચેતન દ્રવ્યને, પુદ્ગલ દ્રવ્યથી ભિન્ન;
 આત્મદંધન પ્રભુપ્રેમમાં, સ્થિરોપયોગે હું લીન
 અર્હન્તાદિક પંચ જે, વદન શુભ વ્યવહાર;
 અર્હન્તાદિક રૂપ છે, જીવ તે નિશ્ચય ધાર
 જ્ઞાનરવિથી પ્રકાશતો, દર્શન ચન્દ્ર સમાન;
 ચેતન દ્રવ્યને વન્દના, કરતાં નાસે છે માન

વિક્ષિપ્ત યાતાયાત સુશ્લિષ્ટ, સુલીનતા મનભેદરે;
 અનુકંમે અભ્યાસ કરીને, ટાળો સઘળા ખેદરે. ચેતન ૫
 ચેતનધ્યાને નિર્મલશક્તિ, ભવભય દુઃખ નિવારે રે;
 આત્મિક રૂઢિ પ્રગટ કરીને, કર્મકલક વિદારે રે. ચેતન ૬
 અતરના ઉપયોગે રહીએ, અનુભવસુખડાં લીજે રે;
 આપોઆપ સ્વરૂપે રમતાં, અનુભવામૃત પીજે રે ચેતન ૭
 સહજસ્વરૂપી અન્તર્યામી, ધ્યાને ચેતન પરજો રે;
 અનંતગુણપર્યાય વિલાસી, નિરખી મનમાં હરજો રે. ચેતન ૮
 પરમમહોદય શિવસુખ સ્વામી, ઘટમા શોધો ધ્યાની રે;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાન દિવાકર, પ્રગટે વાત ન છાની રે ચેતન ૯

૪૨૯. અથ સાતમી લઘુતાક્રિયા—

કુહા.

લઘુતા પ્રભુતા આપતી, કરે અહતા નાશ;
 રાગ દ્વેષ દ્વરે ટળે, સુકિતપુરીમા વાસ.

(રાગ-કેદારો.)

લઘુતામા પ્રભુતા સુખકારી, લઘુતા ગુણ કરનારી રે,
 ચેતનની શક્તિ કેળવવા, સાચી છે જમકારીરે લઘુતા ૧
 પુદ્ગલ બારે ચેતન હલકો, બિર્હ સાત રાગ જાવેરે,
 કાદવથી ન્યારી જેમ તુમડી, જલ ઉપર જેમ આવે રે લ. ૨
 પુદ્ગલ મમતા દીનભાવથી, લઘુતા ભવદુઃખકારીરે,
 તેવી લઘુતા આત્મશક્તિ, પ્રગટપણે હરનારીરે. લ ૩

શુદ્ધ ચેતન તું પુદ્ગલથી ન્યારો, ચેતન એક તુંહિ સારો,
 દ્રવ્યપણે તું એકજ નિત્ય છે, શુશ્રુષ્યાય આધારો. ચે૦ ૩
 પુદ્ગલભાવ સહુ ભિન્ન વિચારી, વિનતિ આ ઉરમા ઉતારી;
 એકત્વ ભાવના ભાવો હૃદયમાં, પામશે ભવજલપારી. ચે૦ ૪
 એકત્વ ભાવનાથી જીવ અનંતા, પામ્યા છે શિવપદ સાચું;
 પામે છે પામશે જીવ અનંતા, એકત્વ ભાવમાહિ રાચું. ચે૦ ૫
 શુદ્ધ સ્વરૂપ કરનારી છે એકતા, અંતરમા થાય ઉજિયારી;
 બુદ્ધિસાગર શુદ્ધ એકત્વ ભાવના, મંગલપદ કરનારી. ચે૦ ૬

૪૩૧. અથ નવમી સમતા ક્રિયા—

હાલ.

સમતા શિવસુખ વેલડી, સમતા સુખનું મૂળ,	
સમતા સયમ ફલ કહ્યું, સમતા વણુ સહુ ધૂળ	૧
સમતાથી શિવસુખ મળે, સમતા આનંદપૂર;	
પરમ મહોદય પ્રાપ્તિમા, સમતા મંગલતૂર	૨

રાગ કેદારો.

સમતા શાશ્વત સુખ કરનારી, નિજપરને ઉપકારી રે;
 સમાન વૃત્તિ શત્રુ મિત્ર પર, ભાવદયા જયકારી રે. સમતા૦ ૧
 વસ્તુ સ્વભાવે ચેતન સ્થિતિ, વર્તન સમતા ધારો રે;
 ચેતનમા ઉપયોગ રમણતા, સમતા શુદ્ધ વિચારો રે. સમતા૦ ૨
 કેવલજ્ઞાન ને કેવલદર્શન, સમતાથી ઝટ યાવે રે;
 ક્ષપકશ્લેષિએ ધ્યાને ચડતાં, સમતા સુખ પરખાવે રે. સમતા૦ ૩

: ૪૦૦ :

રાગદ્રેષ કિરિયા ત્યજી રે, વારી મનના દોષ;
નવધા કિરિયા જે કરે રે, તે પામે સુખ પોષ રે કરીએ૦
ઓગણીશ ચોસઠ સાલમાં રે, અષાડપંચમી દીન;
શુકલપક્ષમાં શુકલ જીવની, કિરિયા ગુણગણપીન રે. કરીએ૦
માણસા ગ્રામે ભાવથી રે, રચના કીધી બેશ;
સુખસાગર ગુરુભક્તિથી રે, આનંદ હોય હમેશ રે. કરીએ૦
અનેકાન્ત મત સેવના રે, નવધા ભક્તિ ઉદાર;
બુદ્ધિસાગર ભક્તિથી રે, જિનશાસન જયકાર રે. કરીએ૦

સડેલ પાનના સંગથી રે, શુભપાન વિણુશાય,
 કાગ સંગથી હંસલો રે, મૃત્યુ અવસ્થા પાય. નગુરાં ૨
 સગત જેવી પ્રાણીને રે, તેવો તે થઈ જાય;
 વેશ્યાની સગતથકી રે, વિષયે મન લલચાય. નગુરાં ૩
 સત્ય તત્વ સમજે નહી રે, સત્યમાર્ગ અજ્ઞાન,
 આપમતિએ ચાલતા રે, બુદ્ધિહીન નાદાન. નગુરાં ૪
 સગત તેની વારીએ રે, કરીએ સફ્ફરૂ સંગ;
 શાસ્ત્રોથી પણ સંગનો રે, ચોલ મજીઠ સમ રંગ. નગુરાં ૫
 પ્રેમે સર્ગત પારણી રે, કરીએ મનવિશ્વાસ;
 બુદ્ધિસાગર ટેકથી રે, રહીએ સફ્ફરૂ પાસ. નગુરાં ૬

૧૫. સુગુરાનું સ્વરૂપ.

(નિશાની કદા બતાવુ રે-એ રાગ)

સુગુરાની સંગત કીજે રે, સંગતથી શુણ થાય—
 પાર્શ્વમણિના સંગથી રે, લોહ તે સોનું થાય,
 મૃયળ વામરી સંગથી રે, વામરીનું પદ પાય. સુગુરાં ૧
 સુસગતથી શુણ વધે રે, દોષો દૂરે જાય,
 પ્રાન્તિ પ્રમદ્મા મહુ ટળે રે, સત્યરૂપ પ્રગટાય. સુગુરાં ૨
 પ્રમગ્નામા દુનિયા દૂરે રે, માને દુઃખમા સુખ;
 સ્વપ્ન સુખલકી બદલતા રે, કયાથી વાગે જૂળ. સુગુરાં ૩
 વધામતિ રૂચિવકી રે, જેવી સગત થાય,
 તન્મયવૃત્તિ ફેરથી રે, શુદ્ધ જ્ઞાન ન મદાય. સુગુરાં ૪
 દુર્લભ દેવ આરાધના રે, દુર્લભ સફ્ફરૂ સેવ,
 સફ્ફરૂ મેવન નકિતથી રે, પામો અમૃતમેવ. સુગુરાં ૫

જેની જેવી યોગ્યતા રે, તેવા આપે યોધ;
બુદ્ધિસાગર સેવીએ રે, સદ્ગુરૂની કરી શોધ મુશુરાં ૬

૧૬. પરભાવ સ્વરૂપ.

(ગોવ સોવે મારી રેન ગુમાઈ-ગગ પીયુ.)

પરધર બાટકત સુખ ન સ્વાગી, વિનતિ સમજ મુજ અતર્યાગી,
કાલ અનાદિ બાટકયો બહાલમ, સ્વપ્નામા પણ સુખ ન દીકું;
અશુદ્ધ પરિણતિ કારજ એ સળ, જ્ઞાન્તિથી મનમાને મીકું પરં ૧
ટાળ અનાદિ પડ્યા નવી છૂટે, નિર્મલ નિજ ધન ચોરો લૂટે;
આત્મિક સદ્ગુજ સ્વભાવજે પ્રગટે, ચેતન શક્તિ સદ્ગુજ વિખૂટે પરં ૨
ક્ષાયિકપન્થક લખિધલોગી, યોગી પણ જે સદ્ગુજ અયોગી;
સ્થિતિ સાદિ અનન્ત વિલાસી, આવિર્ભાવે શુદ્ધ પ્રકાશી પરં ૩
ધ્યાતા નિર્મલ ધ્યાન પ્રભાવે, નિજ ઘર સાહિજ ક્ષણમા આવે;
બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, ધ્યાનાનદી પદ નિજ ગાવે. પરં ૪

૧૭. અનુભવ પથ.

(આશાવરી-રાગ)

અવધૂત અનુભવ પથ કોઈ રાગી, હૃદિ અન્તર જસ જાગી. અવં
જલપંકજવત્ અન્તર ન્યારા, નિદ્રાસમ સંસારા,
હસ ચચુવત્ જડ ચેતનકુ, બિન્ન બિન્ન કર ધાર્યા. અવં ૧
પુદ્ગલ સુખમે કળહુ ન રાચે, ઉદયિક બાવે લોગી,
ઉદાસીનતા પરિણામે તે, લોગી નિજ ધન યોગી. અવં ૨
ક્ષાયોપશમિકભાવે, મતિશ્રુત—, જ્ઞાને ધ્યાન લગાવે;
આપદિ કર્તા આપ અકર્તા સ્થિરતાએ સુખ પાવે. અવં ૩

અનુભવીએ અનુભવ આપ્યો, અંતર નયણે દેખ,
બુદ્ધિસાગર અગમ પંથમાં, સરખા આતમ લેખ;
સફળરૂપના સંગેરે, સુકિતસુખ સહેજે વરો. અનુભવી૦ ૧

૨૮. અજ્ઞાનનાં અંધારાં.

(રાગ-ધીરાના પદનો)

અજ્ઞાની અથડાણારે, સત્ય નવી સમજી શકે,
પોતાની હઠ પકડીરે, મન માને તેણું બકે. અજ્ઞાની૦ ૧
સત્ય ન શોધ્યું અંતર નયણે, જડમા માને ધર્મ,
ધર્મ મર્મનો ખ્યાલ કરે નહિ, બાંધે ઉલટા કર્મ;
અધારું અજવાળે રે, કહો કેમ ટકી શકે, અજ્ઞાની૦ ૨
જાનડીયા જેમ વર વિના તેમ જ્ઞાની વિના શ્રંથ,
નાક વિના જેમ મુખ ન શોણે અનુભવી વિષુ તેમ પંથ;
છીપ રૂપા જેવીરે, આઘેથી જોતાં ચગચગે. અજ્ઞાની૦ ૩
આપમતિ ત્યાં સુકિત ખેચી, મતની તાણાતાણુ,
કરતા કર્મ વધારે લોકો સાત નયોના અજાણુ;
જ્ઞાનીનો આગળ આવીરે, કહો કેમ ટકી શકે. અજ્ઞાની૦ ૪
ભૂંડ્યો કહેતાં બૂઝ ન ભાંગે, પ્રગટે જો ઘટજ્ઞાન,
ત્યારે જ્રમણા જ્ઞાન્તિ બાગે, આવે આતમસાન;
બુદ્ધિસાગર બોધેરે, અંતર સૂર ઝગમગે. અજ્ઞાની૦ ૫

૨૯. જ્ઞાનનાં અજવાળાં.

(રાગ-ઉપરનો.)

જ્ઞાનીની સંગ સારીરે, સમજે મન નરનારી,
જંગમ વસ્તુવસ્તુરે, જ્ઞાનીની સંગ નિર્ધારી. જ્ઞાની૦ ૧

: ૧૯ :

પત્થર પત્થર રત્ન ન હોવે, યુગે યુગે નહિ દેવ,
ઠામ ઠામ નહિ કદપવૃક્ષ જ્યું, ત્યું જ્ઞાની ગુરૂ મેવ;
પાપ પલકમાં કાપેરે, દેખાડે શિવપુર બારી. જ્ઞાની૦ ૨

ઘટમાં પરમાત્મ દેખાડે, શાશ્વત સુખ બંડાર,
અનુભવજ્ઞાને સ્થિરતા આપે, લાય અંચલતા વાર,
વાસના વિષ વારીરે, આપે પદ અણાહારી. જ્ઞાની૦ ૩

પાર્શ્વમણિથી બહુ ચઢીયાતા, જ્ઞાની સદ્ગુરૂ સન્ત,
અર્થે આતમરૂપ બરોબર, કરી મિથ્યાત્વનો અંત;
મિથ્યા દેવ વારી રે, શુદ્ધ પદે ચિત્ત ઠારી. જ્ઞાની૦ ૪

મહાતીર્થ મહાદેવ મહેશ્વર, કરો જ્ઞાનીનો સંગ;
આપોઆપ સ્વરૂપે વર્તો, પાગી અનુભવ રંગ;
બુદ્ધિસાગર બોધે રે, અંતર ઘટ ઉજાગારી જ્ઞાની૦ ૫

૩૦. કુગુરૂ નાવ ડૂબાડે.

(રાગ-ઉપરનો.)

પત્થરના નાવે બેસી રે, તરનાર કેણીપેરે તરે ?
તેલ આશા રેતી રે, પીલે કહો કેમ સરે ? પત્થર૦ ૧

જલ વલોવો માખણ અર્થે, તે તો નિષ્ફલ જાય;
અજ્ઞાની કુગુરૂની સંગે, તત્ત્વ કશું ન જણાય;
અધાને દોર્યો અધે રે, ઠામ કેણીપેરે ઠરે ? પત્થર૦ ૨

બાવળીયાને બાથ બરો પણ, સરે ન કાર્ય લગાર;
દૂઢાંની કદી પાંત ન બનશે, ખર લીંડે પાપક સાર;
જોઈને તમે જોજો રે, કુગુરૂઓ ઘરો ઘરે. પત્થર૦ ૩